GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Tit.

Ld.

Vilma Lindhé,

Förf. till "Mödrar".

FÅNGEN OCH FRI.

ÄPPELBLOMMAN.

OTILLRÄCKLIGT.

TRENNE BERÄTTELSER.

Stockholm. Albert Bonniers förlag.

Pris 2: 50.

ÄP

FÅNGEN OCH FRI.

ÄPPELBLOMMAN. — OTILLRÄCKLIGT.

TRENNE BERÄTTELSER

AF

VILMA LINDHÉ,

Förf. till »Mödrar».

STOCKHOLM.

ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1887.

FÅNGEN OCH FRI.

FÄNGEN OCH FRI.

På en ö långt ut till hafs, vid foten af en brant, skroflig klippa, som skyddar mot nordan- och vestanvindarne, ligger en räcka sammangyttrade kojor, der ett hundratal menniskor af hafvet ensamt söker en knapp, osäker bergning.

Öfver deras hufvuden hänger klippan med lösbrutna, liksom slumpvis ditkastade stenar, hvilka tyckas färdiga att när som helst åter frigöra sig för att likt en väldig rullstensflod i fallet begrafva de små stugorna, som öfvermodigt sökt skydd derunder.

Nedanför brusar hafvet — i vester och norr öppet så långt ögat når, men i öster och söder inkräktadt af de likt en trasslig härfva sig utbredande oräkneliga skären.

När det blåser vestligt, bryter hafvet med ett bedöfvande dån mot bergets fot och saltskummet bildar kristaller på stugufönstren; men nere i bugten, bakom klipputsprånget, ligga storbåtarne

i lä, väntande på att stormen skall sakta af och fisket kunna taga sin början. Mellan stenarne växer här och der ett ensamt malörtstånd, och bakom redskapsbodarne gro skogar af nässlor samt några hallon- och nyponbuskar, men ön gifver ej ens bete åt fåren — har man några, föras de till öarne söderut, der de få sköta sig sjelfva ända till vinterns inbrott. Derifrån hemskrapas också af qvinnorna så pass mycket gräs, att korna kunna lifnäras med tillhjelp af litet mjöl och fiskafskräde. Männen befatta sig aldrig med sådant, fisket ger dem nog att göra, och egentligen hinna qvinnorna ej heller stort annat än att hjelpa dem dermed och föda deras barn.

Det är en härdad befolkning man här ser, axelbreda, groflemmade män, brunbrända, högväxta qvinnor med spänstig gång och lifliga ögon, samt fullt upp med friska ljushåriga barnungar kring stugknutarne.

Det är ett hårdt lif också, fullt af umbäranden, som här föres, men derpå ger sig ingen tid att tänka, och ingen vill kanske heller ha det annorlunda.

Om vintern, när sillen slår till, när hvalarne stryka ön förbi, jagande den framför sig, är här sprittande lif och rörelse; då myllrar det af uppköpare, och i bugten, bakom klippan, ligger båt vid båt. Blanka silfvermynt hitta vägen till fiskarenas fickor och blanka fiskfjäll glittra på kläder, båtar och redskap; det bjudes friskt på konjak,

öl och bränvin, och om aftnarne höras sånger, skrål och svordomar långt ut till sjös.

Det är på fisket man lefver, och slår det felt, blir lifvet också derefter — ej heller har man lärt sig att spara i den goda dagen.

Tätt under ön löper den utprickade farleden; segelfartyg kryssa oupphörligt der omkring, stora ångare gå der förbi, och mer än en passagerare rynkar på näsan åt lukten af tran, tjära eller fisk, som uppstiger derifrån.

Stundom — under det storfisket pågår — ser det ut som om en större tvätt vore utbredd till torkning på de blankpolerade, af solen upphettade klipporna. Det är långa rader af med saltlake mättade långor, torskar eller skelettartade rockor, som här beredas för handeln, och mellan dem röra sig knapphändigt klädda qvinnor med tofvigt, okammadt hår, och barnungar af alla åldrar, som finna sin rolighet uti att låta håret fladdra kring otvättade kinder och att direkt från den glödande klippan doppa de brunstekta fötterna i det svalkande hafsskummet, med hvilket de kasta boll i vemodsfulla sommaraftnar, då hafvet ligger spegelblankt, likt en guldglänsande golfyta, och solen sänker sig deruti så eldröd och brännande, att man nästan väntar att höra ångan fräsande slå upp der omkring.

Det händer, att man ej blir så gammal härute; ty hafvet, som gifver så mycket, tager också emellanåt ett eller annat lif i ersättning.

»Han blef borta,» heter det man och man emellan; det talas ej stort derom, men det glömmes ej heller.

* * *

Det var i slutet af september. Solen lyste matt och eldfärgad genom den varma, disiga luften, och hafvet låg spegelblankt, liksom hvilande sig eller rufvande på nya stordåd — blott då och då slog en lång, kraftlös våg med ett sakta sqvalpande mot stranden.

Fisklaget var ute långt till sjös och väntades hem hvad stund som helst; intet manfolk fans qvar på ön, och qvinnorna gingo omkring i dåsig overksamhet, väntande på det öfvermått af arbete, som skulle komma på deras del, om fisket slagit till.

Då solen gick ned, stod Andreas Kasperssons hustru, Jana, en stark, groflemmad qvinna med skarpa, regelbundna drag och svarta, lifliga ögon, längst ute på klipputsprånget.

Hon hade satt sina båda händer öfver pannan som ett skydd mot solstrålarne, och under dem blickade de långsynta ögonen ut öfver den ändlösa vattenytan.

Bakom henne lågo klippor och skär i en underbar belysning skiftande i purpur, blodrödt, violett och svartgrönt, och framför henne, på den blygrå himlagrunden, dansade små eldröda, fantastiska moln en hvirflande dans.

Hon märkte intet af allt detta, som hon sett mer än en gång utan att tänka öfver; men då i detsamma några tumlare hjulade sig fram inåt fastlandet till, sade hon mera till sig sjelf än till flickan, som stod bredvid henne:

»Ja gu', blir det inte storm igen!»

»Det låter redan,» svarade denna och vände örat utåt sjön, som fått en besynnerlig svartaktig färg och tycktes liksom skälfva och sucka under något omärkligt, fiendtligt tryck.

Ett underligt susande, ett sjungande klagande ljud, ett frustande eller pipande som från en ångmaskin eller en jetteorgel fylde småningom luften. Måsarna kretsade skriande inåt skären och en darrning, en rädd sprittning genomfor hela naturen, då i detsamma en enstaka vindil for fram längs vattenytan.

»Ser du något, Andra?»

»Nä-ä,» blef det långdragna svaret, under det flickans stora ögon tycktes liksom vilja tränga in i den sig allt hastigare utbredande skymningen. »Dom har'en i alla fall rakt förlig; blir han för svår, ä' det bara att länsa undan.»

»Det nyttar inte till att stå här,» sade Jana med hård, bitter stämma.

Hon hade stått här så många gånger, bäfvande och väntande, tills det blifvit en vana och hon lärt sig taga saken lugnt; men hur det var, hade något af hafvets bitterhet omärkligt smugit sig in i hennes friska, härdade sinne.

»Nå, kommer du inte, Andra?» ropade hon vresigt, i det hon gick, men flickan brydde sig ej om att åtlyda kallelsen. Hon stod qvar, tills den mattröda strimman nederst vid horisonten hunnit blekna bort; hon stod qvar, då vindil efter vindil svepte i hennes korta, tunnslitna kjortel och ett fuktigt yrande stänk klibbade det långa, svarta håret tätt till kinder och hufvud.

Sjön vräkte redan högt öfver klippfoten, det obestämda klagande ljudet hade förvandlats till ett bedöfvande dån — hon visste hur det stod till derute, ty hon hade varit med mer än en gång.

Stormen hade kommit så oväntad och med den ett ogenomträngligt mörker. Det stod liksom en vägg framför henne, och ur detta mörker var det som om milliarder jämrande andar uppstämt en hjertslitande, hånande kör.

Hon blef rädd. Det hade hon aldrig varit derute med fadern. Ack, att hon fått följa honom, men han nekade, då hon bad derom.

Hon — Oleandra eller Andra, som hon kallades för korthetens skull — var eljest hans älsklingsbarn, och en sorts afvoghet rådde mellan henne och de andra syskonen — de voro åtta stycken, den yngsta endast halfårsgammal.

Hon var född på hafvet en gång för tio år sedan, på en långtur till Skagen. Hon visste ej att hon var stolt deröfver, men hon berättade det för hvarje främling.

»Hur gammal är du, tös?» var den stående frågan.

Åldern varierade, men tillägget var detsamma. »Jag föddes på hafvet. Far säger, att det var svår nordlig med hög sjö.»

Far var hennes orakel, hennes *a* och *o*.

Från det hon var helt liten brukade hon halfligga i förstäfven på hans båt, och hans små vattenblå ögon plirade allt som oftast ditåt, under det ett leende spred sig öfver hans väderbitna, skäggiga ansigte.

Så kunde de sitta i timtal, han vid skotet rökande sin snugga, hon stirrande utåt hafvet, försjunken i tyst beundran öfver vågornas nyckfulla lek, eller storskrattande då skummet frustade in öfver bogen. Ibland åter satt hon vid hans fötter på bottnen af vässingen, och då pratade de oupphörligt — hon frågande, han svarande. När hon blef äldre, fick hon sköta rodret och hjelpa till med fisket. Hon hade en märkvärdig tur i allt hvad hon företog sig, och vidskeplig som skeppar Kaspersson var, likt andra sjömän, tog han henne ofta med som ett lyckligt omen.

Jana, som älskade sin man och var svartsjuk på Oleandra, nekade henne stundom att följa med; men det var ändock »en ur vägen» af barnskaran, och detta faktum afgjorde ofta saken efter hennes önskan.

En gång, det var motvind och half storm, och »far sjelf» hade sagt att hon skulle stanna hemma, hittade hon på att gömma sig inne i ruffen under

några oljerockar och kröp först långt ut till sjös fram ur gömstället, likt en råtta ur sitt bo.

Hon hade beredt sig på en skur af bannor, och den uteblef ej heller; men bakom det stränga uttrycket i faderns ansigte såg hon skalken le, och det var med möda hon kunde hålla sig allvarsam så länge skrupensen varade och ej genast flyga i hans famn, som hon helst velat.

Det var första gången hon var med om storfisket, och aldrig i mannaminne hade fångsten varit så god.

Fars ansigte klarnade allt mer och hon förstod nogsamt hvad han och båtkarlarne hviskade om sins emellan, under det de sneglade bort till henne, der hon satt nedkrupen mellan ett par tomfjerdingar för att ej vara i vägen.

När mörkret inbrutit och ankaret fälts i lä om skären, började skaffningen och bränvinspluntan gick laget rundt gång på gång.

»Tösen ska' också ha en tår; den har hon sku' ärligen förtjent,» sade Jörgen, en af båtkarlarne.

»Ja gu' har hon så!» svarade fadern och lyfte henne upp i sitt knä.

Der satt hon hela aftonen, tills stjernorna trädde fram en efter annan på den mörka natthimlen — men i båten var det ett muntert lif. Från en lykta i masten spred sig ett rödaktigt sken öfver de belåtna grofskurna ansigtena, och lustiga historier, svordomar och sånger tonade ut

i den stilla natten som ett ackompagnement till dyningarnes afmätta svall.

Slutligen blefvo hennes ögon allt tyngre, hon såg allt som genom en dimma, och det sista hon mindes var, att fadern bar henne ner i ruffen och att han snubblade och stötte emot hvar han gick fram.

När han lade henne på en af tofterna och bredde öfver henne den grofva hemväfda ryan, hviskade han:

»Tack för i dag, du är i förbund med hafsfrun, tös; när *du* är med, trotsar jag hvad hundväder som helst.»

Det var på dessa ord Oleandra tänkte, der hon stod ensam ute på pynten.

»Hvarför var hon ej med? Tänk, om fadern var i nöd, om han verkligen behöfde henne?»

Förskräckelse och ångest omklamrade henne plötsligt liksom med iskalla kedjor, så att hon ej förmådde röra ett finger; men ögonblicket derefter ryckte hon sig upp ur förlamningen och jagade, ibland krypande, ibland springande, den kända stigen framåt. Regnet slog henne i ansigtet, klipporna voro hala och våta; men framåt gick det, bort från denna spökverld till hemmet, der mensk-liga varelser skulle förstå hennes nöd.

Det föreföll henne som om de små stugorna smugit sig ännu närmare än vanligt intill klippans skyddande fot. I de flesta var det redan mörkt — man hade träffats och sagt allt om vädret, som

kunde sägas, och sökte nu i sömnen glömska och ro.

När Oleandra lyfte af klinkan på hemmets dörr och trädde öfver tröskeln, förstod hon att alla sofvo; men känslan af att vara i den varma stugan var nog för att fylla hennes lilla hjerta med en känsla af stilla lycka och frid.

På bordet vid ena fönstret stodo qvarlefvorna af aftonmåltiden, några oskalade potatis och ett fat kokt torkad fisk, från hvilket spred sig en från, obehaglig lukt.

Hon var ej hungrig, men tog dock af vana några fiskbitar, innan hon lät den våta kjorteln falla, och sprang upp i träsoffan, der tre af de små syskonen redan sofvo skafföttes. Hon tog sin vanliga plats bredvid bror Sven, drog täcket öfver hufvudet, ty hon huttrade af köld, slog varligt sina armar om hans hals för att ej väcka honom, och tryckte den lilla varelsen tätt till sitt klappande hjerta.

Hon var hvarken pjunkig eller gråtmild, men tårarne störtade ur hennes ögon, och hon grät utan att veta hvarför, allt under det hon tänkte: »Det *kan* inte hända far något, så som *han* förstår att sköta sin båt.»

Snart sof hon barnets trygga sömn; men borta från sängen, der Jana låg, hördes stundom ett ängsligt stönande, när stormilarne togo ett hårdare tag än vanligt i dörrar och fönsterkarmar.

Då morgonen kom, låg hela ön insvept i en tät slöja af sjötjocka och regn, det dröp och sipp-

rade från takåsar och klipphällar, linhåriga barnungar vadade i vattenpölarne och med köksafskräde uppblandadt orent vatten silade klipporna utför ned i hafvet.

Fram emot middagen klarnade det. Sjön gick ännu hög, med stora gröna, hvittoppiga vågor, och kring skären var allt ett yrande, glänsande silfverskum; men solen sken varm och i luften låg en förundransvärdt uppfriskande renhet och styrka.

På klippsprånget stodo qvinnorna i en klunga, med barnen omkring sig — de minsta i fånget. Alla pratade och trängdes om hvarandra, ty flera båtar syntes ute till sjös, länsande undan för vinden — det var en präktig syn.

Efter som de närmade sig, blef lifligheten på stranden allt större, ty nu var det intet tvifvel mera, det var fisklagets båtar som återvände.

»En, två, tre, fyra, fem, sex» — ja, det blef ej flera, hur det än räknades — den sjunde var ej med.

Det kunde ingenting betyda — men också allt — och hvarje hjerta klappade af oro och glädje, när slutligen båt efter båt lade till nere i bugten och hvar och en helsade de sina.

»Andreas, Andreas Kaspersson?» gick det som en stilla hviskning genom mängden.

Männen skakade allvarligt på hufvudet och sågo betänksamma ut. Han hade begifvit sig hemåt redan tidigt på aftonen och varit ute i det värsta, de andra hade legat i nödhamn; men ännu var ej värdt att anse saken som förlorad, och karlarne

öfverbjödo hvarandra i att visa Jana den ljusa sidan af hvad som händt.

Öfverröstande stormen och mängdens sorl, skar i detsamma ett skärande förtviflans skri genom rymden. »Far, far!» ljöd det hemskt och hjertslitande, och utför branten störtade en liten blek, svarthårig flicka, som ville hon kasta sig efter den saknade, ned i det fräsande djupet.

Jana uppfångade henne i sina armar, men från detta ögonblick hoppades hon ej längre, och öfvertygelsen om en olycka stod att läsa i allas ögon. Ännu ett par dagar väntade man och hoppades på ett underverk, derefter spred sig det ryktet, att spillror af en båt hittats inne bland skären.

Flera af dessa vrakstumpar igenkändes — men något närmare om olyckan fick man ej veta.

Inne i storstugan satt Jana med korsade armar, oupphörligt förande kroppen fram och åter i en långsam vaggande rörelse; liksom skulle detta gifva någon lindring i sorgen. Barnen sutto förskrämda, inkrupna i vråarne, och fiskägets qvinnor kommo en efter annan med förning för att på detta sätt visa sitt deltagande. Kaffepannan puttrade dagen igenom, och medan kopp efter kopp tömdes, fördes halfhöga samtal om sorgliga skeppsbrott och olyckshändelser, timade för längre eller kortare tid sedan.

»Hvar är Andra?» voro de enda ord Jana allt emellanåt yttrade. Det var omöjligt att hålla flickan inomhus, och man fruktade att hon ännu en

gång skulle vilja göra sig något illa i sin häftiga, obändiga sorg.

Hon hade tagit plats högst uppe på klipputsprånget, spejande utåt hafvet, som hon ännu alltjemt hoppades skulle återgifva henne den förlorade, och som en trogen hund skulle hon hellre dött än öfvergifvit sin post, om ej slutligen en gammal sjöbuss tagit henne på sina starka armar och burit henne direkt till modern, i hvars famn hon bröt ut i en våldsam, lindrande gråt.

Dagarne kommo och gingo, det var ej tid att hängifva sig åt sorgen. Ej nog med att Andreas var borta, storbåten hade också gått i qvaf, och med den familjens hela rikedom.

Åtta barn i stugan! Det gaf min sann att tänka på, och Jana blef snart densamma som förr, blott vresigare och ordkargare; men Oleandra gick omkring med bittra tankar i sitt hjerta; ty hon kunde ej fatta att allt gick sin vanliga gång, fast fadern var borta, eller förlåta modern, som ej klagade och grät dagarne igenom.

Det blef en sträng vinter och svårt att slå sig fram; men det fans ej en enda af öns fiskare, som ej delade med åt Jana af sin fångst, och när sillen slog till, fick hon fullt upp med arbete — ja, till och med de äldre barnen kunde förtjena en slant genom att gana den.

På vårsidan började hon handla med hummer och fisk, och som hon köpte sin vara för en spottstyfver, tjenade hon alltid en skilling derpå; men ett mödosamt arbete var det, ty hon måste ro

eller segla till närmaste fastland och sedan vandra omkring i bondgårdarne eller på godsen, för att så fort som möjligt få de tunga korgarne lättade.

Oleandra hade fått på sin lott att se efter småbarnen, då modern var borta; men slö och liknöjd för allt, lät hon dem sköta sig sjelfva bäst de kunde.

En dag höll Sven på att drunkna utanför redskapsbodarne. Han hade suttit och plaskat i en af småbåtarne, under det Oleandra drömt sina egna drömmar uppe på klipphällen.

Hans skrik väckte henne, hon var nere i båten som en pil, löste den, fick fatt uti hans tröja och drog honom in öfver relingen.

Från den stunden blef hon vaken igen, men gossen släpte hon aldrig från sin sida.

En morgon, tidigt på våren, då Jana kom med sina fullastade korgar för att begifva sig inåt fastlandet, satt Oleandra redan i båten och Sven låg vid hennes fötter på en tångdyna, med en af faderns gamla bundtröjor öfver sig.

Hädanefter skötte flickan båten, och nu blef hon sig lik igen.

»Tösen är lika god som nå'n af oss!» voro de beundrande ord raska sjömän sände efter henne, der hon satt, skötande segel och skot med den vande seglarens bekymmerslösa säkerhet.

Hon följde ej med modern på dennas vandringar. Det var nästan som om hon varit rädd för landsbygden och menniskorna der. Ibland låg

hon och sof i båten, som hon lät vagga bäst den ville, ibland åter dörjade hon och sålde sin fångst till några förbifarande fiskare.

* * *

Sommaren kom med soliga, varma dagar och guldglans öfver haf och land. Ejder och andungar togo sina simlektioner rundt kring ön, och sälhundarne solade sig på grunden.

Det var en dag i augusti, hafvet låg djupblått, glittrande i solskenet, de hvita eller rödbruna seglen afstucko bjert deremot och himlahvalfvet bredde sig deröfver, molnfritt, blekblått och genomskinligt.

En lustkutter hade lagt till vid ön, och i Janas stuga var det storfrämmande.

Det var fint derinne, ty hon hade väntat besöket. Golfvet var beströdt med hvit sand, öfver sängen var bredt ett rutigt, mångfärgadt ylletäcke i konstväfnad, och på bordet stodo en balsamin och en månadsros, planterade i hvar sin anjovisburk. Myllan doldes helt och hållet af små krusiga snäckor.

I kammaren innanför, till hvilken dörren stod öppen, syntes en säng, fyld nästan upp till taket med sängkläder, och på väggarne hängde familjens helgdagskläder i siratlig ordning. Derinne funnos också åtskilliga konstföremål — några större snäckor, kaffekoppar med inskriptioner, en svan af socker, minne efter någon begrafning, samt tvänne taflor — en Kristus-bild i röd mantel och blå kjortel,

samt ett eldsprutande berg med så skrikande färger, att det skar i ögonen att se derpå.

Det var täpt och osundt i båda rummen, och fönstren voro ej ens gjorda att öppna. Man tycker sig ha nog af luft här ute i skärgården, och stänger igen om sig så godt man kan.

Jana satt på en af de brunmålade träsofforna i stugan, och bredvid henne satt en tjock kort liten man, som allt emellanåt på ett ljudeligt sätt begagnade sin storblommiga silkesnäsduk. Han var klädd som en herreman, men dragen voro grofva och det runda, rödbrusiga ansigtet, med det mörka bockskägget och stubbiga håret, skulle varit absolut fult, om ej de små plirande ögonen och det breda leendet gifvit något godmodigt deråt, som ingaf förtroende.

De hårda, korta händerna sågo ut att hafva uträttat något här i verlden, om de nu också hvilade sig, och den tjocka urkedjan samt guldknapparne i det något nedsjaskade skjortbröstet antydde att hvilan togs först efter en välbergad skörd.

Jana satt och vaggade med öfverkroppen — hon hade talat om Andreas.

»Brukspatron» — eller »patron Adamsson» som han oftast kallades, — hade gjort en särskild resa till ön, enkom för att höra efter huru hon hade det. Hennes man hade seglat under honom, då han förde fartyg på Ostindien, och han hade ej glömt den forne båtsmannen, för hvilken han fattat en varm vänskap.

»Ja, en ärans man var han den Kaspersson, och en god sjöman framför allt,» sade patron och snöt sig hårdare än vanligt.

»Ja, det må kaften säga!» Jana hejdade sig — hon kom ihåg den nya titeln, som för henne var lika främmande som obegriplig.

»Säg hon kapten, det hör jag ändå helst.»

Det blef en paus, Jana satt vaggande som förut, och patronen sysslade med sin näsa.

»Och storbåten, den blef borta?»

»Ja, det var värre än allt annat.»

»Andreas hade något på kistbotten, kanske?»

»Tycker nå'n det.»

»Men Jana reder sig — eller hur?»

»Det ä' som det kan det — åtta barn — och något skulle de la lära — en kan inte behålla dom här allti', de' kan en fäll förstå. Jan, som ä' klener till helsan, skulle studera skomakeriet, och Andra och Thea, di ä' nu stora töserna, å . . .»

Jana afbröt sig och vaggade lifligare än någonsin fram och tillbaka.

»*Jag* tänkte väl att bidraga på något sätt,» sade patronen skyggt, liksom blygdes han att komma fram med sitt anbud. »Det är derför jag kommit hit — Jana ska' inte tycka illa vara, Kaspersson och jag voro ju kamrater.»

»*Kamrater*» — detta ord gjorde henne godt ända in i hjertrötterna.

»Vi skicka Jan till staden,» fortsatte patron, »så hjelper jag till med en liten summa om året, och ett af barnen tar jag med mig hem, det har

jag lofvat hustru min. Vi skulle ha det som vårt eget — Jana har så många, och vi har ingen, se, och derför tänkte jag . . .»

Jana teg.

»Nå, hur blir det, går hon in på förslaget?» frågade patronen efter en stunds förlopp.

»Får fäll de' och tacka dertill,» svarade hon med gråten i halsen, under det hon reste sig upp.

»Hvar ä' barna?»

»Ute, ute allihop — nere vid stranna, tänker ja'.»

De följdes åt genom stugudörren, hon högväxt och rak i ryggen, med breda starka höfter och spänstig gång, han liten, undersätsig, långsam i hvarje rörelse och slingrande i gången, som sjömän vanligen äro.

Ute på stenhällen stannade de. Solen sken dem rakt i ögonen och såsom mången gång förut skuggade Jana sin panna med båda händerna.

Nere vid stranden voro en hel mängd barn församlade. Några vadade halfnakna långt ut på den hvita sandbottnen, der tången växte fin och tät i tufvor, liksom gräset på ängarne, och der småkrabborna rädda gömde sig i snåren; men alla skreko, skrattade eller talade om hvarandra, och några kastade stenar ut i vattnet, eller piskade och sparkade det, för att uppväcka vågor, ty ett miniatyrskepp skulle löpa ur hamnen, och ingen vind fylde de små seglen.

»Ungar!» ljöd Janas skarpa stämma.

Det blef ögonblickligen tyst i barnskaran och några tiotal nyfikna ögon stirrade uppåt stranden,

der den ovanliga synen af en herreman i blå kläder och sidenhalsduk visade sig.

»Kom hit, ungar — allesammans,» upprepade Jana, och den hårda stämman hade fått en mild, sorgsen klang.

Med långsamma, dröjande steg, blyga och förlägna, lösgjorde sig några småttingar från den öfriga barnflocken och vandrade den glödgade klippan uppför; men hvar de satte sina små nakna fötter, blef der en liten våt fläck, som genast borttorkades af solstrålarne.

Moderns ögon flögo från den ene till den andre. »Hvilken skulle hon mista? Hvilken skulle hon kunna undvara, och åt hvilken skulle hon önska den stora lycka, som erbjöd sig?»

De stodo omkring henne, en trasig, okammad, solbränd liten skara, utan annan skönhet än klara ögon och friska lemmar, men ju längre hon betraktade dem, dess beklämdare blef hon.

Patronens blickar vandrade från den ene till den andre. »Hm, hm,» upprepade han och snöt sig — synbarligen motsvarade ingen hans förväntan, eller var han villrådig i valet.

»En flicka skulle det vara — hustru min vill nödvändigt ha en flicka.»

»Här är Thea och här Bina,» sade Jana och vaggade med kroppen, i det hon sköt fram de små flickorna, hvilka sågo ut som ett par delinqventer, utan att dock det ringaste veta hvad frågan gälde.

»Helsa på den främmande herrn!» bad modern, men Thea satte af som en pil berget uppför, rusade in i skjulet samt upp på den tomma höskullen, och Bina satte fingrarne i munnen och gallskrek.

»Är det alla barnen, det här?»

»Nä-ä, det ä' två som felas, Andra och Sven.»

Hon hade ej förrän nu gjort sig full reda för den glädje hon känt öfver att just dessa båda ej voro med bland de öfriga.

»Jag skulle önska se dem också.»

Omspunnen af solglittret, som lekte på vågorna, syntes en eka hastigt närma sig stranden.

»Di ä' strax här,» svarade Jana och pekade utåt sjön.

Oleandra hade varit ute och plockat »skäl» — agn till dörjningen, på undervattensklipporna kring ön och återvände med en hel korg full.

»Satan till flickunge», mumlade patron, då han såg henne hoppa ur båten och fastgöra linan vid en stor sten och »satan till flickunge» upprepade han, då hon kom gångstigen uppför, med venstra armen om broderns hals och i högra handen korgen med de svartglänsande, tångluktande snäckskalen, från hvilka hafsvattnet dröp.

Plötsligen stannade hon — härifrån syntes kuttern, som legat gömd bakom klippan.

Hon stod stilla, glömsk af allt annat. Hvilken vacker båt! Hvarifrån hade den kommit? Hon måste betrakta den på nära håll och var redan på god väg utför gångstigen till bryggan vid red-

skapsbodarne, då moderns röst kallade henne tillbaka.

»Oleandra! Kom hit, barn!»

Det var något ovanligt i rösten, som kom henne att spritta till.

Hon var inte blyg, hon. Vid första ögonkastet såg hon att det, oaktadt drägten, var en sjöman hon hade framför sig, och med fasta, snabba steg närmade hon sig de väntande.

Hennes svarta knollriga hår, fuktigt af värmen, låg ned öfver pannan och ringlade sig utefter den bruna nacken och de magra skuldrorna — knapphändigt dolda af ett groft mörkgrått lifstycke — de seniga armarne voro bara, och den grönrandiga, nedfläckade yllekjorteln räckte ej stort längre än till knävecket.

»Hm, hm! Du har ögon att köpa fisk med, du,» sade patronen och klappade henne under hakan.

Vare sig att det var solen, som åstadkommit det, eller att det låg i naturen, men hennes hy hade en brunröd sydländsk skiftning, och under den låga pannan framblickade ett par blåsvarta undrande ögon, med sällsam fuktig glans.

Ansigtet var bredt och munnen stor, med hvita friska tänder.

»Henne vill jag ha,» hviskade patronen till Jana, som långt förut vetat att så skulle det ändå sluta — allt sedan Kaspersson »blef borta», hade Oleandra blifvit henne kärare än allt annat.

»Hon skall få det godt, riktigt godt, lita på mig,» återtog den hviskande rösten.

Framför dem stod Oleandra med sin käcka, hurtiga min, sina spänstiga, brunglänsande lemmar och ett halft leende på de mörkröda, barnsliga läpparne.

Jana teg.

»Hon skall få lärdom och allt hvad pengar och kärlek kunna åstadkomma.»

»Herre Gud ja, hvad har väl *jag* att bjuda na' på — det ä' riktigt syndigt mot barnet — ja gu ä' de' så — att hindra hennes lycka — ta na' då i Guds namn — om ho' sjelf vill.»

Detta var sista förhoppningen — *»om hon sjelf vill»* — det var min sann inte så säkert, och det låg ej så liten skygghet och tvekan i patronens röst, då han uttalade frågan:

»Skulle du vilja följa med mig hem, min flicka?»

»Hvarför?»

Den skarpa blicken från hennes ögon bringade honom ur koncepterna.

»Din mor har så många barn ändå att försörja.»

En mörk skugga af bittra tankar drog öfver Oleandras ansigte. Kanske var hon till öfverlopps i hemmet? Var det så — då kunde hon gerna fara hvart som helst.

Modern hade aldrig haft något kärleksfullt eller smeksamt i sitt väsen, och efter faderns död var hon ofta häftig och ovänlig mot dem alla.

»Är kuttern din?» frågade Oleandra.

»Ja.»

»Får jag segla med den?»
»Ja visst, så mycket du vill.»
»Får jag sköta rodret också?»
»Gerna.»
»Då följer jag med.»

Jana fick brådt att sätta på kaffe och bjuda laget rundt af denna fattigmans tröstedryck, allt under det Oleandra tvättades och ikläddes sina klumpiga, hoplappade helgdagskläder, i hvilka hon tog sig långt sämre ut än i den knapphändiga hvardagsdrägten. Hennes vackra, lockiga hår genomblöttes och fastklistrades vid hufvudsvålen och deröfver sattes en storrutig hufvudduk — och så var hon färdig.

»Packning behöfver hon ej,» sade patronen, när Jana kom med ett litet väl omlindadt knyte, »hon får allt hon behöfver.»

Ända till dess hade modern hållit modet uppe; men när hon återvände in i kammaren med sina försmådda gåfvor, var det som om hennes hjerta velat brista, och hon kastade sig ett ögonblick framstupa öfver bordet, under det hela hennes kropp skakade, som hade den velat gå sönder i sina fogningar.

Afskedet blef dock hvarken långt eller högtidligt, ty äfven i hennes karaktär fans denna — hos naturmenniskor — vanliga blandning af blygsamhet och stolthet, som hindrar dem från att lägga sina känslor i dagen.

Nyheten att Kasperssons Oleandra skulle upptagas som »rika Adamssons» egen dotter hade

redan spridt sig öfver hela fiskläget, utbredande förvåning eller afundsjuka, och vid stugknutarne och på bryggorna stodo gruppvis män, qvinnor och barn för att åse afskedet.

»Lycka till!» ljöd det från gamla, väderbitna sjömän, och hårda, valkiga händer sträcktes emot henne eller ströko varsamt hennes hufvud, ty nu i afskedsstunden tyckte sig hvar och en liksom ha sin del i tösen, »hon var dock den frackaste på många mils omkrets».

Det var endast mödrarna emellan som det afundsjukt hviskades om, att någon af *deras* döttrar bättre passat till den fina samhällsställningen, än »den morska Andra, som det hvarken fans hållning eller fason på».

Hade det ej varit för skammens skull, hade hon ändrat sig i sista stunden och stannat qvar; ty först när hon redan var ombord på kuttern, blef det henne klart, att Sven ej fick följa med, och med ett språng stod hon åter på stranden samt tog honom i sina armar och gjorde ett försök att lyfta honom in i båten, men gossen sprattlade emot och slet sig lös.

»Jag vill inte, jag vill inte!» skrek han.

Seglen voro redan hissade; nu var det *kapten* Adamsson, som satt vid rodret, och han var ej att leka med — ett ovädersmoln tycktes redan färdigt att uppstiga på hans panna.

»Gå undan med pojken!» ropade han barskt.

»Brukspatron väntar, det går inte an att uppehålla honom,» hviskade Jana till sin dotter och sköt henne sakta ifrån sig.

»Se väl efter Sven, låt honom inte falla i sjön, se väl efter honom!» snyftade Andra, i det hon, fångad af Petrus' — båtkarlens — starka arm, på nytt gled in öfver relingen.

»Se väl efter honom!» ropade hon ännu, när kuttern var långt ute, till modern, som stod qvar, med de tårlösa ögonen girigt slukande den sista skymten af Oleandras smärtsamt förvridna ansigte.

En svag bris förde kuttern sakta framåt, och snart kunde de små stugorna vid klippans fot ej urskiljas från hvarandra; men sjelfva berget framträdde med allt skarpare, mörkare konturer mot den i blek orange skiftande aftonhimlen, hvars klarhet endast fördunklades af de öfver hvarandra lagrade rökmolnen från en utom synkretsen redan försvunnen ångare.

»Får jag styra nu?» frågade Andra, i det hon trädde fram till qvasi-kaptenen, der han satt med skotet slapt viradt kring den knubbiga handen.

Han stirrade förvånad på henne. »Det vore just en skön styrman!»

»Du lofvade, det var bara derför jag följde med.»

»Hm, hm,» sade han och reste sig upp — det bestämda uttrycket i hennes ansigte roade honom, och någon fara kunde det ej vara i att låta henne försöka; det var öppen sjö och ingen vind samt skulle snart blifva fullkomlig stiltje. Deruti miss-tog han sig dock, Oleandras gamla tur följde

henne äfven nu, det friskade upp just som solen gick ned, och båten sköt skarp fart, med vattnet frustande om bogen.

Det var detta ljud hon älskade att höra. Hon hade aldrig i sitt lif seglat i en så vacker båt, och i denna stund glömde hon Sven — ja, till och med moderns tårlösa ögon och ifver att få henne ombord, som mer än allt annat sårat hennes hjerta.

Hon såg aldrig tillbaka, endast framåt på den punkt kaptenen sagt henne hon skulle hålla kurs på.

»Tag ifrån henne rodret, när vi inte längre ha rum sjö!» sade denne till Petrus och försvann i kabyssen, hvars dörrar han drog för.

En stund derefter sköts den ena åt sidan och han visade sig i dörröppningen, barhufvad och i skjortärmarna.

»Ska' vi ha oss vår tankställare?» frågade han och räckte Petrus ett glas brun rykande toddy.

»Tackar som frågar, kaftin, det skulle smaka riktigt skönt!» svarade denne och strök sig belåtet om det stora, röda kindskägget.

Petrus Klagstedt var soldat, och patron på Gullberga hans rusthållare; men Petrus var också sjöman, uppvuxen vid och förtrogen med hafvet alltsedan barnaåren, och deraf kom sig den egendomliga blandning af disciplin och sjelfsvåld, som fans uti hans hållning och väsen.

»Jag får tacka så mö'!» sade han, torkade sig på rockärmen och satte bort det tömda glaset — han hade fått sin ranson för aftonen.

»Låt henne inte styra längre!» ropade patron, i det han åter försvann och drog igen dörrarne.

En grof hand lade sig på Oleandras. »Maka åt sig, lillan — det är styggt farvatten här.»

Först nu såg hon sig tillbaka; det började skymma på, ett par fyrar glimmade vid horisonten och den trassliga härfvan af oräkneliga skär hade redan börjat omspinna henne med labyrintiska irrgångar.

Utan ett ord steg hon upp och lemnade rodret ifrån sig. En qväfvande, tryckande känsla af beklämning lade sig med detsamma öfver hennes hjerta — hon tyckte sig ej kunna andas.

Det kom vältrande som en flodvåg alltsammans — afskedet, bitterheten, saknaden.

»Hvar låg hemmet?»

Det syntes ej längre.

»Hvar hafvet, som hon älskade?»

Här och der skymtade det fram en strimma öppet vatten mellan skären, för att strax åter skymmas undan af de sig allt mera utbredande mångfaldiga klippformationerna.

Hon satte händerna för ögonen och grät.

Månen uppsteg klar och full, gjutande sitt silfver öfver land och vatten, och vid dess strålar såg hon skären liksom maka sig åt sidan och hafvet för ett ögonblick ligga blankt och silfverglänsande.

»Vänd, jag vill tillbaka!» ropade hon. Men Petrus släpte ej rodret ur sin starka hand.

»Vänd, vänd!» bad hon bevekande och såg honom ångestfullt in i ögonen.

Han såg god ut, och det låg medlidande i hans blick, och hon var viss på, att han skulle göra henne till viljes.

»Nä-ä — det går inte!» svarade han illmarigt och pekade på kabyssen, hvarifrån då och då en ljudelig nysning eller harkling lät höra sig.

»Är du rädd, landtkrabba?»

»Det va' en fråga — rädd — jag som är kronans karl.»

Han talade gerna om sitt mod och med hvilken oförskräckthet han skulle möta fiendens kulor, *om* det gälde; men i sjelfva verket låg i hans natur en stor del försigtighet, parad med omutlig vördnad för befälet, vare sig till lands eller sjös, och »patron på Gullberga var lika arger som öfversten sjelf», påstod han.

Hon gjorde ett vanmäktigt försök att vrida rodret ur hans hand, derefter kastade hon sig framstupa vid hans fötter — der låg hon alldeles stilla, endast då och då gick en spasmodisk ryckning genom hennes kropp. Det hade blifvit kyligt, han tog fram en tjock ylletröja och bredde den öfver henne — ärmarne fingo tjena som hufvudkudde — då makade hon sig närmare honom, slog sina armar om hans ena ben, somnade och drömde att hon återfunnit sin far.

Hon såg ej, att patronen åter visade sig i dörröppningen.

»Ska' det vara en till?» frågade han med osäker stämma och räckte Petrus ännu ett glas rykande toddy.

»Tackar så mö', det ska' bli ännа gudt,» svarade denne med ett belåtet leende.

Nere i kabyssen brann spritlampan, öfver hvilken toddyvattnet värmts, och tunga dunster af tobak och alkohol uppstego derifrån.

»Bär hit tösen,» lallade patronen, »hon får inte ligga på hårda plankorna, inte — som eget barn ska' hon vara, så sa' hustru min — hennes nåd, menar jag. Satan till flickunge att ha granna ögon; tag hit na', säger jag!»

»Tösen ligger bra, der hon är — rör henne inte!» var Petrus' med barsk ton afgifna svar.

Då patron dragit sig tillbaka, ursinnig öfver att ej blifva åtlydd, tog Petrus sitt toddyglas, förde det mot dagern och såg derpå med lystna ögon samt inandades den ljufliga doften — derefter slängde han innehållet i hafvet, torkade sig om munnen med afviga handen, spottade och tog en ny tobaksbuss.

Så hade han gjort mer än en gång, ty *en* redig man skulle det åtminstone finnas på skutan, och »kaftin var nu liksom lite ör i mössan», som oftast om qvällarne.

När Oleandra vaknade, låg hafvet långt bakom henne, farvattnet var trångt och stränderna mera bebygda, men skoglösa och nakna äfven här.

»Vill hon styra?» frågade Petrus.

»Nä-ä,» svarade hon och såg sig ängsligt omkring; men då hennes ögon föllo på hans ärliga, godmodiga ansigte, smög hon sig intill honom förtroligt, som om hon känt honom i alla sina dagar, och när han började berätta den ena roliga historien efter den andra, glömde hon sina bekymmer och skrattade som ett barn bör skratta.

Fram på förmiddagen kom patron upp, nykter och vid godt lynne, harklande och spottande åt alla väderstreck. Vreden hade dunstat bort, han mindes aldrig om morgonen, hvad som tilldragit sig aftonen förut.

Vinden var förlig, »rakt i stjerten», som Petrus uttryckte sig, och vid middagstiden reste sig en klippig naken strand midt framför båten, stängande dess väg. En lång, rankig träbrygga för ångbåtar sträckte sig ut i sjön; men i vinkel dermed låg en murad stenbro, innanför hvilken småbåtarne kunde ligga i lä, och dit in styrde patronen sin kutter.

En gigg väntade nere vid stranden.

Det var en förfärligt ödslig och dyster plats denna — Kilen kallad — och dock var det skärgårdsbornas egentliga förbindelseort med fastlandet. Här fans dessutom handelsbod och i förening dermed postkontor samt gästgifveri.

De nakna klipporna hade trängt sig tätt tillsammans. Till venster lågo en fem eller sex mindre byggnader med uthuslängor och små trädgårdstäppor. Framför gick landsvägen hård och

backig, rikt garnerad med bolmört, tistel och nässlor.

Om sommaren drog vattnet sig långt tillbaka, den slemmiga bottnen låg bar och rödglänsande, det luktade starkt af tång, och hönsen gingo omkring, gödande sig med sniglar, maskar och andra kryp; men höst och vår hände det stundom vid svår vestlig, att sjön gick ända upp på landsvägen och gjorde den ofarbar.

Oleandra hade aldrig suttit i något åkdon, hon var rädd; men då Petrus såg att patronen höll på att förlora tålamodet, tog han henne upp i fånget, och så bar det af.

Vägen slingrade sig upp och ned, kantad af stengärdsgårdar, intill hvilka nypon-, björnbärs- och hallonbuskar förskönande smögo sig, och klipporna följde ständigt med i vilda, vexlande former, under det att åkerlappar af alla färger trängde sig in emellan dem. På somliga odlades bönor eller ärter, på andra åter korn, hafre eller råg — ett kappland eller så af hvarje. Grå torftiga stugor lågo spridda här och der.

»Det här är mitt torp,» sade Petrus och pekade med stolthet på ett snyggt rödmåladt hus, skuggadt af ett par äppelträd, som låg alldeles vid vägen, med den hvitmålade dörren mynnande utåt.

»O, så grant!» ropade Oleandra, och hennes ögon glimmade.

»Det går an att stiga ur här, så slipper han gå den långa vägen tillbaka,» sade patronen och

höll in hästen — det var en half mil fram till herrgården.

»Tackar så mö'!»

En skrämd, bönfallande blick från Oleandra mötte Petrus' ögon, och han tillade: »Jag följer la me' fram; det va' allt någe snickeri hennes nåd talte om att få gjordt — det hastar, sa' hon.»

Enstaka lunder af aspar började kläda klippsluttningarna, vägen krökte sig, och den nakna skärgårdsnaturen var försvunnen.

Hundraåriga lindar och ekar kantade landsvägen, det var som att åka under ett löfhvalf. Till venster på den sluttande gräsvallen bredde väldiga bokar ut sina grenar, och derunder bildade hasselbuskar, ungbok och björnbärsrankor ogenomträngliga snår. Till höger vidgade dälden sig och gaf plats för åkerfält, der den mognande säden böjde sig för sin egen tyngd, och der bakom lågo bergen åter — foten dold af tät löfskog, deröfver furor, hvilkas stammar lyste röda i solskenet, och öfverst nakna klippan.

Oleandra satt tyst och stirrade förundrad på alltsammans, myggen dansade framför henne, det var mörkt och svalt här under träden, men öfver fält och höjder låg solglans och värme.

Pålle gnäggade, en grind stängde vägen.

Gullberga var i hela trakten ryktbart för sin skönhet. Det låg som en oas i stenöknen, och det var detta som gjort det omtaladt.

Giggen stannade — att köra in på gården brukades ej.

Först när man kom alldeles intill boningshusen, syntes de; träden hade skymt bort dem.

Hufvudbyggnaden, ett envåningshus med frontespis och jordvåning, var liksom flyglarne, hvilka gingo i vinkel dermed, hållen i en grågul duskig färg, blekt och fläckad af sol och regnbyar.

Innesluten af dessa byggnader låg en aflångt fyrkantig gård, på hvilken stora släthuggna liksidiga stenar, gående från flygel till flygel och från hufvudbyggnadens dörr till grinden midt emot, bildade ett stort kors, afsedt att gå torrskodd på, när det regnade; men ojemna och urhålkade som stenarne blifvit af tidens tand, höll sig vattnet längre här än annorstädes, ty solen trängde aldrig hit ned. Mellan hvart och ett af flyglarnes fönster stod en lönn, den täta kronan inflätad i grannens, och derunder gröna klumpiga gungbräden, på hvilka aldrig någon satt. I rummet åt gården var det mörkt nästan dagen igenom. Bakom hufvudbyggnaden låg en blomsterprydd terrass, inhägnad af en häck, som stängde utsigten, och bortom högra flygeln sträckte sig kökssträdgården. Gick man från hufvudbyggnaden stenkorset rakt fram, kom man till bakgården, der det fans två fyrkantiga dammar med grumligt vatten, en för gässen och en för ankorna, äfvensom hönshus och väldiga vedstaplar för vintern. Bakgården var inhägnad med ett högt spjelstaket, men här var godt om sol och ett ständigt snattrande och skrockande af gäss, ankor och höns.

Patronen steg först ur åkdonet, klappade Pålle, såg på sin drägt, slätade till sitt skjortbröst och sitt hår, fattade Oleandra vid handen och mönstrade äfven henne.

»Kom in om en stund,» hviskade han till Petrus, liksom vore han rädd för att någon skulle höra honom.

Ett par trappsteg af sten ledde in till förstugan; der var mörkt och golfplankorna voro nötta, med en fördjupning i midten, der vattnet aldrig ville torka efter skurningen.

Midt för låg dörren till salen, och dit gick patronen, dragande Oleandra efter sig, ty hon spjernade emot och ville ej följa med.

I rummet innanför satt ett medelålders, fetlagdt fruntimmer, iklädt en brun ylleklädning, en svart sniljkrage och en hvit mössa med bjertröda band. I handen höll hon ett tapisseriarbete, och brokiga garner lågo utbredda på bordet framför henne.

Hon reste sig ej upp — det hade varit under hennes värdighet — men pallen hon hade under fötterna fick omedvetet en liten spark och glasögonen en hastig aftorkning.

»Ja-så, du är här nu ändtligen, Adamsson,» sade hon till sin man, men såg ej åt honom; hennes uttryckslösa ögon hvilade oafvändt på Oleandra.

»Jag hade tänkt hon skulle vara ljushårig,» sade hon med något af missräkning i rösten.

»Trodde du hon skulle ha sådana ögon då?»

»Nej, blå — *mais elle peut passer* — och kläderna göra så mycket.»

»Hur gammal är du?» fortsatte hon vänd till Oleandra.

»Elfva år, jag föddes på hafvet. Far . . .» Så kom hon inte längre, rösten svek henne.

»Hvad heter du då, barn lilla?»

»Oleandra Kaspersson.»

»Hvad sa' du? O-le-andra — nej, det är inte möjligt — det är inte något menniskonamn. Nerium Oleander är ju en växt, vet jag.»

»Ett helt vanligt skärgårdsnamn,» inföll brukspatronen småleende.

»Heter du inte något mer?» frågade hennes nåd.

»Andra heter jag också.»

»Andra — det blir värre och värre! Nå-ja, det han hjelpas. Andrea låter inte så illa, Andrea — fröken Andrea Adamsson. Tyvärr kan du ej få något illustrare namn.» Den sista anmärkningen utslungades som en sorts förebråelse mot mannen.

Fru Adamsson hade som flicka hetat Stålsköld, detta kunde hon aldrig glömma, och det var som en påminnelse derom hon lät kalla sig »hennes nåd» och gjort sin man till brukspatron, oaktadt hvar och en visste, att han ej hade mera rättighet till titeln än hvilken annan jordbrukare som helst.

»Det blir mer arbete än jag trodde att få flickan som jag vill ha henne,» mumlade hon för sig sjelf, i det hon tog henne vid handen och förde

henne ut i matsalen, der en sen middag stod framdukad.

»Jag har redan dinerat, men det är en rapphöna qvar, som du ser,» sade hon, i det hon satte sig midt emot sin man och beredde sig att servera soppan.

Hennes blickar hvilade fortfarande på Oleandra, som skyggt slagit sig ned på stolskanten.

Flickan var så hungrig, att det nästan qväljde henne, och grep girigt ett stycke bröd; soppan slukade hon på några ögonblick, men köttet kunde hon ej skära och tog derför en bit mellan fingrarne samt slet med de hvita, starka tänderna loss ett stycke deraf.

»En fullkomlig vilde,» suckade hennes nåd; »det är sannerligen en god gerning att försöka göra folk af henne.»

Matsalen var, liksom de andra rummen, mörk — dels genom häcken och träden, som skymde för fönstren, dels genom väggarnes dunkla färg. Stället hade för många år sedan egts af en högadlig familj, och hennes nåd var mycket rädd om allt som påminde derom. De gamla väggmålningarna restaurerades af klumpiga händer, och gyllenläders-tapeterna lagades och renoverades till oigenkänlighet.

Till allt detta skulle antika möbler passat i stycke, men i dess ställe voro här samlade moderna soffor, bord och stolar, öfverklädda med tyger i de mest skrikande, hvarandra motsatta färger.

I ett år hade hennes nåd redan hållit på med att brodera stolsöfverdrag i tapisseri till ett af rummen, i flera år skulle hon ännu få hålla på för att få det färdigt, och detta arbete — hon umgicks i hemlighet med den tanken att kunna kläda äfven sofforna på samma sätt — var hennes lifs stora mål och intresse.

Efter maten kom Petrus in. Han hade fått sin middag i köket, som låg i jordvåningen; den hade varit klen nog, men der han stod på mattan vid salsdörren, skrapande och bugande, såg det ut som hade det varit en festmåltid han intagit.

Han hade en »oförbegriplig respekt för nåda på Gullberga», och när han hade respekt för någon, kröp han så att säga ihop i kläderna samt föreföll både krokig och liten, hvilket för ingen del såg militäriskt ut.

Han var ett sorts faktotum på gården, använd till allt möjligt, helst af fruntimren, och högt i gunsten hos dem alla. Någon god arbetare var han ej, ty han hade blifvit bortskämd af att gå från den ena till den andra småsysslan; derför uppehöll han sig också helst på herrgården och lät hustrun och en vuxen dotter sköta torpet bäst de förmådde.

»Och lillan skall stanna här?» frågade han litet förläget, medan han tummade på den uttjenade uniformsmössan.

»Ja, vi skulle försöka göra ett snällt, skickligt barn af henne.»

»Snäll tror jag allt att ho' ä' — måtte ho' bara komma att trifvas! Ho' ä' inte van vid finheter och grannlåt, och jag tänkte ho' kunde få komma hem till mitt emellanåt; ho' och mi' Hulda ä' liksom lika gamla.»

En blick från hennes nåds ögon kom honom att sjunka ännu mera tillsammans. »Andrea skall uppfostras som en fröken — som vår dotter,» blef svaret.

»Förlåt min närgångenhet och tack så mö' för mej,» svarade Petrus ödmjukt; men då han gick, kastade han en uppmuntrande blick på Oleandra och tillade:

»Jag kommer igen i måra och gör kläbackera färdiga, som hennes nåd befalt.»

När han gick genom förstugan, vinkade patronen i dörren till venster, innanför hvilken hans rum lågo. Han och hans hustru hade i flera år bott hvar för sig.

Hon skröt af att vara absolutist, egentligen för exemplets skull — »noblesse oblige». Vin och spirituosa fick blott undantagsvis finnas i huset.

Folkets kost var känd för att vara både usel och otillräcklig. På herrskapsbordet deremot fans det mat i öfverflöd, men sockerdricka var det enda som serverades dertill. Inne hos sig tog patronen igen skadan, och visste hon än alltför väl derom, låtsade hon åtminstone fullkomlig okunnighet.

Så här såg ut! Hvilken sällsam blandning af olika föremål. Uppstoppade foglar, kinesiska solfjedrar, brokiga snäckor, fartygsmodeller, fiskred-

skap och kuriosa från alla jordens länder, samt deribland här och hvar en begagnad blårutig näsduk, en tobakskardus eller halftömd butelj.

På skrifbordet fans allt möjligt skräp, och endast en ofantlig gåspenna i ett tomt, nedsmordt bläckhorn påminde om dess egentliga ändamål. Ena hälften af den skinnklädda soffan var belamrad med dammiga böcker och papper, som ingen såg uti, samt hela rummet svart och stinkande af tobaksrök.

Innanför låg sängkammaren med den ständigt bäddade sängen, på hvilken patronen tog sin grundliga middagshvila. Sällan förekom här någon egentlig städning annat än då han gjorde en längre seglats, ty han tyckte ej om att se någon här inne eller att någon »snokade i hans effekter», som han uttryckte sig.

Sjelf gick han här hela dagen och plockade, samt trifdes så innerligen väl uti sin slitna, söliga nattrock, och hur välkommet matbudet än i och för sig sjelf var, drog han dock ständigt en djup suck, gällande den hårda nödvändigheten att göra »toalett för bordet», som hennes nåd fordrade.

Petrus visste hvad frågan gälde; han hade ännu aldrig gått förbi denna dörr, utan att en hand sträcktes ut, räckande honom ett spetsglas konjak och en sockerbit. Gläset tömdes hastigt, med en ängslig blick på salsdörren; intet ord yttrades, en nick och ett tack utbyttes, och dörren stängdes försigtigt.

Hennes nåd hade återtagit sitt tapisseriarbete och Oleandra satt midt emot henne med ögonen envist nedslagna, medan hon undergick examen angående sitt förflutna lif, sina vanor och kunskaper, hvilka sistnämnda voro inga alls.

Blandad med förfäran öfver denna gränslösa okunnighet, erfor hennes nåd en stilla glädje öfver att här var så mycket att uträtta och ett så ypperligt tillfälle att göra en god gerning.

Att få hyfs på den yttre menniskan måste blifva det första af allt, och början gjordes med ett grundligt bad nere i brygghuset.

Oleandra lät behandla sig som ett ting; det varma vattnet gjorde henne dåsig och de nya förhållandena verkade förlamande.

När hon kommit upp ur badet, ikläddes hon ett bländhvitt linne och lades i en säng bredvid hennes nåds egen — hvarje yttre spår af hennes förflutna lif var ändtligen utplånadt!

Hur behagligt att sjunka ned bland de mjuka dynorna, med värmen efter badet spelande i alla lemmar. En känsla af välbehag genomströmmade henne, hon såg sig omkring och tänkte nu först på hur fasligt grant allt var — hur olikt mot der hemma!

Der hemma! Det var som ville hon skrika af smärta och längtan, bara hon tänkte derpå — men det kändes som om hon aldrig mer skulle våga tänka sina egna tankar.

Der hon låg, varm och röd efter badet, fann hon behag för sin fostermoders ögon. Hennes

nåd böjde sig ned och kysste henne — nu först kunde hon börja anse henne som *sitt* barn.

Det hade blifvit enformigt i längden att sitta ensam dag ut och dag in, ty »Adamsson kunde ej tagas med i räkningen», och länge hade hon funderat på att skaffa sig någon sorts sällskap.

Han föreslog en hund eller papegoja, men hon afskydde hundar och var rädd för papegojor, och derför blef det beslutadt att taga ett näpet flickebarn till fosterdotter. Adamsson skulle uppsöka ett sådant åt henne, ty sjelf gick hon aldrig längre än till bakgården och »sämre folk» fick ej komma inom grindarne.

I hennes föräldrahem hade det varit gränslöst fattigt, och ändock skulle denna fattigdom — för namnets skull — skylas öfver så mycket som möjligt, hvilket var det värsta af allt.

Det hade gått utför i många generationer. En Stålsköld var torpare, en annan stalldräng — men de bodde lyckligtvis långt borta, och familjen kändes ej vid dem.

Hennes nåds far skulle höja slägten och blifva militär, men hann ej längre än till sergeant, förrän fattigdomen tvang honom att taga afsked.

Med sin hustru fick han en liten gård i en mager skogstrakt och dessutom många barn.

Han arbetade af alla krafter, och lite mer — hon också — men ändock förslog det ej. Sönerna skulle ha uppfostran och döttrarna hatt, och skenet skulle bevaras! Det var en jämmerlig tillvaro,

så jämmerlig, att det var väl skogen slöt sig döljande derom.

Ett par af barnen kommo till aflägsna släg-tingar, och deribland Marika. Der fick hon läsa tillsammans med de egna barnen och lära så mycket, att hon kunde blifva en hjelplig guver-nant. Vid sexton års ålder kom hon i andras bröd, slet ondt, hade ledsamt, blef förödmjukad och snart nog egoistisk och hård till sinnes, samt började tänka endast på egna fördelar.

Åren gingo, hon hade aldrig varit vacker, men vid nära trettio såg hon afgjordt bättre ut än i sin första ungdom. Hon hade blifvit fet, det klädde henne, figuren var präktig, och det hade kommit säkerhet i sättet, hon visste hvad hon ville.

Kapten Adamsson hade tröttnat på sjön och längtade efter ett beqvämare lif. Rik i sig sjelf, hade han ökat sin förmögenhet genom lyckade småaffärer utom rederiets vetskap, och såg sig nu om efter en egendom och en hustru.

I och för detta ändamål slog han sig på en tid ner hos sin svåger, patron Skönborg, der Marika Stålsköld var guvernant.

Hur hon skötte sina kort, är ej godt att säga; men inom en månad var kaptenen förälskad, följde henne som en pudel och slutade med att erbjuda henne sin hand.

Visserligen hyste hon betänkligheter — för namnets skull — men gaf med sig och drog in som fru på Gullberga, der hon nu bott i femton

runda år. Under denna tid, då hon lefvat på hög diet och fört ett makligt stillasittande lif — en skicklig hushållerska skötte hela ekonomien — hade hon blifvit mycket fet, med sjuklig, gråhvit hy och pussiga kinder. Hennes aristokratiska händer, som hon gerna talade om, voro vaxlikt hvita, men runda och pösande som hvetebullar, samt fötterna breda och platta.

Hennes föräldrar voro länge sedan döda, systrarna gifta, och bröderna hade Adamsson hjelpt fram i verlden så godt sig göra lät.

Hon hade aldrig älskat honom, och så småningom blefvo de mer och mer främmande för hvarandra — men *ett* föreningsband fans emellan dem — kärleken till ett godt bord.

* * *

Inom en vecka var Oleandra fullkomligt omskapad, för såvidt kläderna kunna göra det. En del hade legat färdigt i väntan på flickebarnet, hvars ålder och storlek varit i det närmaste bestämda, och en del förfärdigades af ortens sömmerska, under hennes nåds speciella tillsyn.

Håret fick ej längre hänga ryggen utefter, utan samlades i en tjock fläta, från hvilken ostyriga testar spritade ut här och der — men pannhåret var omöjligt att få bugt med. Slätadt med vatten, qvitten eller olja, reste det sig snart åter och välde mäktigt och rikt fram öfver pannan, skuggande de mörka ögonen, och så fick det

slutligen vara, som den enda påminnelsen om det fria naturbarnet.

Kläderna sutto åt om kroppen, hon vågade knapt röra sig — och kängorna — det var det värsta af allt. Hon hade sällan haft några, och då voro de alltid först begagnade och utgångna af andra.

När allt var färdigt och hon stod iklädd en mörkröd klädning med garneringar och ett hvitt förkläde, kände hennes nåd en ovanlig rörelse af ömhet i sin venstra sida, och sade med nedlåtande vänlighet:

»Hädanefter får du kalla mig mamma.»

Det blossade till i Oleandras ögon, men hon svarade ej.

»Och Adamsson skall vara din far.»

»Jag vill ingen annan far ha!» ropade barnet, skälfvande af raseri, »och mor har jag en! Jag vill hem till henne — jag vill hem, hem!» Och glömsk af de fina kläderna, kastade hon sig ned på golfvet i en paroxysm af smärta och vrede.

Hennes nåd hade sett för mycket af barn, för att ej veta sättet att behandla henne. Ett egendomligt belåtet leende drog för ett ögonblick öfver hennes ansigte, det var nästan intressantare detta, än om flickan *redan* varit spak och foglig, som hon snart skulle blifva.

Tapisseriarbetet återtogs, och Oleandra fick ligga qvar. I smyg tittade hon upp då och då för att se efter om ej stolen vid fönstret skulle blifva ledig, så att hon kunde smyga sig bort

osedd; men det såg ej så ut, nålen drogs upp och ned med samma orubblighet som alltid. Hon ville ligga qvar på trots; men det blef ledsamt i längden, och efter ett par timmars tid reste hon sig upp, flat och skamsen, samt smög sig ut i matsalen.

Endast då hennes nåd sof middag, kunde hon smyga sig ned i snickarboden, der Petrus oftast arbetade; men länge vågade hon ej stanna, hon hade blifvit så förskräckligt rädd af sig.

Hvarje stund af dygnet var för henne ett tvång; först kamningen och påklädningen, och sedan måltiderna, som voro en fullkomlig tortyr. Den feta, tillkrånglade maten smakade henne ej, och hennes nåds ögon voro ständigt öfver henne, rättande och ändrande. Det var henne omöjligt att äta med gaffel, som hon skulle, och utan att hon tänkte derpå, begagnades fingrarne allt emellanåt liksom förr.

Till middagsmåltiden, som utgjorde enda förströelsen under enformiga, tunga dagar, åtgick mer än en timmes tid. Man och hustru sutto midt emot hvarandra som tvänne falkar, färdiga att komma i slagsmål om de bästa bitarne. Hon tog först, och hans ögon följde ängsligt hvarje hennes rörelse, medan det vattnades honom om munnen och han synbarligen redan på förhand njöt af hvad som komma skulle; men ibland blef frestelsen honom för stor, och han högg sig en bit just i samma ögonblick hon redan slukat den med ögonen, och då hände det, att hon steg

upp och lemnade bordet samt ej blef god på många dagar.

På en bestämd tid hvarje förmiddag tog hon sig en promenad mellan förstugutrappan och grinden, fram och tillbaka på de liksidiga stenarne. Så snart hon visade sig, rusade gäss och ankor med sträckta halsar och öppna gap från bakgårdens aflägsnaste gömmor henne till mötes, snattrande och kacklande om hvarandra; ty hon hade vant sig vid att hvarje gång hon kom till grinden tillkasta dem en näfve hafre från en binge, som var ditsatt för det ändamålet — detta var hennes älsklingsnöje. Nu skulle Oleandra vara med, och äfven henne roade det att se foglarne slåss om hafrekornen samt emellanåt gifva hvarandra ett ilsket nyp öfver nacken. Stundom fick hon också gå in till dem och se huru de plaskade omkring uti vattnet, och då skulle hon varit fullt lycklig, om hon blott vågat röra sig för de fina kläderna. En gång öfverraskades hon barfota, dansande omkring på bakgården, våt och smutsig efter en utflykt i en af dammarne.

Hårflätan hade gått upp, kängor och strumpor lågo dyiga och vattendränkta bredvid vedstapeln, der hon gjort sin déshabillé, och hatten massakrerades som bäst af tvänne gåskarlar. Det var gässen som röjde henne. Hon hade hittat på att jaga dem framför sig, och till hälften rädda, till hälften vredgade, uppstämde de en öronslitande kör.

Patronen återvände i detsamma från den vanliga inspektionsronden i ladugården och stannade på vägen utanför spjelstaketet.

»Hm, hm! Tusan till flickunge att vara vacker!» mumlade han. »Bara inte Marika får se det här, då går det aldrig väl.»

Både hennes nåd, hushållerskan och pigorna kommo emellertid utrusande, i tanke att räfven smugit sig in i sjelfva hönshuset.

Så ertappades hon på bar gerning, och gjorde ej heller något försök att urskulda sig.

Patronen sökte stämma sin hustru till mildhet genom att visa, huru denna oordnade drägt klädde barnet; men detta förvärrade endast saken.

»Tänker *du* lära Andrea ordning och propreté, Adamsson?» frågade hon hånleende. »Låt henne då flytta in i *dina* rum, så blir hon nog snart fullärd.»

Oleandra fick inga bannor, hon afkläddes endast, fick sig ånyo ett bad och lades till sängs. Så fick hon ligga två hela dagar, medan kläder och skodon tvättades och torkades, och hennes nåd satt hela tiden bredvid henne med sitt arbete. Hvart hon vände sig, hade hon hennes ögon öfver sig, och hur hon än räknade och summerade stygnen på de purpurröda rosorna, ville tiden ej gå.

Det dröjde också, innan hon lät sitt lifliga lynne fresta sig till att på nytt skena öfver skaklorna.

Hon kallade nu sina fosterföräldrar »mamma» och »pappa», men kunde svänga om meningen på tusen sätt för att slippa begagna dessa ord. Hennes nåd genomskådade dock äfven detta och låtsades aldrig höra henne, förrän det lilla ordet mamma ändtligen kom som ett tillägg.

Snart infann sig vintern, medförande oändlig enformighet, mörker, väldiga eldbrasor och bastanta måltider.

Oleandra lärde läsa och sy tapisseri, men båda delarne gingo långsamt och trögt — hon hade alltid så svårt att sitta stilla och hålla tankarne samlade.

Ibland ville hennes hjerta nästan sprängas af längtan efter hafvet, hemmet och det forna lifvet; men det var ej värdt att tala derom, hon hade gjort det en gång och fått veta att allt detta måste glömmas, som om det aldrig varit — »hon var nu Andrea Adamsson, med ett helt annat, lyckligare lif framför sig, och kunde aldrig nog innerligt tacka Gud och goda menniskor, som räddat henne ur fattigdom och elände.»

Mellan henne och Petrus fortfor vänskapen, kanske så mycket varmare, derför att den ej fick visas öppet.

När hon kunde, smög hon till honom en godbit hon ej sjelf orkat med, och han utverkade stundom att hon fick sig en körtur på kälken han slöjdat henne.

En kälkbacke hade han också röjt henne i liden mellan ungskogen, och dessa stunder af frihet var det som hjelpte henne öfver de tunga vintermånaderna.

Vid jultiden — efter gås-slagtet — var storbjudning på herrgården för ortens ståndspersoner, från och med prosten och kronofogden ned till folkskolläraren och klockaren.

Hennes nåd såg orimligt förnäm ut i storblommigt svart siden med törnrosknoppar och en massa ringar på de feta fingrarne, samt talade mycket om sin ungdom och om det briljanta lif, som förts i hennes föräldrahem på »det Stålsköldska godset».

Patronen gick omkring fryntlig och godlynt, i oklanderligt hvitt skjortbröst, tillagande toddar i oändlighet, men för egen del förtärande helt litet — han hade fått sina förhållningsorder, innan gästerna anlände. Absolutismen var emellertid upphäfd för dagen.

Iklädd ljusröd klädning med gröna rosetter, förevisades Oleandra som ett fenomen — ett slående bevis på hvad umgänge med bildade människor kan åstadkomma.

»Den som ser henne sitta der,» sade hennes nåd med pathos, »kan väl ej gerna tro, att hon för blott några månader sedan var en riktig trasunge.»

Oleandra satt mer än vanligt stillsam och tyst vid tébordet, då och då snattande en kaka för

Petrus' räkning — att kunna göra det obemärkt upptog alla hennes tankar, och hon brydde sig ej stort om »herrskapslifvet», som trängdes omkring henne.

En och annan tilltalade henne, men hon svarade fåordigt och tölpigt, hennes förra frimodighet var borta.

Det tycktes för öfrigt som om *hon* egentligen varit ämnad till samtalsämne och rodocka, ty hvarje ny gäst skulle se henne och af hennes nåds mun höra samma historia. »Fadern drunknad — åtta barn — fullkomlig misère — elände öfver all beskrifning. Att taga henne om hand var ej mer än kristlig kärlek fordrade; men en god gerning var det i alla fall.»

Senare på aftonen, då hennes nåd kommit till whistbordet — hon hade en passion för whist — var Oleandra glömd, och ingen mindes henne heller vid aftonmåltiden, då fat efter fat bars in eller ut, tills gästerna med en mun förklarade, att nu kunde de ej mer; de hade gjort sitt bästa och dessutom beredt sig på att äta sig förderfvade.

Oleandra hade smugit sig ned i venstra flygeln, der de främmande kuskarne trakterades och der det gick både lustigt och frikostigt till, ty denna dag sparades ej på något. De af pigorna, som hade ledigt, flamsade och pratade med dem, och hade gästerna nu sett Oleandra, skulle de haft sina tvifvel angående hennes nåds uppfostringsmetod. Dessa stunder, då den gamla naturen tog

liksom hämd öfver det tvång, som pålades den, blefvo emellertid allt färre, och vintern gick i dåsig långsamhet.

* * *

Då våren kom, blef Oleandras lynne ojemt och besynnerligt. Hennes ögon voro omgifna af mörka ringar, och hon grät ofta utan all orsak.

Hennes nåd påstod att det var »ältan», som hon sjelf haft som barn, och hängde en fingerborg med en spindel uti på hennes bröst; men patronen snöt och harskade sig, och hur han funderade på saken, tog han mod till sig och sade en dag vid middagsbordet — efter gåssteken, som varit mer än vanligt mör och läcker.

»Hm, hm! Du skulle låta Andrea vara mera ute i det fria — hon är ung — det bör kanske vara lite' skilnad mellan ungt och gammalt folk — jag har tänkt på den saken.»

»Vet *du* kanske hvad som hör till *bon ton* och *l'éducation d'une jeune fille?*» svarade hennes nåd med en hvass blick, och nu var han fullkomligt tystad, ty inför hennes lärdom teg han alltid.

En tid derefter — också vid middagsbordet — sade hon, och hennes röst ljöd vänligt förebrående:

»Det har länge förundrat mig, Adamsson, att du aldrig tar Andrea med dig ut. Du vet ju att *jag par principe* ej går utom gården — en hustru skall hålla sig vid sitt hem — men *du* borde väl

besinna, att hon är ung och kunde behöfva någon recreation, under passande *guide*, förstås.»

Patronen, som hade munnen full af äppelpaj, höll på att sätta den i vrångstrupen, men räddade sig i tid och svarade undfallande:

»Du har rätt, som alltid, söta Marika; jag är ett nöt, som ej förr tänkt på den saken.»

Hädanefter fick Oleandra följa med patronen hvarje gång han gick till ladugården, och hans promenader dit blefvo hädanefter flere och vistandet der långvarigare. Han höll henne troget i handen, så länge de voro inom synhåll, sedan fick hon sköta sig sjelf.

Oftast låg hon i gräset under träden och lyssnade till vindens sus derute. När stormen ruskade i trädkronorna, kände hon sig outsägligt lycklig, och hon visste då också huru det stod till ute på hafvet — hon hade ju varit med mer än en gång.

Hon blundade och lyssnade till det växande dånet öfver sitt hufvud. Det var hafvet hon tyckte sig höra, och tårarne föllo en efter annan utför hennes kinder, utan att hon märkte det.

En skarp hvissling väckte henne — det var den öfverenskomna signalen, och hand i hand, liksom hade de aldrig varit åtskilda, nalkades hon och patronen hufvudbyggnaden, från hvars fönster de visste sig vara bespejade. Stundom åter kände hon en brinnande lust att komma upp på bergen och andas ut från det qvalm, som omgaf henne. Det varen besvärlig väg dit öfver en hålväg, i hvilken

en bäck forsade, men hon ilade uppåt, lätt som en stenget, och stod snart öfverst på toppen.

Lunder och fält lågo djupt under henne, men det var ej på dem hon såg. Långt borta glittrade en blå strimma — det var hafvet — och hon bredde ut sina armar, liksom ville hon famna det, medan en stormande längtan kom hennes bröst att svälla och ögonen att tåras.

»Om jag vore en fogel,» tänkte hon, då svalorna kretsade öfver hennes hufvud, »skulle jag flyga dit bort och aldrig mer komma hit igen.»

»Pappa,» sade hon en gång inne hos patronen, det var på qvällen och han hade redan druckit sina tre toddar, »ska' du inte snart ut och segla?»

»Jo, det kan du lita på; om måndag bär det af.»

»Får jag följa med?» Hon såg ängsligt upp i hans ansigte.

»Inga kjortlar ombord, det är en regel, ser du, en regel, som jag aldrig viker ifrån.»

»Men du lofvade — du lofvade, att jag skulle få segla när jag ville, och jag har inte varit ute en enda gång ännu.» Gråten satt henne i halsen.

Dag från dag hade detta barn smugit sig mer och mer in uti hans hjerta, och han hade svårt att neka henne något, helst då tårarne, som nu, stodo i de vackra ögonen.

»Så sant jag heter Adamsson och är herre i mitt hus, skall du följa med!» sade han och slog handen i bordet. »Seså, nu är det sagdt, och det jag sagt, det står jag också vid!»

För första gången slog hon armarne om hans hals och kysste honom, och långt efter sedan hon gått, satt han småmysande för sig sjelf, medan sockret smälte i det heta vattnet, och mumlade upprepade gånger: »Tusan till flickunge att kunna knipa hjertat på en syndare».

Morgonen derpå stod det otydligt för honom, att han måtte begått någon dumhet.

Måndagsmorgonen vaknade Oleandra med solen samt smög sig upp och klädde sig utan hjelp för att vara färdig i tid.

»Hvad står på?» frågade hennes nåd och reste sig på ena armbågen.

Oleandra svarade ej.

En förtärande ångest att blifva förbjuden följa med uppsteg inom henne, men ihågkommande patronens bestämda yttrande och knytnäfslag i bordet svarade hon:

»Pappa lofvade jag skulle få följa med kuttern.»

Kanske hade hon fått det, om hennes nåd *först* blifvit tillfrågad — nu var det omöjligt.

»Det blir ingen seglats af *före* frukosten — sedan få vi se — du går inte ur rummet till dess,» svarade hon och vände sig om för att sofva till klockan åtta, som vanligt.

Frukostbordet var ännu rikligare försedt än eljest och patronen åt som skulle han beredt sig till en längre fasta. Matsäcken för resan låg färdig att stufvas in i giggen. Petrus skulle möta vid Kilen och hafva båten klar.

»Hur länge blir du borta?» frågade hennes nåd. Hon skulle ej velat tillstå det, men hon kände alltid liksom en lättnad eller hemlig glädje öfver att slippa se Adamsson »gå och stulta kring knutarna», och det var också på tiden att vårstädningen i hans rum tog sin början.

»En vecka, tänker jag.»

Ett glädjeskimmer upplyste Oleandras ansigte.

»Får jag vara med hela tiden?» frågade hon.

Han såg häpen på henne. »*Du!* Hvem har väl sagt, att du skall följa med?»

»Jag kunde väl tro, att du ej varit nog indiscret att lofva barnet något sådant,» inföll hennes nåd belåtet.

»Pappa, du lofvade det i fredags qväll, och du slog näfven i bordet och svor på det!» skrek Oleandra med gnistrande ögon.

Ett uttryck af förfäran störde lugnet i hennes nåds ansigte, men patronen åt af alla krafter och såg förlägen ut.

»Kanske har jag verkligen lofvat det,» sade han dröjande.

»Vore det också lofvadt hundrade gånger, kommer hon inte med sin fot i båten! Det hörs hvad du lär henne — svordomar och infamier. Adamsson, *j'ai honte de toi.*»

Bland de få saker Oleandra lärt af sina föräldrar, var att ett löfte är orygglig — och här i det rika hemmet, bland de »bildade menniskorna», såg hon det trampas under fötterna.

Kuttern hade varit det lockbetet med hvilket man fångat henne, och hon fick aldrig, aldrig sätta sin fot derpå.

Det dröjde länge, innan den missräkning, sorg och vrede hon kände, hunnit lägga sig, men den tillgifvenhet, hvarmed hon börjat omfatta fosterfadern, försvann som af sig sjelf.

På det hela taget kände hon sig lyckligare, då det åter blef vinter. Det var som om längtan i hennes bröst stillats, på samma gång isen lade sitt täcke öfver de oroliga böljorna. Utsigten blef också friare, sedan löfven fallit från trädkronorna, och hon tyckte om att brottas med nordanvinden och låta den nypa sitt tag i de fylliga kinderna.

Hon kunde nu läsa innantill, och patronen, som sträfvade efter att återvinna hennes ynnest, skänkte henne flera sagoböcker med kolorerade planscher.

Han hade valt efter sin smak, och träffat barnets. Det var inga »historier för små snälla flickor», utan idel berättelser om vilda jagter eller om lifvet i urskogarne och på hafvet, hårresande skildringar om tragedier, utspelta med stormen som regissör och oändligheten som skådebana.

Dessa skildringar gåfvo färg och intresse åt hennes lif. Hur härligt att glömma dagarnes enformiga gång och lefva sig in uti en verld af faror, djerfva dåd, mod och uppoffring! Hon såg det så tydligt alltsammans, antingen fartyget låg inklämdt bland isberg, färdigt att krossas, eller dref för tackel och tåg med eld i lasten. Hon förstod man-

skapets lidanden på spillrorna af ett vrak, utsatta för hungerns och törstens alla qval. Hon grät öfver dem, och Petrus grät med, ty till honom smög hon sig med boken under armen — hon kunde ej bära på det ensam.

Uppkrupen på hyfvelbänken, så nära det lilla fönstret som möjligt, satt hon, medan hennes nåd trodde henne under patronens »*guide*» skaffa sig tillbörlig motion. Hon läste illa, men hvad gjorde det — Petrus förstod och beundrade henne.

När hon blef stor — åh, hvad hon längtade efter den tiden! — skulle de följas åt på ett präktigt fartyg, en sorts ark, lik Noaks, och rädda alla förolyckade sjömän. Det var hon, som uppgjorde planerna, men han kom aldrig med några omöjligheter, utan var med om allt.

* * *

Den äldste af hennes nåds bröder var landthandlare vid Venerns småhamnar.

Patronen hade försträckt pengar till inköp af lagret, men affären gick skralt — det låg ej i slägten att sköta sig.

Sönerna studerade, ty namnet skulle åter höjas — men »det blef tusan så dyrbart i längden», tyckte patronen, som bestod pengarne, och då Mauritz, den andre i ordningen, kuggades i studentexamen, blef det beslutadt, att han skulle

blifva jordbrukare och utbildas dertill på Gullberga.

Det var höst, då han kom.

»O, hvad han är vacker!» hviskade pigorna sins emellan.

Han var tjugutvå år, lång och gänglig samt tycktes hafva svårt att bära upp sin kropp; men ansigtet var vackert, med mörka, något sömniga ögon, regelbundna drag, flicklik hy, hvita tänder och väl vårdade mustascher. Händerna voro ovanligt vackra, och hans aristokratiska sätt att föra dem vann mer än allt annat hennes nåds hjerta.

»En äkta Stålsköld,» tänkte hon vid middagsbordet, då hon såg honom kokett sprita ut med venstra handens tre fingrar, under det han med en liten brödbit mellan tummen och pekfingret hjelpte den högra i dess förrättningar.

Det hade alltid plågat henne att se Adamsson äta. — »Men han var ej af familj, och man kunde ej begära bättre.»

För jordbruket visade Mauritz inga anlag.

»Han gör ingenting annat än sofver, läser romaner och speglar sig,» påstod patronen, men hennes nåd ryckte på axlarne och svarade: »Han är en ädling, du förstår honom ej.»

Hon kunde aldrig se sig mätt på honom, och för hvarje dag blef han henne allt kärare — ja, hon blef till och med romantisk för hans skull och suckade mer än en gång öfver att hon aldrig i sin ungdom träffat en liknande man.

Han kunde sitta hela timmar och småprata med henne, nysta hennes garner eller råda henne i valet af färger, och det var dubbelt så roligt att hafva ett godt bord, ty han njöt synbarligen deraf.

Oleandra hade ej blifvit hvad hon väntat sig. Leksaken var hvarken så lätthandterlig, rolig eller näpen som hon tänkt sig, och egentligen behöfdes den ej längre, sedan brorsonen kommit i huset.

Hon var nu tretton år, stor, stark och groflemmad, med friska färger och mörka, lifliga ögon. Ansigtet var bredt och pannan låg; men den starkt markerade, ädelt skurna profilen och det rika, svartglänsande håret gaf ett intryck af kraft, som verkade välgörande.

Rörelserna voro kantiga och hastiga samt kontrasterade märkbart med det tillbakadragna, inbundna väsendet. Hon talade sällan, men kindernas vexlande färg och ögonens skiftande uttryck gåfvo ständig vexling åt hennes drag.

Det låg något oroligt öfver henne, som kom Mauritz att säga, det »hon liknade en otämd naturkraft, färdig att när som helst spränga sina fjettrar.»

»Hon är obehaglig och slynaktig,» sade han sig mer än en gång, men hans ögon följde henne hvart hon gick liksom genom någon magnetiskt tilldragande kraft.

Hon deremot afskydde honom på fullt allvar och beklagade sig nere hos Petrus öfver att »han

var en odräglig glop, som aldrig lät henne vara i fred.»

Patronen älskade henne så som han aldrig förr älskat någon, och för honom hade hela lifvet fått ett helt annat utseende, sedan »lilla Andrea» kommit i huset.

Han hade aldrig tänkt särdeles djupt eller länge öfver något i verlden, och nu öfverraskade han sig med att grubbla öfver hennes framtid och uppfostran.

Hon lärde ingenting — detta oroade honom.

Hennes nåd hade varit en både liknöjd och oskicklig lärarinna, som undervisat endast af nödtvång, och det lilla kunskapsförrådet hade under årens lopp sinat alldeles ut med undantag af några franska glosor, hvarmed hon ännu väckte beundran inom sin lilla verld.

»Skall din brorson stanna här, skall han åtminstone göra någon nytta för maten,» förklarade patronen en dag helt tvärt.

Hon stod vid grinden, utdelande hafre, och gässen snattrade så, att han måste skrika fram orden.

Hon mätte honom med en föraktfull blick. »Alla kunna ej vara dragoxar, det behöfs paradhästar också.»

»Jag har inte lust att hålla några.»

»Det är *mig* en särskild agrément att ha en Stålsköld i huset.»

Patronen harklade och hostade för att qväfva en ed — han var utledsen på allt hvad Stålsköld hette.

»Skall han stanna, skall han göra nytta för sig, säger jag ännu en gång. Låt honom läsa med flickan, så pass kunskaper har han väl ändå — så kuggad han är.»

Undervisningen blef oregelbunden äfven nu, och Oleandra hade i allmänhet svårt att lära; men Mauritz märkte snart, att han kunde få henne intresserad, ja, rent af hänförd, om han ville.

Han hade lätt att uttrycka sig, och det blef honom ett oväntadt nöje att uppöfva och njuta af sin egen vältalighet.

När han berättade om främmande länder eller om verldshistoriens heroer, slukade hon hans ord och mindes allt, och lät han henne på kartan resa jorden rundt öfver de stora verldshafven, brunno hennes ögon och kinderna glödde, så att han kom af sig och glömde alltsammans för att betrakta henne.

Det som ej intresserade henne, såsom årtal, namn och torra fakta, stod ej till att inprägla i hennes minne. Språksinne hade hon ej heller, men engelska lärde hon genom ansträngdt arbete — hon *ville* kunna det, ty »far hade talat det».

Sagoböckerna lågo på bokhyllan, men hon kunde dem utantill, och medan dag efter dag försvann i ändlös enformighet, drömde hon sina egna drömmar om ett lif fullt af äfventyr och faror.

Det roade henne ej att sy, men rosor, penséer och liljor växte hastigt på stramaljen, medan Mauritz läste högt roman efter roman. Hon märkte ej hur tiden flög, ty hon lefde helt och hållet med — älskade, hatade, fruktade, gladdes eller led med de diktade personligheterna. För henne var det verklighet alltsammans.

Han kände hennes smak och läste mest sjöromaner, genompyrda af kärlek och äfventyr. Hon, som aldrig sett annat än beckiga, tobaksluktande sjöbussar, gjorde här bekantskap med fru Carléns idealkaptener, Albin Jenzel Stangerling och Georg Letzler, samt framför allt med »Mamma Styrman», som, förklädd till karl, genom sin skicklighet räddar fartyg och besättning från undergång.

Vaken och sofvande drömde hon om att göra detsamma — och hvarför skulle hon ej kunna det?

Hennes motvilja för Mauritz minskades, och hon sprang ej längre undan för honom, ty han hade funnit sättet att hålla henne qvar. Han hade läst en hel del, ehuru hans kunskap var helt ytlig; han hade godt minne, och hvad han ej sjelf erfarit, gjorde han sig min af att hafva upplefvat. Med glödande ord talade han om hafvet, hvaraf han i sjelfva verket sett helt litet, tills hon i honom såg ämnet för en af dessa romanhjeltar, som trotsade och vunno allt.

Han lofvade henne äfven, att de framdeles skulle segla tillsammans — helst i stickande storm, som han visste hon tyckte bäst om.

Så växte hon upp, hemtande sin kunskap ur romanerna, utan kännedom om det verkliga lifvet, och omspunnen af små förhållanden, liksom af ett snärjande dvergnät.

Vid fylda femton år bereddes hon till sin första nattvardsgång. Före denna tid hade hon hört helt litet om religionens sanningar. Hennes nåd läste hvarje qväll en psalm och en bön — alltid desamma — och hon kunde dem utantill; men hvad verklig gudsfruktan var, visste hon ej.

Bland läsbarnen blef hon ett af de sämsta, ty det var henne omöjligt att lära katekeslexorna. Hon grät öfver dem, men det hjelpte ej. Fick hon några förståndsfrågor, redde hon sig bra, men i kunskap var hon under medelmåttan, och det var ju derpå det gick ut.

För öfrigt var det en lycklig tid denna, då hon en eller två gånger i veckan fick åka till prostgården, som låg nära sjön. Hon bad att få gå, ty hon kände ett verkligt behof af att bruka sina starka lemmar, men det var ej »comme il faut».

Stundom var hon vild och uppsluppen, ställde till upptåg samt narrade läsflickorna att skratta, fick sig en tillrättavisning och lofvade bättring, men gjorde snart om det igen, ty hon kände sig som en lössläpt fogel, färdig att spänna vingarne till flygt.

Bland läskamraterna slöt hon sig helt och hållet till Ellen Bergman, dotter till landthandlaren på Kilen. Såg man dem tillsammans, bil-

dade de verkliga motsatser. Oleandra med hufvudet högre än alla andra, stark, med breda höfter, senfulla armar och händer, smärt midja, fyllig, skönt formad byst och lifliga, färgfulla drag.

Ellen deremot liten, med insjunket bröst, ljust hår, matta färger och ett litet älskligt, täckt ansigte, ur hvilket framblickade ett par skygga dufvoögon, som liksom bådo om ursäkt för sin tillvaro.

Hon var afgjordt den främsta i kunskap och så rädd för att synda, att hon vägde hvarje ord hon sade och hvarje steg hon tog.

Dessa båda ingingo ett vänskapsförbund för lifvet — som man gör vid denna ålder.

Konfirmationsdagen lofvade Oleandra sig sjelf, att hon skulle blifva en snäll flicka, stilla, lydig, nöjd och god som Ellen — detta hade nu blifvit hennes mål. Hon lofvade det äfven till sin Gud; men det var blott ett halft löfte, som hon liksom ej vågade att komma fram med, derför att det ej utgick från hela hennes själ, odeladt och fullt, som hon velat. Hon liksom samlade alla sina krafter till att afgifva det, men i bakhåll lurade en smygande tanke, att hon ej skulle kunna det — en tanke som fylde henne med fasa.

Det var om pingsten hon gick fram. Hon var våldsamt upprörd — mer än någon annan — det kändes så bittert att vara så ensam, utan far eller mor, som de flesta andra ju hade.

Efteråt blef allt sig likt. Dag efter dag kom och gick, men hon väntade — väntade oupphörligt att något skulle ske, ty så här kunde det ej fortgå.

Ibland kom det öfver henne som en tvingande nödvändighet att lyfta tunga bördor och trötta ut sig genom öfveransträngdt arbete.

Hennes nåd fick ej se det, men mången gång bar hon mjölkspannen, gräfde i trädgården eller hjelpte till att stacka hö.

Äfven arbetsfolket beundrade hennes styrka och smidighet, och när hon då varm och svettig sträckte sina kraftfulla lemmar, kände hon sig lycklig och tänkte, att något skulle hon väl ändå uträtta i verlden, och något skulle hon väl också uppleva. En gång skulle bergen, som stängde hennes horisont, öppna sig och hon skulle gå ut, fri och lycklig till ett skiftande underbart lif, fyldt af äfventyr och kärlek.

Patronen ansåg, att nu kunde det vara nog med lärdomen — nu var det hennes framtid det gälde att tänka på.

Det hade, allt sedan hon upptogs som fosterdotter, varit beslutadt att hon skulle ärfva hela förmögenheten, utom donationerna till Stålsköldska slägten.

Hennes nåd hade blifvit mer och mer ohågad för dessa anordningar och helst sett att Mauritz fått alltsammans; men som patronen ej ville höra på det örat — när det gälde Oleandra var han omedgörlig — gaf hon med sig och lät

saken hafva sin gång. Kanske var detta också enda sättet att få förmögenheten i brorsonens händer.

Oleandra visste, att hon var en rik arftagerska, men tanken derpå ingick ej i hennes lifsdröm. Hon hade fortfarande naturmenniskans få behof, och granna kläder, god mat och beqvämlighet var behagligt nog, men hon kunde undvara det — det visste hon mer än väl.

Ellen besökte henne emellanåt, och svärmiska som båda voro, utbytte de en oändlighet af förtroenden eller också lästes poesi, som Ellen älskade framför allt annat i verlden.

* * *

I början af augusti fick Oleandra löfte om att besöka sin väninna på en vecka. Hon tordes ej visa den stormande glädje hon kände, utan gick omkring, stillsammare än någonsin, under det hela hennes varelse brann af feberaktig oro.

Mauritz körde henne till Kilen, och hon tänkte, att hon gerna skulle gifvit honom hela sin förmögenhet, om hon fått fara ensam.

Han talade om huru han skulle komma att sakna henne, och hon hörde ej derpå; hon endast tänkte på huru härligt det skulle vara att slippa se honom och dem alla. — »För huru lång tid? Kanske för alltid.»

Hon hade en förfärlig hjertklappning, och den tilltog ju närmare hon kom till Petrus' stuga.

Hvarje ögonblick var hon färdig att gripa tag i tömmarne, men först när giggen redan kört ett stenkast förbi torpet, tog hon mod till sig och höll inne hästen med ett häftigt grepp.

»Vänta ett ögonblick,» sade hon och kastade sig ur åkdonet — hon hade långt förut knäpt upp fotsacken — »jag måste tala ett ord med Petrus.»

Inom ett ögonblick var hon tillbaka igen, satte sig upp, och färden fortsattes; men nu lyssnade hon till hvad Mauritz sade om att han skulle räkna dagarne till hennes återkomst.

Ellen svärmade i hemlighet för den unge mannen, som var så lik de hjeltar hennes blyga fantasi fostrat, och blef utom sig, då Oleandra om aftonen, då giggen och dess körsven försvunnit bakom backarne, uppstämde ett ljudeligt hurra och svängde om med henne på landsvägen, så att dammet yrde omkring dem.

Hon var alldeles vild, sprang upp för berget från klippa till klippa, skrek och sjöng med sin starka, oskolade röst, skrattade och grät om hvartannat — men hafvet fick hon ej se, som hon hoppats, det stängdes ohjelpligt af skären.

»Nå ja, så tröstar jag mig ändå,» hviskade hon, då hon gick till hvila i den trånga vindskammaren, med dess tarfliga möblering. För första gången i sin lefnad egde hon ett rum för sig sjelf, och »hennes nåd» — i sina tankar kallade hon henne alltid så — var långt borta. Det var som om hon nu först känt det förfärliga tryck hennes närvaro utöfvat.

Hon somnade strax, som hon alltid gjorde — somnade och vaknade med en känsla af lycka.

Det var tidigt på morgonen, ingen var vaken, då hon smög sig ut. I vindskammaren midt emot henne bodde Ellen, och i undervåningen var handelsboden och postkontoret.

Hon stannade och såg sig omkring. Hur var det möjligt att bo här år ut och år in, lycklig och nöjd, som Ellen gjorde? Och hennes mor sedan, en späd, intelligent qvinna, född och uppfostrad i hufvudstaden, ömtålig och granlaga — hur kunde hon stå här i boden, utminuterande såpa, sill, tobak, ljus och gryn? Hur kunde hon tala öfver sina varor och höra råa ord från halffulla bönder och sjömän?

Mer än en hade undrat häröfver — men det *måste* så vara — lifvets hårda nödtvång hade satt henne på en plats, för hvilken hon minst af allt var ämnad, och ändock fylde hon den till det yttersta.

Det var också hon, som skötte posten och om vintern med de klena, ovanligt små händerna öppnade den isiga postväskan. Mannen var mest ute på resor, dels nödvändiga, dels inbillade behöfliga. Han hade också kommit på orätt plats och kunde ej finna sig deri.

Återigen kände Oleandra en längtan att blifva lik Ellen. Hon visste, att denna var sin mors enda glädje, hjelp och tröst, och att hennes hela lif var liksom invigdt till idelig tjenst — men återigen reste sig en motsägelseande inom henne, detta

var ej för henne, och för *hvem* skulle hon dessutom uppoffra sig så?

Hon gick ut på bryggan. Der lågo kuttern och Petrus' vässing, båda i fullgodt skick; hon smålog för sig sjelf och återvände i lagom tid för att vara med om frukosten.

Efter måltiden tog hon Ellen afsides och sade henne, att hon ämnade segla bort på ett par dagar och ville fara *ensam* — ingen mer än Petrus fick åtfölja henne.

Ellen besvor henne att låta bli. »Det är något orätt du tänker företaga, det känner jag på mig,» sade hon gråtande; men Oleandra smekte och kysste henne, som skulle de skiljas för alltid, och bad henne ej sätta sig deremot, ty det tjenade i alla fall till ingenting — intet i verlden skulle kunna hindra henne.

Hon hade tid efter annan fått pengar af patronen, och dessa hade hon gömt. Hvad skulle hon väl användt dem till? Den enda frestelse hon hade att gifva ut dem var, då någon tiggare kom till gården, och då delade hon alltid med sig.

I handelsboden funnos blott nödvändighetsvaror af tarfligaste slag, men der köpte hon litet af hvarje — allt hvad hon visste kunde behöfvas för eller glädja menniskor med enkla vanor och lefnadsbehof.

Hon behöfde ej spara, Gud ske lof! Det var första gången hon kände lyckan af att ega något, och med öm omsorg valde hon bland tyger, klä-

despersedlar och matvaror, allt under det Ellen uppmanade henne att spara och vara förståndig.

Hon bara skrattade och köpte — sist af allt groft bröd, smör, ost och öl till matsäcken. Sjelf stufvade hon in det i båten, nätt och så litet skrymmande som möjligt, så som sjöfolk ensamt förstår sig på att göra det, och när Petrus efter löfte infann sig, var allt klart.

Hon var så ifrig att komma af, som hade det gält lifvet; men när hon väl var i båten, fick hon ett anfall af ånger och sprang upp igen till Ellen, som stod på bryggan, tryckte henne hårdt i sina armar och fälde några tårar öfver att ej kunna likna henne.

Det blåste en frisk kultje, och när hon ej längre såg bryggan vid Kilen, utstötte hon en suck af välbehag och lade sig ned i förstäfven af båten, som hon brukat på seglatserna med fadern.

Vinden var emot, men det gick framåt med långa slag, under det läsidan låg i jemnhöjd med vattnet och skummet yrde om fören, ända upp i hennes ansigte. Då slog hon händerna för ansigtet och grät af jublande sällhet.

»Nu är det tid att vända,» sade Petrus, »eljest komma vi ej hem till qvällen» — de hade redan hunnit några mil bort.

Nu steg hon upp och satte sig bredvid honom, smeksamt som hon brukade.

»Vi komma ej hem hvarken i dag eller i morgon,» svarade hon, till hälften lekande, till hälften

beslutsamt, och vred med detsamma rodret ur hans hand.

Han försökte återtaga det, först med mildt allvar, sedan med styrkans rätt, men ej ens den var längre hans, eller ville han ej helt använda den. Hur som helst, gick hon segrande ur striden, under det han slokade och kröp ihop på sitt vanliga ödmjuka sätt.

»Sitt här hos mig och visa vägen,» sade hon, tog hans hand och såg honom in i ögonen med en blick, som gjorde honom glad igen.

»Men det här går inte! Hvad ska' nåda säga?»

Hon skrattade ystert. »Hit kommer hon Gud ske lof inte — jag ville just se henne här.»

Hon skrattade, så att Petrus ej kunde låta bli att instämma deri.

»Men hvart ska' lillan begifva sig af?» Han kallade henne alltid så, då de voro på tu man hand.

»Hem till mitt,» svarade hon, och i rösten låg ett ljuft smältande tonfall. »Jag skulle dö at längtan, tror jag, om jag inte återsåg dem alla — Sven, mor, ön, klippan, hafvet — alltsammans.»

»Men nåda?» invände han ännu en gång.

Nu skrattade hon återigen. »Hon får ingenting veta; Petrus är väl sin egen herre, och hvad mig angår . . .» Hon stannade midt i meningen och räckte honom en stor smörgås och en butelj öl, för att på detta sätt tysta honom.

Medan han åt, visade han henne farleden allt framåt. Solen var nära sin nedgång, på grunden

lågo sälhundarne uppkrupna, kraflande med de små tassarne och oupphörligt nickande med hufvudet. Stundom voro de ända till tio eller tolf stycken. Oupphörligt dök en eller annan för att uppkomma på ett annat ställe, och då Oleandra uppstämde en gäll, egendomlig hvissling, lockade hon till sin stora förtjusning ett par af djuren att följa med båten en lång sträcka.

Hennes strålande ögon blickade med förtjusning in i denna underbara verld, som för henne var så gammal och kär.

Öfver allt kring skären flögo vackra grafgäss och »tjell», eller summo flockar af ejder och kullar af änder.

Ibland kunde båten smyga sig nästan inpå dem, och då blef det en förskräckelse: mödrarna uppstämde varningssignaler och hela flocken dök djupt ned, för att om en stund visa sig långt borta på en annan punkt af vattenytan; men andungarne kunde ej flyga och förstodo ej att dyka, utan sprungo på vattnet i ängslig brådska. Hvad hon väl kände till allt detta!

Hur vinden smekte hennes kinder och vågsqvalpet hennes öron, och hur hon berusade sig af den tångmättade starka luften!

Hon satt vid rodret natten igenom, ibland tyst, försjunken i tankar, ibland åter pratande med Petrus — om hemmet, som hon snart skulle återse, om fadern samt om sagorna de läst tillsammans, och hvaraf hon nu tyckte sig upplefva en.

När morgonen grydde och farleden blef mera öppen, sof han och hon styrde på egen hand.

Hon hade girigt spanat efter den första skymten af öppna hafvet, nu låg det framför henne, belyst af morgonsolens strålar, och hon släpte rodret inför den mäktiga känsla, som genomströmmade hela hennes varelse.

Hennes glädje var så stor, att den för ett ögonblick blef qvalfull.

En lång snyftning pressade sig fram ur hennes bröst, och med den tyckte hon sig kasta af det ok, som så länge tryckt henne.

Aflägsen, men framträdande allt mera med skarpa, svartblå konturer, stack ön — hennes barndomshem — upp ur de blanka, soldränkta vågorna.

Hennes hjerta klappade och hon föraktade sig sjelf för sin svaghet. Hon hade ju så länge väntat på och beredt sig till detta återseende — hvarför var hon då ej lugn?

Måsarne kretsade öfver hennes hufvud som förr, blott ännu hvitare, tyckte hon, och segel efter segel dök upp vid horisonten. En sådan stund som denna skulle hon aldrig mer upplefva, det kände hon, och när hon lade till vid bryggan, hade hon en känsla af att vilja uppskjuta återseendet.

Några karlar stodo på bryggan, de kände synbarligen ej igen henne, men stirrade så mycket mera och hviskade sins emellan. Hon smög sig förbi, ehuru hon varit bekant med ett par af dem

och den ene smekt hennes hår, då hon för fem år sedan farit derifrån.

Hon tyckte sig vara densamma som då, men när hon såg ned på sin moderna, med garneringar och spetsar utstyrda mörkblå sitsklädning, blygdes hon öfver sig sjelf och rodnade till. Nå ja — i hjertat var hon ändock densamma, hon tillhörde dem alla, och innan qvällen skulle hon vara lik dem också.

En beklämning lade sig emellertid öfver hennes hjerta, och hon sprang ej stigen uppför, som hon tänkt, utan gick med långsamma, dröjande steg, under det ögonen liksom insöpo de kära, bekanta föremålen.

Hon hade aldrig vetat, att klippan hängde så hotfull och mörk öfver de små stugorna, eller att de voro så illa medfarna af väder och vind.

Här var fullt af barnungar, som alltid, och de glodde på henne som på ett underdjur.

»Skulle Sven vara ibland dem? Nej, han borde vara stora gossen nu — minst elfva år.» För henne var han i alla fall det barn hon lemnat.

Hennes steg blefvo hastigare. I sjelfva stugudörren mötte hon modern. De nästan stötte emot hvarandra. Jana bar en korg med fiskafskräde i handen, men släpte den med ett anskri och kastade sig om dotterns hals.

»Lugna dig, mor, lugna dig!» bad Oleandra och smekte hennes kinder, som blifvit bleka och ihåliga; men Jana grät krampaktigt och ihållande,

så att den starka kroppen skakade. Hvad hon såg gammal och utarbetad ut!

»Stackars mor! Hvarför fick jag ej stanna hos dig?» sade Oleandra smekande, under det hon knöt sina händer i vrede mot dem som tagit henne bort från den plats, dit hon blifvit satt att verka.

Nå ja, det skulle bli annorlunda — nu visste hon att modern älskade henne.

»Hvar är Sven?» frågade hon.

Janas snyftningar blefvo allt häftigare.

»Jag rådde inte för det,» kom det afbrutet af gråten, medan hon vaggade fram och tillbaka med kroppen, som ett rö i stormen.

»Hvar är han?» frågade Oleandra åter och grep häftigt tag i moderns arm.

»Hos Andreas — han drunknade han också — det var för två år sedan — han gick ner sig på isen — åh!»

Oleandra sade ej ett ord — hon kom ihåg sin sista bön: »Låt honom inte falla i vattnet, se väl efter honom!»

Skulle hon förebrå dem alla — eller sig sjelf, som lemnat honom?

»Stackars mor!» hviskade hon och bet ihop tänderna för att qväfva det smärtans och förbittringens skri, som ville pressa sig fram ur hennes bröst. »Och de andra syskonen?»

»Dem går det nok så bra. Jan lärde skomakeriet och har slagit sig ner på fastlandet. Kaftin på Gullberga betalte för honom. Första

åren fick ja' också en styfver — se'n glömde han'et väl. Det gör också detsamma, *du* har fått så mycket mer.»

Hon såg på den granna drägten och på guld-uret — patronens sista gåfva.

»Tala inte om mig! De andra då?» Sedan Sven var borta, fick hon en längtan att se åtminstone dem.

»Hvar och en sköter sitt. Pojka' hjelper . . . ja, dom hjelper till med fisket. Bina sköter lite' af hvart. Thea har tagit tjenst hos en bonne på fastlannet — Birger, den valingen, gör inte annat än odygd så länge, och . . .» Snyftningarne återkommo med förnyad våldsamhet.

»Låt oss gå in!» bad Oleandra; hon längtade att återse det hem, der hon blifvit född och der allt påminde om fader och broder, som hon älskat öfver allt annat i verlden.

Jana ställde sig i dörren, som ville hon stänga vägen. De båda qvinnornas ögon möttes. Jana stönade och vaggade med kroppen, men Oleandra lade sin hand på låset, modern gaf vika, och så gingo de in.

I stugan var allt sig likt, men på den brunmålade soffan satt en groflemmad, svartskäggig, ännu helt ung karl, sysselsatt med att laga fiskredskap. Han hade en snugga i munnen, från hvilken röken ringlade sig, och hans ena fot stötte allt emellanåt till en vagga, i hvilken en svarthårig pojkbyting slumrade.

Oleandra stannade tvärt — hennes ögon vandrade till modern, som stannat vid dörren — någon vidare fråga gjorde hon ej.

Karlen reste sig upp och stirrade på den fina damen, men hon vände honom tvärt ryggen och lemnade rummet. Hon visste ej, hvart hon gick eller hur hon kom upp på pynten, der hon suttit och stirrat efter fadern. Hon grät ej, hon tänkte just ingenting — bara att hon förlorat allt i verlden, som hon brydde sig om, och att allt nu var henne likgiltigt.

Framemot aftonen gick hon ned igen.

»Låt mig bara slippa se honom!» bad hon.

Syskonen voro församlade, men det var som om all kärlek dött inom henne, och de hade ej heller något att säga henne. Hon, som haft åratals instängda tankar på sina läppar, färdiga att strömma öfver dem alla, lik en flod af kärlek och förtroende, hade med ens frusit till en isstod, inför hvilken de stodo kalla och försagda. Och ändå . . .

Hur ståtliga hade ej bröderna blifvit — och Bina sedan! En sådan präktig flicka! Hvarför skulle de stå så främmande inför hvarandra?

Hon lät Petrus hemta upp föräringarna ur båten och deladė ut dem, alldeles som hon tänkt — blott med så olika känslor. Svens gåfvor svepte hon in i ett papper och lade afsides.

Det blef litet mera lif i samtalet efter detta, kaffe med dopp bjöds laget rundt. Petrus kom i fart med att berätta några af sina historier,

och Jana tog Oleandra afsides in i kammaren för att omtala huru det tillgått och liksom ursäkta sig.

»Det var svårt att reda sig med alla ongarna,» började hon, sökande efter ord, stammande och förlägen. »Samel va' en frack karl, och han töckte väl också att ja' va' ett kavat fruntimmer, som kunde göra nytta för sick. Så länge kaftin sände mej en styfver, sa' ja' absolut nej — ja, de' gjorde jak — men se'n fick han mej till'et — vi gick te presten — och nu ska' du förlåta mej och inte vara lessen — för ja' kan inte bära't — du har inte pröfvat så möna än, och derför ska' du inte heller döma.»

Orden susade förbi Oleandras öron, som voro de stälda till någon annan; hon tänkte endast på fadern och på inkräktaren, som fylt hans plats.

»Och du kunde glömma far?» Orden kommo skarpa och förebrående.

»Ja' har la gråtit fler tårar än du orkar räkna för hans skull; men det nöttar inte till nå't — ja' får en inte igen ändå, han ligger der han ligger, och en får lefva lifvet så godt en kan — det är min sann ledt nok ändå. Samel är snäll mot barna — och mot mej me' för resten. Han ä' unger och lite vidlöftig ibland, när han fått för mö brännevin; men en får inte vara för noga — ja' har'et sku bättre än de flesta.»

»Och du gifte dig af kärlek?»

Jana såg upp och log — ett underligt löje. »Får du lefva så länge som jag — och slita så pass — har du nok inte tid att tänka stort på sån't. Hvar dag har sitt med sig, och så går det ända till slutet.»

I dagbräckningen, innan fiskläget vaknat ur sin arbetstyngda sömn, gick Oleandra stigen utför ned till vässingen, hvars segel redan slogo för vinden. Det var hård vestlig, med tung, molnhöljd himmel. Modern gick bredvid henne, men båda tego.

Nere vid stranden räckte Oleandra ut sin hand till afsked. Många ord brände hennes tunga, men hon fick ej fram dem. Så slog hon plötsligt armen om moderns hals, häftigt och med förtviflans ömhet.

»Förlåt mig, mor!» bad hon. »Jag skall kanske lära mig förstå det; lifvet är nog tyngre, än jag trott.»

Båten flög öfver vattnet, medan Jana med tunga steg vandrade backen uppför.

Vid horisonten smälte himmel och haf tillsammans i dystert svartgrått.

Oleandra ryste och svepte kappan bättre omkring sig, derefter upptog hon under ena toften ett knyte, hårdt omlindadt med en gammal tågstump, och medan Petrus vände sig åt ett annat håll, sänkte hon det hastigt i hafvet. Hon hade lagt en sten inuti, och det sjönk ögonblickligen.

»Hvad var det?» frågade Petrus. Båten hade krängt till.

Hon svarade ej, men stirrade ned i djupet med tårlösa, dystert glänsande ögon.

Hon skulle ej kunnat säga det åt någon, men det var tröjan, halsduken och mössan hon köpt åt Sven — han skulle ha det i alla fall.

Vågorna fräste kring båten, Petrus ville sofva, men hon satte sig deremot. »Låt det gå så fort som möjligt,» bad hon.

»Håller det i så här, äro vi hemma före qvällen,» inföll han belåtet.

»*Hemma* ja,» svarade hon bittert.

Skären började breda ut sig, då kastade hon en lång blick tillbaka, svepte kappan omkring sig, drog kapuschongen döljande öfver hufvudet och lade sig på bottnen af båten.

Så låg hon hela dagen, Petrus trodde att hon sof, och sjelf hade han göra nog med att hålla undan för sjöarne, som vältrade sig tunga och skumhöljda kring farkosten.

Nu erkände hon inför sig sjelf, att det varit ett länge förberedt rymningsförsök hon gjort. Hon hade lemnat fosterföräldrarne utan saknad och med föresats att aldrig återkomma — och nu återvände hon, derför att hon ej visste annan råd och derför att kraft, mod och förhoppning voro liksom döda inom henne.

En tröstande tanke genomskimrade visserligen mörkret — modern älskade henne och hade alltid gjort det; men lefva hos henne, som hon tänkt, det hade blifvit omöjligt.

Den skiljande mur, som olika vanor och halfbildning rest emellan dem, kunde väl snart rifvits ner, men »den der karlen» — hon ryste, bara hon tänkte derpå — och syskonen, som sågo ned på henne med en blandning af förakt och afund — nej, hon måste bort derifrån — hem. Bittra tankar sjödo inom henne. »Hvar hade hon sitt hem? Hvem tillhörde hon egentligen?»

När hon steg i land, var det som om något af glansen i hennes ögon slocknat, och i stämman hade kommit en dämpad, sorglig klang.

Ellen frågade henne hvar hon varit och hvad hon upplefvat, men hon sade med ens, att om allt annat i verlden kunde de tala — blott aldrig om detta.

Hennes nåd hade nu fått henne så spak hon kunde önska sig, och det skred raskt framåt på stolsöfverdragen. Hon lärde sig spela whist och satt hela vintern igenom, qväll efter qväll, vid spelbordet.

Hennes nåd var innerligen belåten att dagligen få sitt parti, patronen och Mauritz voro också roade, men i Oleandras ögon kom då och då en ångestfull frågande blick, hon blef frånvarande, spelade på tok och fick sig en tillrättavisning.

Då vaknade hon upp, men svaret på sin fråga hade hon ej funnit och skulle aldrig finna — dagarne skulle komma och gå som nu — »ända till slutet».

När Ellen kom på besök, som ofta hände, var hon lifligare, och svärmeriet från fordom lefde flyktigt upp. Det blef då också mera hemlikt, ty Ellen hade ett så behagligt sätt att komma och gå, under det hon ordnade tusende småsaker, som ingen tänkt på. Det var henne liksom en nödvändighet att tjena och hjelpa till, hvar hon än var, och derunder smågnolade hon för sig sjelf eller småpratade om de obetydligaste saker i verlden, på ett näpet, älskligt sätt. Whistbordet fick stå orördt, och i dess ställe gjordes musik; hon hade en ljuf, klingande sopran och Mauritz en vacker baryton.

Det dyrbara pianot, som sällan öppnades, fick liksom lif under den unga flickans fingrar, och Oleandra stod bakom hennes stol, försjunken i andlös beundran.

Sjelf egde hon en stark, mäktig altröst, som skolad skulle blifvit något mer än vanligt; men hon anade ej dess värde, och ingen annan hade brytt sig om att taga reda derpå. Hon visste bara, att när hon hörde musik, var det som om bröstet velat sprängas af längtan och saknad.

Ellen medförde ständigt en mängd duetter, passande för sin egen och Mauritz' röst, och de tröttnade aldrig att sjunga tillsammans.

Långa promenader företogos också; men alltid var det hon och Mauritz, som hade så mycket att säga hvarandra, så mycket att skratta åt, under det Oleandra gick tyst för sig sjelf. Stundom retade det henne att hon ej var som andra;

men hvad hon tänkte, det måste hon gömma inom sig, det brände och ville liksom flöda öfver, innerst i själen, men ut på läpparne kom det aldrig.

* * *

Det var höst, och det vissnade brungula löfvet låg i tjocka lager öfver gården, utspridande en tung, däfven mögellukt.

Oleandra stod på förstugutrappan, träden voro nästan aflöfvade, men då och då föll ett gult eller eldrödt blad sakta sväfvande ned på marken. Ingen vindfläkt rörde sig.

»Hvad här var qvaft, instängdt och dödt!»

Det förruttnade löfvet skulle åtminstone bort! Hon fick fast uti en qvast och började med verkligt arbetsraseri sitt rensningsförsök.

Den mörka ylleklädningen uppfästes som ett draperi öfver den bjertröda underkjorteln, hatt och sjal slängdes åt sidan, och snart låg löfvet i stora högar här och hvar under träden.

Ellen hade hjelpt till en stund, men nu orkade hon ej längre, utan hade slagit sig ned på ett gungbräde bredvid Mauritz, som satt med en cigarr mellan läpparne, medan ögonen oupphörligt vandrade bort till Oleandra.

»Jag tycker i grunden inte om sådana der jetteqvinnor,» sade han och lät röken ringla ut i den skarpa höstluften. »*Du* vet nog, Ellen,

huru *mitt* ideal ser ut.» Han tryckte ömt hennes hand.

Åh, så hon rodnade och slog ned ögonen!

Hans blickar irrade åter till Oleandra. Solstrålarne föllo på hennes präktiga hår, brunröda hy och välbildade öfverlif. Hvilka behagligt rundade axlar, senfulla armar och smidiga rörelser!

»Grannare qvinna att se på fins i alla fall inte!» Han kunde ej låta bli att säga det, men ångrade sig genast och tillade: »Oqvinlig är hon ändå, och jag skulle inte . . .» Så hejdade han sig, drog ett djupt bloss ur cigarren och frågade Ellen, om de ej skulle gå in och sjunga.

Hon var genast färdig, och snart smälte deras vackra röster tillsammans, medan Oleandra lastade löfhögarne på en kärra och drog ut dem på bakgården.

Hvilken njutning att vara fullt medveten om den kraft, som spände hvarje nerv! Om hon blott vetat sättet att bruka den?

Från sitt fönster hade hennes nåd åsett alltsammans. Hon brydde sig ej stort om Andreas »opassande tilltag» — ingen utom gården hade sett det — men scenen på gungbrädet oroade henne.

Ellen blef ej vidare bjuden till Gullberga och Mauritz' täta resor till Kilen afbrötos med ens.

Whistpartierna, romanläsningen och tapisserisömmen återtogos.

Patronens yttre menniska hade blifvit mera vårdad och toddarnes antal mindre. »Lilla Andrea

tyckte ej om att han drack», och en dag hade hon gjort narr af hans solkiga skjortbröst och illa medfarna halsduk. Hon hade tagit sig för att så godt sig göra lät hålla ordning i hans rum, och att se *henne* gå der och stöka var hans lifs glädje.

Mauritz närmade sig henne mer och mer på ett vördnadsfullt, ridderligt sätt, som ej förfelade att göra sin verkan, derför att det var så likt romanhjeltarnes, hon läste om. Han var i sjelfva verket mycket vacker, och hon ertappade sig ofta med att beundra hans regelbundna profil och sammetslena ögon; deras blickar möttes då mer än en gång och hon blef förvirrad öfver den eld, som låg i hans.

Gässen slagtades och julbjudningen gjordes.

Klockaren spelade en vals och Mauritz dansade med Ellen. Han hade bjudit upp Oleandra först, men hon nekade, ehuru fötterna rörde sig i takt efter musiken och hon hade svårt att hålla sig stilla — hon hade aldrig dansat sedan försöket på bakgården.

»Hvad hon ändå kunde litet — ej ens detta!» Tårarne stego henne i ögonen.

Med en otålig rörelse skakade hon af sig dessa tankar. Något så lumpet som afundsjuka ville hon ej känna, minst när det gälde hennes väninna — och det var ju ett rent nöje att se dessa båda dansa, tätt slutna intill hvarandra — hon så luftig och fin och han blickande ned på

axel, medan våldsamma snyftningar skakade hennes kropp.

»Hjelp mig, rädda mig!» klagade hon, liksom hade hon varit ett litet barn och han hennes far.

»Var inte rädd, frua lilla, det ä' inte farligt,» sade han uppmuntrande, »vi ä' snart framme.»

»Det är döden,» svarade hon, klängande sig intill honom.

Nu blef han förskräckt och såg sig ängsligt omkring. »Hvad menade hon?»

»Hvad skulle den unge kaptenen säga, om han såg frua så ömkliger, han som påstod att maken till kavat fruntimmer hade han aldrig i sin lefnad sett?»

»Sade han det — sade han det verkligen?»

»Ja, och det syntes väl ock på hans ögon att han töckte; di ackerat lyste, då han såg åt frua till, och det ä' inte stort att undra på; men aldri' i min tid har jag heller sett maken till ståtlig karl, hvarken till sjös eller lands.»

»Tack för skjutsen, Petrus, tack och god natt!» sade Oleandra varmt. Han hade hjelpt henne, utan att veta det.

Det var sommarljusa dagar, men hon märkte det ej, hon lefde i en verld för sig. Stundom var der strålande härligt, då minnet tände sina festlampor; men oftast var det nattsvart mörker, då saknad, sorg och samvetsförebråelser draperade allt i svart eller dystert grått.

Mauritz plågade henne dag och natt. »Hvad hade kaptenen sagt? Hvad hade de talat om på

vägen? Eller på båten? Hur lydde hans afskedsord? Hvad tyckte hon om honom? Var det honom hon saknade? Var det sorg, som blekte hennes kinder? Skulle de skrifva till hvarandra kanske? När skulle han återkomma?»

Hon visste ej hvad hon svarade och hon tyckte sig ej behöfva svara något alls.

Han blef dubbelt öm. En annan hade kastat sina blickar på henne och gjort honom uppmärksam på, att hon egde något värde.

Han var ständigt i hennes närhet, tills hon kände en sådan leda blott af att se honom, att hon var färdig gå hvart som helst, hellre än att stanna och taga emot hans smekningar.

Hans misstänksamhet hade inga gränser. Såg han en papperslapp, trodde han det vara ett bref. Han letade i hemlighet igenom hennes böcker, blad för blad, gräfde i hennes byrålådor och väckte henne ur hennes sömn, för att komma fram med sina inqvisitoriska frågor.

När hon gick ut, följde han henne, bevakande alla hennes steg, och hvarje sorgsen blick eller suck upptogs som en förolämpning mot honom sjelf. Hvad han felat gent emot henne, hade han glömt och skulle varit färdig att förneka, till och med inför sig sjelf.

Hon försökte arbeta, men hade förlorat lusten till allt. Den enda lindring hon kände var att gå, ständigt gå fram och tillbaka, utan rast eller ro, eller också försjunka i sina minnen, utan all tanke på det närvarande.

Ibland tryckte hon Thea intill sig, smekte henne, grät öfver henne och intalade sig att barnet måste vara henne nog; men så kunde det komma öfver henne en ångestfull känsla af att hon ej var värdig att ega ett barn, och att Gud, som dömer sjelfva tanken som ett brott, redan oåterkalleligen fördömt henne.

Hennes lynne var ojemnt, och hon egde mindre förmåga än någonsin att leda den lilla, men led ändock af att se henne mer och mer vända sitt hjerta till fadern.

Hon försökte att läsa, men kunde ej hålla tankarne samlade — när hon läst en rad, voro de redan långt borta. Sjöromaner och olycklig kärlek var det enda som för en stund fängslade hennes intresse.

Något allvarligt försök att betvinga sin lidelse gjorde hon ej. Stundom låg hon väl på knä, vridande sig i ångest och förtviflan, bedjande om hjelp och kraft att kämpa sig igenom till pligt och lugn — men hon visste, att bönen var half — att hon ej *kunde* eller ens *ville* drifva ut den afgudabild, hon bar uti sitt hjerta.

Han var med i hvarje tanke, i hvarje andedrag — allt påminde om honom, och timme efter timme genomgick hon dagligen hvarje ord de sagt hvarandra, hvarje öm blick eller rörelse. Hon hade aldrig kunnat dölja sina känslor, och när hon nu försökte, blef hon kall, frånstötande och onaturlig.

Patronen såg, att något var på tok. »Lilla Andrea var sjuk — det var intet tvifvel derom.» Hennes matlust var borta, hon var tyst, allvarlig och blek, med stora brännande ögon, i hvilka förtviflan emellanåt stack fram på ett nästan spöklikt sätt.

In till honom flydde hon allt oftare, viss att få vara ensam med sina tankar. Han röjde undan på soffan samt bredde filtar deröfver, och der låg hon timme efter timme, medan han gick omkring, städande och ordnande efter bästa förmåga — *hon* hade upphört att tänka derpå, hon såg ej ens, om något var i olag.

Han upphörde att dricka för att glädja henne, och lade alldeles bort den söliga nattrocken. Hitin kom Mauritz aldrig, och här kunde hon stundom erfara en känsla af lugn och frid.

Han försökte alla medel att roa och muntra henne, och upptäckte snart att enda sättet var att tala om John — hans barndom, ungdomsäfventyr, resor och framtidsutsigter. Då kom det färg i hennes kinder, och hon frågade i oändlighet, lycklig öfver att högt få uttala detta namn, som hon hviskade till sig sjelf under dygnets alla timmar.

Hon tyckte sig vara så usel, så eländigt lumpen, der hon lefde tillsammans med *en* man, medan hvarje hennes tanke, hela hennes själs åtrå dröjde hos en *annan*.

Hon funderade öfver att tala med presten, hon tänkte på att afhända sig lifvet för att slippa

från alltsammans, grubblade om nätterna på hvilket dödssätt som vore lättast — att dränka eller hänga sig, och betraktade emellanåt mannens rakknifvar med till hälften lystna, till hälften förfärade blickar.

Hon tyckte sig göra allt för att glömma, men obönhörligt, ohjelpligt återkommo de gamla tankarne. Hon fattade det ej sjelf, hon grät och bad under anfall af samvetsförebråelser, ånger och sorg — men intet hjelpte.

Allt emellanåt kom ett bref från John till farbrodern, som läste upp det för henne. Det innehöll ej mycket, men hon förstod så väl de dunkla, afbrutna meningarna, den dystra hopplösa tonen.

Han led också, det var hennes bästa tröst — sjelfvisk som den var.

»Om jag begriper, hvarför pojken inte kommer hit; fartyget ligger vid Lindholmen och går min sann inte ifrån honom,» sade patronen missbelåtet.

Hon teg envist.

»Begriper du det, Andrea?»

»Nej.»

»Jag skrifver efter honom.» Han var sjelf nästan förälskad i brorsonen.

»Det gör du inte?»

»Jo, gör jag så.»

»Det *får* du inte!» Hon hade sagt John samma ord, men hvilken kraft och viljestyrka låg ej då deruti, och hur lamt framsades de ej nu.

»Får jag inte — sade du, liten?» Han småloг skälmaktigt.

»Du gör det inte, när jag *ber* dig låta bli.»

»Han skulle muntra upp oss allesammans; det är, Gud förlåte mig, som vore vi på begrafning alla dagar. Det här står jag inte ut med.»

»Det skulle inte bli bättre, om han kom.»

»Tycker du kanske att din herr mans ättiksansigte bidrager till trefnaden — ursäkta — men jag finner honom mer än vanligt odräglig på sista tiden.»

»Det är mitt fel alltsammans!» Hon var för sann för att ej taga skulden på sig.

»John seglar om fjorton dagar; ta mig tusan jag bergar mig, om jag inte får se pojken dessförinnan!»

»Du kan ju fara till Göteborg.» Hon blef ifrig — det vore åtminstone ett sätt att få höra något ifrån honom.

»Hm, hm! Inte så dumt förslag.»

»Gör det, ack gör det!» Hon reste sig upp, hennes ögon lyste.

»Få se.»

»Men du skrifver inte?»

»Jag är just ingen skrifkarl, det kan du se på bläckhornet der.»

»Nu är jag lugn,» sade hon, suckade och försjönk i drömmerier.

Dag efter dag gick. »Reser du inte snart, farbror?» frågade hon oupphörligt.

»Det är inte så brådt; vill du bli af med mig?» var hans ständiga svar.

Så uppgaf hon äfven detta hopp. Snart skulle länder och haf skilja dem åt — det var bäst så — men skulle det också komma en tid då glömskan lagt sig kylande emellan dem — hon kunde ej ens önska det.

Det var höst, gården var betäckt med ett tjockt lager af multnade löf, men hon hade ingen tanke derför.

»Får Thea stanna inne hos dig, pappa?» sade hon en eftermiddag — kaffet var nyss drucket. Den lilla var besvärlig och ingen kunde roa henne så som morfadern.

»Än du då?»

»Jag går in till mig, jag har hufvudvärk. Mauritz spelar grabysch med mamma.»

Hon såg så trött, sorgsen och medtagen ut, att han blef hjertängslig.

»Hvart i Herrans namn skall det här ta vägen!» sade han och ref sig i hufvudet. »John skulle knapt känna igen dig.»

»Hvarför jemt tala om honom?» Orden kommo ovänliga och tvära.

»Hm, hm! Gå du, jag sköter tösen; försök att få sofva, det är det bästa.»

När hon gått, drog han fram låda efter låda med snäckor, stenar, gamla mynt och smycken. Utanför var det mörkt, och rasslande löf slogo emellanåt mot rutan; men långt ut på vägen lyste det vänliga skenet från lampan, och kom

man närmare, syntes också den trefna bilden af en gubbe, som gjorde sig till barn för barnets skull.

Oleandra tände sjelf sin brasa och började gå upp och ned på golfvet. Ljusstrålarne spelade öfver mattan och bildade en bred ljusstrimma i taket, men i vinklar och vrår var det dunkelt. Småningom föllo glöden tillsammans och skuggorna blefvo allt djupare. Då satte hon sig i soffan, med pannan lutad i handen.

Plötsligen spratt hon till, det tog i dörren.

En otålig suck banade sig fram öfver hennes läppar. »Var hennes frihetstid redan slut?»

Hon såg upp, reste sig till hälften, såg ett rödt kindskägg upplysas af glöden, och fångades i detsamma af ett par starka armar, som omslingrade henne, liksom ville de aldrig släppa sitt tag. Hon gjorde intet motstånd, hennes hufvud sjönk ned emot Johns axel och deras läppar möttes i en lång kyss.

De hade satt sig ned, men ingen af dem talade; tårar stodo i bådas ögon.

»Du kom ändå,» sade hon slutligen, till hälften förebrående, till hälften leende.

»Jag kunde ej annat. Farbror skref, att du var sjuk och att det luktade lik i huset.» Nu smålog också han. »Är du ond, älskade?»

»O, hvad jag varit olycklig, jag trodde inte man kunde bli så olycklig. Har du träffat någon?»

»Ingen.»

»Hur visste du att jag var här?»

»Genom rekognoscering, jag har spejat i alla fönster och sett hur landet var beläget. Jag reser om ett par dagar, men jag *måste* se dig dessförinnan.»

»Du skall inte resa ensam.»

»Hvad menar du?»

»Att jag far med!» Hon hade rest sig upp och stod framför honom med ett uttryck af beslutsamhet öfver sitt ansigte, som utestängde hvarje tanke på tvifvel.

»Men om du skulle ångra dig — betänk — har du mod till ett sådant steg — och är det rätt af mig?» — — —

»Jag *har* betänkt,» sade hon afbrytande. »Jag har grubblat på det dag och natt, och vetat att så skulle det ändock sluta — det är omöjligt annat. Jag *kan* inte stanna här! Det må vara synd det jag nu gör, men det är en dödssynd att låta allt stanna vid det gamla och vara falsk emot er båda. Hvarje tanke och känsla tillhör dig. Kan jag då ens bjuda till att göra min man lycklig? Är det inte upprörande falskhet och hyckleri att lefva under samma tak som han? Du måste gå härifrån genast! Jag vill inte se dig trycka hans hand — allt är bättre än denna dubbelhet. Jag vet hur det skulle blifva, om du stannade här en dag endast — jag kan ej uthärda det. Jag kan inte ändra hvad som händt, och jag tror, Herren förbarme sig öfver mig! att jag inte stort rår för det — men ett kan jag — vara

sann — och det vill jag också! Mauritz får lysa efter mig och jag svarar inte. Pengarne får han behålla — det var ju för deras skull han tog mig, och jag hoppas han gifter sig med Ellen framdeles — min lilla flicka får då en bättre mor än jag någonsin kunnat blifva.» Rösten stockade sig, när hon tänkte på barnet, och hon vaggade fram och tillbaka med kroppen, liksom modern gjort i sin sorg.

Han smekte hennes hår och kysste hennes ögon.

»Det är som en dröm,» sade hon; »jag mins inte längre hur olycklig jag varit eller hur gränslöst jag längtat — men gå nu!»

»När kommer du efter?»

»I natt — jag vet inte när. Din båt ligger väl vid Kilen?»

»Ja.»

»Det är bra. Ack, att det funnes någon annan utväg!»

»Tvekar du — vill du återtaga ditt ord? Tänk inte på mig, min älskling!»

»Det *kan* inte ändras! Jag kommer — gå nu!» Hon sköt honom sakta utom dörren och såg honom gå öfver gården, utan att blifva bemärkt.

Hon ville ej tänka, det måste handlas, och så framtog hon en mörk, varm ylledrägt, den enklaste hon egde, och klädde sig deruti. Derefter satte hon sig vid skrifbordet. Det var blott några ord, som måste sägas, och dock var det så

svårt. Papper efter papper förstördes, men så tänkte hon på att Mauritz eller Thea snart skulle komma — det *måste* göras.

»Älskade far!» — Det var första gången hon kallade sin fosterfader så, och hon skref det under tårar. Nu först stod det klart för henne, hur väl han menat och hur god han varit i all sin svaghet och opålitlighet, samt hur föga tacksam och kärleksfull hon i grunden varit.

»Älskade far!

Jag reser med John — jag kan inte annat — tro det och förlåt mig. Vaka öfver mitt barn! Mauritz har ej rättighet att döma mig. Jag återkommer aldrig, tänk på mig som vore jag död. Tacka mamma också — bäst hade varit, om jag aldrig lemnat min ö — men allt gjordes till det bästa. Sörj mig ej, älskade far — det är jag ej värd — och förlåt mig för din godhets och min olyckas skull, beder din

Andrea.»

Brefvet band hon oförmärkt fast vid hans morgonpipa. Hon fattade ej hur hon genomlefde denna afton utan att förråda sig. Hon spelade whist som vanligt, men det skedde som i en dröm, medan en dimma allt emellanåt skymmande lade sig öfver hennes ögon. Hon satt till bords och försökte äta, samt klädde af och tvättade sitt barn — endast med mera omsorg och ömhet än eljest och med ett hjerta så tungt, att

hon tänkte det Herren, som såg hennes lidande, också skulle ha förbarmande, om ingen i hela verlden hade det.

Hon gick igenom sitt hem, kastande en sista blick omkring sig — det hade ändock varit *hennes* och hon hade varit lycklig der — åtminstone den första tiden. Hon mindes alla goda föresatser hon gjort, alla förhoppningar hon hyst.

Nej, hon måste bort, så fort som möjligt, på det modet ej skulle svigta. Mauritz sof redan, hon gaf honom en afskedsblick, ömmare än på mången god dag, lade vigselringen på bordet och smög sig in i rummet bredvid, der hon sof med Thea.

Hon föll på knä vid den lilla bädden, liksom hon gjort så mången afton förut, innan hon sjelf gått till hvila. Hon ville bedja äfven nu, liksom hon brukat göra; men bönen blef ej annat än ett förtvifladt hjertas ångestskri — och hvartill tjenade den — hur kunde hon våga hoppas, att *hennes* rop skulle höras af en rättvis Gud? Nej, det var omöjligt, men kanske skulle den allbarmhertige höra henne för sin nåds skull.

Då hon reste sig, svepte hon en mjuk kappa omkring de skälfvande lemmarne, öppnade försigtigt dörren, medan de tårlösa, smärtfulla ögonen ännu en gång rigtades på Theas rosiga anlete, och stängde den sedan för alltid.

Natten var mörk och kall. Tunga skyar jagade hvarandra. Då och då visade sig en ljusning här eller der, och en skymt af månen trädde fram,

för att genast åter försvinna. Det affallna löfvet rasslade kring hennes fötter, vägen var uppblött med djupa spår, men det började frysa på, och leran segnade allt mera.

Hon gick hastigt framåt, men hur hon skyndade, gjorde de rastlösa, tunga tankarne henne sällskap.

Hon försökte ursäkta sig sjelf och rättfärdiga hvad hon gjort med den ursäkten, att allt skulle varit annorlunda, om hon fått förblifva i den lefnadsställning hon tillhört. Var det en så stor lycka att sofva på dunkuddar, äta kräsligt och kläda sig grant? Detta allt hade hon fått — men hvad hade man ej också tagit ifrån henne — hennes namn, hennes personlighet, hennes frihet och framtidshopp, och gick hon ej från föräldrarne långt fattigare än hon kommit — då hade hon åtminstone egt samvetsfrid. Hvilken trofast hustru skulle hon ej blifvit åt en hurtig sjöman, hur skulle hon ej arbetat vid hans sida! Ja, trofast skulle hon äfven blifvit mot Mauritz, om han varit den hon trott — ingen skulle då lockat henne ifrån honom.

Hur hon tänkte och tänkte, tyckte hon att rätten var på hennes sida, och ändock lemnade samvetsförebråelserna henne ingen ro, ty det var dock ett löfte gifvet inför Herren sjelf, som hon brutit. Men det kunde ej vara annorlunda — någon tvekan kände hon ej.

Der borta låg Petrus' stuga, hon hade glömt det. Der var mörkt, hon var ej rädd för upp-

täckt, men hon visste att han ej skulle fatta eller förlåta hvad hon gjort. I hans ärliga, oförvillade ögon skulle det alltid blifva en dödssynd.

Hon smög sig förbi, liksom en tjuf, medan en snyftning banade sig fram öfver hennes läppar — hon skulle aldrig återse honom, och hans enkla, barnafromma sinne skulle endast se hvad hon felat, ej hvad hon lidit.

Nu var hon vid stenarne, der John och hon suttit en solig sommardag — för lång, lång tid sedan, tyckte hon.

Han satt der äfven nu, reste sig och gick henne till mötes; det hade varit honom omöjligt att invänta henne nere vid båten.

Han slöt henne ett ögonblick fast i sin famn. »Tack!» hviskade han med darrande läppar.

»Jag har nu ingen mer än dig i hela verlden.»

»Du skall ingen mera behöfva.»

Båten gled ut genom den tunna rasslande issörjan under årornas jemna tag, och allt som den aflägsnade sig från stranden, sade hon sig att nu var det förfärliga skedt — nu skulle det blifva bättre.

John lade mjuka dynor på bottnen af båten, satte sig vid rodret och lät henne intaga sin älsklingsplats vid hans fötter.

Vattnet var svart som ebenholz, men när molnen delade sig, föll en ögonblicklig glittrande ljusning deröfver, nästa minut var den borta. Båtkarlarne rodde, spottade emellanåt i näfvarne

och togo bättre tag — ingen talade. John hade lagt sin lediga hand på hennes skuldra, emellanåt fångade hon och kysste den eller behöll den i sin. Hon måste hvarje ögonblick vara medveten om att han var henne nära, det var enda sättet att glömma det förflutna, och när i den gråkalla morgongryningen hafvet stålblankt och mäktigt bredde sig framför henne, slog hon armarne om hans hals och hviskade att nu först började lifvet.

»Du skulle inte vilja dö *nu?*» sade han.

»Nej lefva, lefva!» svarade hon och slöt sig fastare intill honom.

* * *

Ombord på »Aurora» trodde alla att hon var hans hustru. Hon hade seglat med honom i tre år och sett mycket af verldens härlighet — och hon var lycklig — så lycklig *hon* någonsin kunde blifva.

Hon var lika god och öm nu som den första tiden, då han gjorde allt för att liksom bära henne igenom samvetsförebråelser och tvifvel till frid och jemnmod. Han trodde sig hafva lyckats, ty hon visade honom ständigt ett gladt ansigte, och det var ej heller svårt, ty så snart hon såg honom, ljusnade allt liksom af sig sjelft.

Bland manskapet gälde den åsigten, att kaptenen och »fru Andrea», som hon helst önskade kallas, voro de lyckligaste äkta makar under solen.

Ingen hade hört dem byta ett ovänligt ord, och ständigt voro de vid hvarandras sida, talande halfhögt, liksom kunde de aldrig tröttna att utbyta tankar och förtroenden.

Glömma det förflutna kunde hon dock ej!

Inga vindar voro nog starka och mäktiga, intet haf nog vidsträckt att utplåna detta minne, som förbittrande smög sig öfver hennes tillvaro, förgiftande dess fröjder. Hon hade länge sedan glömt hvad som brutits emot henne, för att endast minnas sitt eget fel. Inte att hon ångrade hvad hon gjort, ty hon visste mer än väl, att stode valet henne ännu fritt, skulle hon handla på samma sätt. På Mauritz tänkte hon endast sällan, men så mycket mera på barnet. Det var så onaturligt af en mor att öfvergifva sitt barn, och vidskeplig som hon var, liksom öbefolkningen från hvilken hon härstammade, väntade hon dagligen att någon särskild Herrans straffdom skulle öfvergå henne. Hon sökte fylla tiden med omsorger för detta rörliga hem, som hon älskade så högt, och der hon kände sig på sin plats; hon tog del i proviantering och lastning, förde loggboken och höll sin man sällskap äfven under »hundvakten».

Besättningen afgudade henne. Hon hade gjort sig hemmastadd i hvarje vrå af fartyget; var någon sjuk, var hon den ömmaste sjuksköterska, ofta stod hon vid ratten lika säker och trygg som någon bepröfvad sjöman, och alla visste, att det en gång varit hennes mod och rådig-

het, som räddat skepp och manskap från säker undergång.

Det var på resa till Ostindien. Sydostpassagen var nyss lemnad och det gick sydostvart hän för en frisk nord-nord-ost. Vädret var vackert, men om aftonen, vid solnedgången, såg himlen något misstänkt ut i nordvest, hvilket Oleandra också anmärkte till styrmannen, som ej fäste någon vigt dervid.

Fartyget gick under alla segel snabt framåt. Molnen höjde sig hastigt, och inemot midnatt infunno sig de vid denna breddgrad bekanta småbyarne, hvarför också lä- och småsegel bergades.

Förste styrmannen hade vakten.

Andrea och John sutto nere i aktersalongen. Han hade slagit armen om hennes lif och framför dem lågo kartor och sjökort utbredda, som de ifrigt studerade, medan hennes svartlockiga hår och uttrycksfulla ansigte skarpt afstack mot hans rödblonda hufvud, mot hvilket hon lutade sig.

Båda sågo lyckliga ut.

»När vi sitta så här, förefaller det mig som om vi två voro ensamma i hela verlden,» sade hon vekt och smög sig närmare intill honom.

»Och då känner du dig lycklig?»

»Ack ja, så lycklig! Jag tycker om att veta, det en oändlighet skiljer mig från menniskornas äflan, och när jag tänker på dem, är det som såge jag en jettemyrstack, der de kämpa för lifvet om hvarje strå, äfven det ringaste. Ibland när

jag ser på hafvet och tänker på evigheten, som jag ofta gör, förefaller mig detta allt så smått och lumpet. Tror du verkligen att lifvet är värdt allt det bråk man gör sig derför?»

»Kanske inte — men det är härligt att lefva — det har *du* lärt mig. Din själ är för stor och upphöjd för att kunna trifvas i ett trivielt hvardagslifs tvångtröja,» svarade han, upplyfte hennes ansigte och såg in i de djupa, fuktiga ögonen.

»Ack nej, beröm mig inte!» ropade hon ängsligt; »jag tänker ofta att ett helt långt lif ej räcker till för att afplana min skuld.»

»Du får inte säga så. I *mina* ögon står du så högt, just för att du vågade bryta bojan, hellre än segla under falsk flagg, som så många göra.»

»I dina ögon ja,» sade hon och smålog. »När kommer väl den tid, då du finner något fel hos mig.»

»Aldrig!»

Ombord var hon ständigt klädd ungefär som matroserna, i helblå drägt — blott af finare tyg. John tyckte om att se henne så, och dessutom hade hennes opraktiska qvinliga drägt visat sig alldeles omöjlig till sjös. När hon följde honom i land, i de olika hamnarne, var det hans stolthet att se henne dyrbart och väl klädd, och första tiden slösade han med gåfvor i form af sidentyger, sjalar och smycken. Det dröjde dock ej länge, innan hennes uttrycksfulla ansigte sade

honom, att dessa skänker endast gjorde henne sorg.

»Det är din kärlek ensamt jag vill ha,» sade hon; »det der kunde en annan gifvit mig.»

Det fans blott en sak i hela verlden hon af hela sin själ önskade att ega — ett barn med den man hon älskade.

Hon hade bedt Herren derom, innerligt och oaflåtligt. Det skulle vara ett bevis på Hans förlåtelse, tyckte hon — men nu vågade hon ej bedja längre. Han ville det ej — hon var ej värd denna nåd.

Hon kunde aldrig gå förbi ett barn, hur trasigt och smutsigt som helst, utan att stanna för att smeka dess lilla hufvud, och de penningar John så frikostigt gaf henne använde hon för att söka upp, hjelpa eller rädda små fattiga, förlorade varelser i de stora städernas utkanter. Då tänkte hon på sin egen lilla flicka. Hon *ville* ej göra det för lön; men så kom ändock den der lurande baktanken, som hon ej kunde värja sig för: »att det kanske skulle komma hennes eget barn till godo, hvad hon gjorde för dessa små».

Ett fint regn slog mot skylightet.

Oleandra såg hastigt upp och lyssnade. »Det blir allvar af, låt oss gå upp!» sade hon ifrigt.

»En kyss först,» svarade han ömt.

I samma ögonblick piskade regnet mot däcket.

»Tänk om han inte bergat bramseglen!» ropade hon och for upp som en pil.

Några skarpa blixtar från nordvest slogo dem i ögonen. John störtade upp på däck. Fartyget gick för fulla segel, och regnet strömmade ned.

»Alle man på däck!» ljöd hans kraftfulla stämma.

För en sekund mojnade det, men i det samma sprang vinden om från NNO. till NV. med full storm.

Seglen slogo back, fartyget tvärstannade och darrade i alla sina fogningar.

»Styrbord, styrbord! Hårdt styrbord! Gif henne en hand der så hon kommer rundt innan hon går back, låt gå bramfallen, loss skoten, gigga bramseglen, gigga upp storseglet, ner med märsseglen,» ljöd kaptenens stämma, öfverröstande stormens brus.

Det yttersta skulle i nödens stund försökas, men intet enda segel kunde bergas, emedan alla lågo hårdt back mot masterna.

»Kasta om rodret, hon går back. Hala rundt storbrassarna, loss styrbordsbrassen!» dånade kaptenens stämma.

En störtvåg bröt öfver fartygets akter, bortsopande allt löst. Då aktern ännu en gång reste sig, var rormannen bortspolad af brottet.

Kaptenen, som stått som fastnaglad vid mesanmasten, rusade fram till ratten för att hejda dess vilda lopp. Ännu en gång hördes genom stormen hans mäktiga stämma.

»Fins här ännu något lif qvar? Låt gå! Kapa styrbords storbrassar, vi gå under med aktern.»

Inklämda mellan stormasten och nagelbänken, arbetade några af besättningen för att lösgöra sig. Brottsjön hade kastat dem dit, och de voro i fara att samtidigt drunkna och sönderkrossas mellan fartygets relingar.

»Kapa brassarne,» skrek kaptenen ännu en gång — i nästa ögonblick skulle det vara för sent.

Ingen såg rätt hur det gick till. En man hade kastat sig öfver nagelbänken. Storbrassen kastades loss, det brakade till, men undra märsbrassen var beknipen. Ett hugg med den ur slidan dragna, skarpslipade knifven, och äfven den var fri. Fjettrarna voro liksom lossade, storseglen störtade rundt, med blixtlik styrka och hastighet färdiga att slita rigg, master och allt med sig. Det var ett bedöfvande dån. Sönderslitna rår, segel och spiror svängde till väders för stormens kraft; men fartyget lyfte sig småningom, seglen fyldes och det ilade framåt, illa ramponeradt, men räddadt.

Oleandra låg lutad mot bastingeringen med ett lindrigt sår i pannan och en kontusion i ena höften. I högra handen höll hon en skarpslipad knif. I det afgörande ögonblicket hade hon — lydig Johns kallelse, som hon skulle åtlydt, hvad det än gält — störtat sig ned i den under vatten liggande, af brottsjöar öfverspolade läsidan, och på bekostnad af lif eller lemmar räddat fartyg och besättning.

Hon hade aldrig i sin lefnad känt sig så lycklig, som i detta ögonblick. »Hade ej barndomsdrömmarne gått i skön verklighet — tänk om Petrus vetat?»

John prisade, kysste och smekte henne, samt plåstrade med hennes sår mer än det behöfdes — han visste bäst, att det varit på håret nära att hennes bragd kostat henne lifvet. Men det var ej hans kärlek och bifall, som gjorde henne lycklig — nej, det var känslan af att hon afplanat något på sin skuld. Hon ansåg det som ett bevis på Herrans förlåtande godhet, att Han tillåtit henne vara ett redskap för medmenniskors räddning.

Det var nu ett år sedan detta hände, ett år af stilla lycka. Hon var lagligt skild från Mauritz, men oaktadt Johns alla böner nekade hon att blifva hans hustru.

»Hvad gör det till saken,» svarade hon. »Jag skall vara trofast ändå, och jag har afgifvit nog med löften här i tiden, jag har ej kunnat hålla ett enda.»

Hon skref till Ellen från olika hamnar, och fick slutligen också svar. Detta bref läste hon om och om igen:

»Älskade Andrea!

Hur skulle *jag*, som ej sjelf är ren — inför Honom åtminstone, som ser till djupet af hjertat — våga döma dig. Öka derför ej dina qval med att tänka på *mig*.

Hur du *kunde* handla så mot Mauritz, fattar jag ej. Hvad honom angår, tror jag att sorgen — han har både sörjt och anklagat sig sjelf — gjort honom godt.

Jag vill ej neka att äfven jag, som så väl ser det goda hos honom, funnit en viss lojhet i hans karakter, som jag ej fullt gillat. Han har nu börjat arbeta, och finner sig väl dervid. *Jag* anser det som vandalism, men farbror har medgifvit det, och träden huggas till stor del ned rundt kring gården. Kanske är det en vinst — ibland tycker jag så — att få mera sol och luft. *Du* skulle tyckt om det, det är jag viss om!

Trädgården håller Mauritz också på att lägga om, och det intresserar honom mycket, han vill alltid höra min åsigt, och huru litet jag än begriper, råder jag så godt jag kan för att hålla hans intresse vid lif.

Tant slutar troligen aldrig öfverdragen. Andtäppan tilltager och hon borde hålla diet samt kan det ej. Vi få kanske ej behålla henne länge. Hon är den enda som dömer dig hårdt — *för* hårdt, tycker jag. Hon och farbror ligga i ständig fejd för din skull, ty han försvarar dig utan rim och reson nästan, och gör opassande jemförelser mellan John och Mauritz. Han tycks anse att du ej kunde handla på annat sätt — du måtte ha sagt så i ditt bref. Dessutom skulle det aldrig händt, om ej han, emot din vilja, skrifvit efter John, säger han. Att *han* fullt förlåtit, kan jag försäkra. Petrus och han äro ofta tillsammans,

och att de tala om dig och intet annat, har jag nog märkt.

Farbror älskar dig bra högt, han har blifvit, om ej absolutist — det vore ju omöjligt — dock nyktrare än förut, och när det talas derom, säger han: »Min lilla flicka tycker ej om att jag toddar, och gubben vill göra henne till viljes, fast hon är långt borta». Han och Mauritz äro bättre vänner än förut.

Hvad Thea angår, växer hon till sig på alla sätt. Mauritz fäster sig mer och mer vid henne, och hennes lynne förbättras synbarligen. Kanske har jag någon liten del deri, ty jag vistas oftast på Gullberga. Tant och farbror påstå sig ej kunna lefva utan mig, och jag har också, Gud vare lofvad, varit Mauritz till en hjelp under dessa år.

Thea och jag äro de bästa vänner i verlden; hon lyder mig gerna, och kan jag också ej bli hennes mor, skall jag göra allt för att vara henne i moders ställe.

Du har bedt mig blifva Mauritz' hustru, och han har sjelf mer än en gång yttrat samma önskan — men jag *kan* ej.

Jag älskar dig så högt, och jag kan ej förklara det, men du liksom ställer dig emellan oss äfven nu. Du vet att jag alltid varit rädd för att synda, och jag tycker mig aldrig kunna vinna förlåtelse för den kärlek, hvarmed jag omfattade honom, då han var din man. För detta måste jag göra en lång, svår bot.

Du — hans hustru — lefver, och jag kan ej handla annorlunda, hur svårt det än må vara.

Ibland tror jag att Mauritz funnit sig deruti. Vi betrakta hvarandra som bror och syster, samt ega hvarje tanke gemensam — men vi sjunga aldrig mera.

Och nu farväl! Var lugn för ditt barn! Herren skall en gång förlåta både dig och oss alla våra många brister, derpå tror och förtröstar

Din *Ellen.*»

»Först när hon blir Mauritz' hustru och mor för mitt barn, skall jag vara fullkomligt lycklig,» tänkte Oleandra om natten, då stormen hven i tacklaget, om dagen, då vinden blåste frisk och sval, och om aftonen, då hon satt på däck, skådande ut öfver hafvet, der solen rödhet och brännande sänkte sig vid horisonten.

Det hade blifvit en fix idé, att detta giftermål skulle komma till stånd, ty när det ingåtts, skulle förlåtelsen vara vunnen och felet sonadt.

Det var i september. »Aurora» hade legat för storm i Londondocks och gick nu för hård vestlig öfver Nordsjön.

»Jag har aldrig varit så glad som nu öfver att återse gamla Sverige!» sade Oleandra till John, som stod bredvid henne uppe på däck.

»Men du vill inte stanna der för alltid?»

»Nej, detta lif passar mig allra bäst.»

»När vi bli gamla och samlat nog med penningar, slå vi oss kanske ned på landbacken liksom farbror.»

»Det är långt dit ännu.» Hennes blickar irrade ut öfver vattenytan, hon smålog och såg lycklig ut.

»I dag ser du alldeles ut som när jag såg dig första gången i solskenet nedanför stenmuren — men du mins väl ej den stunden?» sade han skälmaktigt.

»Nej, jag har glömt,» svarade hon i samma tonart. »Men hur såg jag ut, säg?»

Hon hade hört det så många gånger, men det var ändock alltid nytt.

»Modig, glad, vacker och trofast — jag hade aldrig i min lefnad sett en så grant tacklad skuta.»

»Vet du hvad jag tänker på?»

»Nej.»

»Att det är så kärt att nalkas kända farvatten. Jag skall snart återse Skagens udde — du vet det var på en resa till Skagen jag föddes.»

»*Det* mins jag,» sade han leende. »Far sa' att det var svår nordlig med hög sjö.»

»Gör nu inte narr af mig,» svarade hon och slog honom lekfullt öfver handen.

»Jag undrar, hvar jag skall dö?» sade hon plötsligt, helt allvarligt.

»Tänk nu bara på att lefva,» svarade han ömt och slog sin arm om hennes lif.

»Jag önskar något,» sade hon.

»Då tänker jag du också får det — om det beror på mig.»

»Vill du följa mig ut till ön, der jag föddes? Vi kunna segla dit strax sedan »Aurora» lossat.»

»Det gör jag gerna, vi taga min båt naturligtvis. Hvarför vi inte gjort det förr, kan jag sannerligen inte begripa.»

»Jag har nog tänkt derpå — men — ja, du förstår kanske?»

»Skall du aldrig upphöra att fästa dig vid menniskors dom?»

»Jag tänkte bara på mor.»

»Du dömde henne orättvist en gång — gjorde du inte?»

»Jo — och det är detta jag ville säga henne. När man sjelf felat och lidit, dömer man ej längre — *det* har jag åtminstone lärt.»

»Och *den* lärdomen, Andrea, är också, tror jag, den som Herren framför alla andra vill lägga oss på hjertat.»

Hon tog hans stora arbetsmärkta hand och förde den till sina läppar, i det hon tänkte på, när hon första gången tryckte den och önskade få vandra lifvet igenom stödd och ledd deraf.

Hon kände ett behof af att tacka honom för hvad han varit henne, men inga ord kommo öfver hennes läppar; hon blickade endast med oändlig ömhet upp i hans ögon, och han böjde sig ned och kysste henne. Hur olik var han ej idealkaptenerna, i violett sammetsrock, som hon läst om under sin uppväxttid. Ett varmt små-

leende stal sig öfver hennes läppar, när hon tänkte derpå.

Han var iklädd sydvest, grof kavaj och storstöflar, men just sådan tyckte hon bäst om honom.

»Ett vrak tvärs i lovart!» varskodde utkiken från backen.

John var i ögonblicket vid hans sida.

»Aurora» sköt pilsnabb fart och närmade sig allt mera det förolyckade fartyget. Det var en skonert, som kantrat med masterna rätt efter vattnet.

Oleandra hade fattat skeppskikaren.

»Manskapet söker rädda sig i röstjernen!» ropade hon, med fasan målad i hvarje drag.

»Der passerar en brigg, utan att röra ett finger för att rädda de stackrarne! Nå-ja — undras inte stort på det, när sjön vräker som nu,» sade John, medan hans buskiga ögonbryn hotfullt sammandrogo sig.

»Hvad ämnar *du* göra?» frågade Oleandra, som stod bredvid honom.

»Ett försök.»

»Det visste jag — tack!»

Länsande undan för toppade märssegel, lofvade »Aurora» till, och forcerade, med fara att stängerna skulle springa och skeppet förderfvas, sig upp i lofvart om vraket. Här lades bi.

Oleandra stod åter med kikaren för ögonen. »Det är en qvinna och ett barn ombord,» skrek hon och lät kikaren falla.

En båt sattes ut, men fyldes med vatten och gick genast förlorad — manskapet räddade sig.

Då nedsläptes en mindre båt, hvaruti en tross var fastgjord.

Det var en lifsfråga att våga sig ned deruti, och den ene såg undrande på den andre, oviss om hvem som skulle göra försöket. Medan matroserna stodo rådvilla, kastade sig Oleandra ned i båten, med en lina fastgjord om lifvet — här var ingen tid att spilla.

Hon hade ej öfverlagt en minut. Hon egde endast *en* tanke — barnet. Det måste räddas! Ej en sekund tänkte hon på sitt eget lif, det var som om hon endast varit ett viljelöst redskap, ett kugghjul, som gjorde sin oafvisliga pligt.

»Fins inga män ombord,» röt John, »då qvinnor få göra sådant?»

Han hade blifvit likblek och höll på att springa från ratten, men så kom äfven till honom den tanken, att han måste göra *sin* pligt — och så stod han qvar. Båten firades akter om skeppet och i lä om vraket, medan Oleandra med årorna gaf den rätta rigtningen. Som hon stod der högväxt, senfull och stark, med blixtrande ögon och ett leende på läpparne, såg det ut som anförde hon ett segertåg.

Sex man störtade ned i båten.

»Qvinnan och barnet först!» sade hon med klar, fast stämma.

»Rätt så ja!» svarades från vraket.

Qvinnan, en blek ung varelse, hjelptes ned — barnet tog Oleandra sjelf i sina armar.

Något hårdt träffade henne med detsamma öfver nacke och rygg, hon segnade ned på knä, men slöt den dyrbara bördan krampaktigt till sitt hjerta.

Båten började fyllas med vatten och måste skyndsamt halas in från skeppet.

Räddningsförsöket hade krönts med framgång, men ännu återstodo flere man af besättningen jemte kaptenen och styrmannen.

Under samma manöver som förra gången nedfirades båten, men denna gång för om vraket. Nu medföljde andre styrmannen samt ett par af skeppets besättning, och inom kort voro alla de skeppsbrutna ombord på »Aurora», som fortsatte sin kurs, som om ingenting passerat.

På skansdäcket låg Oleandra sanslös.

Flere af besättningen trängdes omkring henne, men John visade bort dem med en otålig åtbörd. »Tag hit konjak fort!» sade han halfhögt, med sammanpressade läppar, lyfte derefter med en qvinnas varsamma, ömma hand hennes hufvud mot sin arm och böjde sig lyssnande öfver hennes bröst.

Något liknande ett leende drog öfver hans af förtviflan stämplade drag — hjertat slog ännu.

En tésked konjak häldes i hennes mun, och efter en stund slog hon upp ögonen.

»Hur är det, älskade?»

Hon skakade blott på hufvudet.

»Det var ett fotblock.»

»Jag såg det,» sade han rysande. »Ack, hvarför gjorde du det?»

»Barnet,» svarade hon, och ett leende af obeskriflig lycka och ljufhet upplyste hennes bleka, dödströtta ansigte.

»Låt mig föra dig ner — jag skall bära dig så varligt.»

»Nej, låt mig ligga här.» Hon lade matt sin hand på hans arm. »Jag vill se hafvet i det sista.»

»Det är omöjligt, här kan jag inte vårda dig.» Orden stockade sig, det kom öfver honom en känsla af qväljande ångest, hennes ansigte såg så färglöst ut, och ögonen liksom sjönko tillsammans.

»Hur käns det?»

»Så underligt.»

Han böjde sig ned öfver henne, smekande hennes händer och hår, medan tårarne föllo ned derpå.

»Gråt ej,» sade hon mildt. »Kan man dö en skönare död?»

Hon smålog. Nu skulle det ske efter hennes önskan. Ellen skulle blifva hennes barns mor — allt var försonadt och Herren hade värdigats gifva henne ett tydligt bevis derpå.

»Gif mig barnet, låt mig få se det!» bad hon.

John gjorde ett tecken, och den unga modern, som ej haft tanke annat än för sin räddarinnas sorgliga tillstånd, räckte henne det.

»Gud välsigne dig, lilla barn — och mitt med!» hviskade hon med slocknande stämma. »Tag vård om dem, John — för min skull!»

Han nickade jakande.

Hon vände sig nu helt och hållet till honom.

»Du vet att jag vill begrafvas derute.» Hon gjorde en svag rörelse med handen, medan de bristande ögonen ännu en gång tycktes irra öfver den upprörda vattenmassan.

»Ja,» svarade han med skälfvande läppar.

»Och det blir så?»

Återigen nickade han sitt »ja», medan tårarne föllo allt ymnigare.

»Tack! Tack för allt!» hviskade de kallnande läpparne. En sprittning genomfor hennes kropp, en blodfradga visade sig kring munnen och allt var slut. Inre förblödning, troddes det.

John låg på knä vid liket, med bart hufvud och förvildade drag. Stormen ref uti hår och skägg, men han märkte det ej.

När qvällen föll på, låg han ännu qvar.

En hand lade sig sakta på hans axel.

»*Hon* vill inte att ni sörjer så.»

Det var den unga modern, som stod der med sitt barn på armen, ej vetande hur hon skulle gifva tröst och lindring.

En tung suck arbetade sig fram ur hans bröst.

»*Hon,*» svarade han blott med en snyftning.

»Hvad hon gjorde var stort och skönt — låt oss tänka derpå och söka likna henne — för att få återse henne en gång.»

»Tack,» sade han, »men ni vet inte . . .» Han teg tvärt, böjde sig ned, lyfte den liflösa kroppen upp från däcket och bar den varsamt ned i kajutan, der de varit så lyckliga!

Det stillnade under natten, och på morgonen blåste endast en frisk bris, som förde skeppet jemt framåt för fulla segel. Det brusade om fören, just som *hon* älskat att höra det, och på aftonen, strax före solnedgången, passerades Skagens udde.

Det låg solglitter på vågorna, himlen var hög och blå, med guldfärgade skyar i vester.

Besättningen var högtidsklädd, men det flaggades på half stång.

»Brassa back!» kommenderade kaptenen med låg, allvarlig stämma.

Fartyget låg snart nästan alldeles stilla.

På ett slags tillfällig katafalk låg en säck, öfvertäckt med flaggduk.

Alle man voro församlade på däck, och sorg stod att läsa på hvarje ansigte. Af alla var hon älskad, och mer än en hade henne att tacka för sitt lif.

»Jag går mot döden hvart jag går,» tonade det ut öfver sjön, högtidligt och mäktigt gripande.

Det var kaptenen, som efter vidtagen sed skulle förrätta jordfästningen, och då han steg fram — som det såg ut lugn och fattad, men blek och med darrande händer — fans det intet öga som var torrt.

»Af jord är du kommen. Jord skall du åter varda. Jesus Kristus, vår Frälsare, skall dig uppväcka på den yttersta dagen,» framsade han med klangfull, af rörelse vibrerad stämma, och kastade tre skyfflar sand öfver hvad som varit honom kärast af allt i verlden.

Sedan »Fader vår» och välsignelsen voro lästa, slirades den med tyngder försedda säcken genom de öppnade portarne ned i hafvet.

»Jag går mot himlen hvar jag går,» tonade det åter ut öfver sjön, der vågorna svallade som förut, gömmande i sitt sköte det hjerta som klappat så varmt och som önskat att söfvas af deras odödliga sång samt hvila i deras svalkande famn till den dag, då de afsomnade resa sig upp vid ljudet af Hans stämma, som ensam eger rätt att döma öfver lefvande och döda.

ÄPPELBLOMMAN.

För ett par årtionden sedan, innan jernvägarne spunnit sitt nät öfver vårt gamla Sverige, låg uppstaden Z., gammalmodig och isolerad, nästan afstängd från den öfriga verlden och utan »högre intressen», som det så vackert heter.

Egen tidning bestod den sig dock, och posten kom regelbundet tvänne gånger i veckan, medförande goda eller dåliga nyheter; men med kommunikationsmedlen var det eljest klent beställdt, ty landsvägarne voro både backiga och illa lagda, och ån strid och ofarbar för annat än mindre båtar.

Hvarför en stad just tillkommit här mellan de skogklädda höjderna, är svårt att förstå; men säkert är, att den ligger der ännu i dag, ehuru jernvägen nu hittat fram äfven dit, och medfört friska fläktar af lif, rörelse och industriel verksamhet.

Ännu saknar den visserligen mycket af hvad större städer ega, såsom universitet, biskop och landshöfding, men sanningen att säga reder den

sig godt nog ändå, helst den eger hvad vigtigare är, både hökare, slagtare, skräddare och andra lika oumbärliga personligheter. För öfrigt har den följt med sin tid i fåfänga, lyx och nykläckta idéer, och tyckes stöpt i samma form som hvarje annat samhälle. Så var det dock ej förr, och som det endast är med staden, sådan den var för ett tjugutal år sedan, vi hafva att göra, vilja vi blott berätta något om hvad som då tilldrog sig der.

Lärdomens representant, rektor Strömgren, en liten, fetlagd, jovialisk man, hade fått sin befattning utan all egen förtjenst, blott genom sin hustrus kusins, en högtuppsatt mans bemedling. God sångare, kamrat och festarrangör, hade han blifvit öfverliggare vid universitetet och kanske legat der ännu, om ej ödet i skepnad af nämda hustru tillropat honom ett helsosamt »framåt marsch!» Det var ej i »ungdomens år» dessa båda lärt känna hvarandra, och deras kärlekshistoria, om de haft någon, hörde ej till de romantiska. Mina Berg var en praktisk qvinna med ett kapital på tjugufemtusen kronor, den tiden nästan en förmögenhet, och Georg Strömgren en glad, skuldsatt fyr, som väl behöfde att någon tog hand om honom.

Förvåningen blef allmän, då den trägne källarkunden inackorderade sig hos »Bergens», med ens blef stadig, lefde familjelif och inom kort förlofvade sig med dottern. Att han vann både i moraliskt och fysiskt hänseende är en sanning,

och tyckte än flertalet att han fått en katig, barsk hustru, eller gjorde sig lustiga på hans bekostnad, frågande *hur* hon friade, *när* hon friade med mera, så var det dock troligen det bästa, som kunnat hända honom.

Hur fru Strömgren nu manövrerade, fick hon honom efter önskan bort från kamratlifvet, hennes buse, och fridfullt inqvarterad i en småstad, der frestelserna ej voro särdeles stora och der det dessutom var lätt att hålla tummen på hans ögon — när det behöfdes.

Som det visade sig, kom han emellertid nu först på sin rätta plats, ej som lärare, det kunde ingen påstå — nej, som trädgårdsmästare.

Skolhuset, en stor väderbiten, illa medfaren byggnad, som äfven begagnades till »Rådstuga», låg vid torget, midt emot kyrkan, och på denna dåligt stensatta, maskroskantade plan, samlades onsdag och lördag allmogen från stadens omnejd, medförande säd, ladugårdsprodukter, grönsaker, fisk och allt hvad omtänksamma husmödrar kunde önska sig. Sanningen att säga rådde dem emellan en ädel täflan om hvem som kunde hålla det bästa bordet. En resande hade en gång yttrat, att man ingenstädes i hela Sverige åt så godt som i Z., och stolta öfver den utmärkelse, som kommit staden till del, ville hvar och en söka förtjena sina sporrar.

Då det ej var fardag, begagnade gossarne, till mångens förtret, torget som sin lekplan — de hade nämligen ingen annan.

Rektorns bebodde en nätt gulmålad byggnad, vägg om vägg med skolhuset, och bakom båda, ända ned till ån, sträckte sig »skolträdgården», gossarne en nagel i ögat, mest derför att de visste den egentligen anlagts till lekplats för dem, men för många år sedan af en sjelfrådig, egennyttig rektor omskapats till den bästa fruktträdgården i staden, dit de blott en gång om året fingo sätta sin fot.

Det var också svårt att hafva alla dessa frestande körsbär, äplen, päron och plommon på så nära håll och ej våga eller knapt vilja röra dem; ty det måste man medgifva, de älskade sin lärare, som aldrig sagt dem ett strängt ord, och snattade hellre frukt i andra trädgårdar än hans.

Under det de i skolsalarne med svett och möda plockade af kunskapens träd, lyste den förbjudna frukten emellertid för deras ögon. På hösten, när den skulle tagas ned, och många händer behöfdes, fingo de »som belöning för flit» — medgifvas måste dock, att äfven de allra lataste fingo vara med — hjelpa till dermed och äta så mycket de kunde, hvilket ej vill säga litet. Rektorskan bjöd sedan på kolossala påbredda smörgåsar, och sedd under dessa förhållanden, föreföll hon dem ej så farlig, som då hon från sitt fönster tystade på dem, då de voro alltför högljudda.

För ingen i verlden hade de större respekt, och det värsta straff en skolyngling kunde utstå

var, att, som ej sällan hände, stå till doms inför henne.

Hvad rektorn angick måste han, för skams skull, sitta vissa timmar i katedern, men gossarnes undervisning var eljest bland det han minst tänkte på, och långt mer intresserade det honom att ympa sina fruktträd, än inympa visdom i deras motsträfviga hjernor. Säkert är, att intet i verlden roade honom så som att arbeta i sin trädgård. Då var han hvarken lat eller beqväm, som han eljest ansågs för, och då glänste hans runda, rödlätta ansigte både af belåtenhet och af de svettdroppar mödan framkallat. Iklädd en kasserad linnerock, kunde han i timtal rota i jorden som en mullvad, och att då störa honom vågade ingen mer än hans fru, och *hon* gjorde det till och med ogerna, så vida det ej gälde en middagsbjudning eller ett spelparti.

Det hade för ett par år sedan talats om, att det ej var som sig borde att rektorn, jemte lönen, hade den stora trädgården och inkomsten deraf, och ett förslag hade framkastats om att arrendera ut den för stadens räkning.

Förslaget gick dock ej igenom, ty stadsfullmäktiges fruar ville det ej, och till belöning sändes dem hädanefter dubbelt så stora fruktransoner som förut. Redan dessförinnan var rektorn deras, liksom alla fruntimmers gunstling, genom sitt oförargligt glada väsen, sin sång och sin förmåga att arrangera små festligheter. »Upsaliensaren satt ännu i honom, och skulle alltid sitta der,»

påstod hans hustru, till hälften stolt, till hälften förargad deröfver.

Försummade han sin skola och tänkte mest på att roa sig och andra, förlorade den dock ej derpå, då det var åt magister Alm, som aldrig vetat hvad nöje var, han öfverlemnade ledningen deraf.

I skolhusets nedra våning, med utsigt öfver trädgården, bodde han i ett litet rum, som skulle varit otrefligt nog, om ej rektorskan med hvita gardiner, en gungstol, hemväfda mattor och jemn tillsyn gjort det till ett rätt hyggligt tillhåll för en gammal ungkarl. Öfver hans hufvud lågo skolrummen, och smög han sig under rasterna in i sin fristad, drefs han till en början genast ut igen af den gräsliga oláten ofvanpå. Nu hade han vant sig dervid, märkte den knapt och älskade sina gossar. *Sina* kunde han kalla dem, de voro *hans* plantering, liksom fruktträden hans förmans.

Rektorn hade inga barn — hans sticklingar voro honom en fullkomlig ersättning derför, och hans hustru tröstade sig med att vara en sorts försyn för hvarje ogift man, som kom i hennes väg. Egentligen betraktade hon dem alla såsom får, de der ingen herde hafva, och tillskref sig som en särskild förtjenst att hafva lotsat sin man genom ungkarlslifvets bränningar in i äktenskapets trygga hamn. »Utan mig,» tänkte hon ofta, »hade han ännu gått der ensam och öfvergifven, som den stackars magistern.»

»Den stackars magistern» var också den hon mer än alla andra tog under sina vingars skugga.

Redan flera gånger hade hon försökt gifta bort honom, men alla planer hade strandat — först och främst mot hans egen obenägenhet och skygghet för fruntimmer — och sedan mot deras tydligt visade motvilja för den tyste, obetydlige mannen.

Att ingen skulle bli kär i honom, insåg hon också; men enligt hennes erfarenhet var kärleken ej alls nödvändig för ett lyckligt äktenskap — hufvudsaken var att han fick en ordinarie strumpstopperska, skjort- och matlagerska.

Att han ej rakt skulle falla i röfvarkulan — stadens enda hotell — och blifva en kund der, förhindrade hon genom att låta honom äta vid det välförsedda rektorsbordet. I allmänhet ansågs hon för att vara en sträf, sträng fru, och var det på sitt sätt; men lite' hvar hade godt af att komma under hennes beskydd, och hon var den första qvinna magister Alm någonsin hållit af. Han var rädd för fruntimmer i allmänhet, och flydde dem så mycket han kunde. Rektorns hade ofta främmande, och mången afton gick han hungrig till sängs, blott för att ej komma i beröring med dem — ja, blott för att slippa se dem.

Det var hans egen mor, som ingifvit honom denna motvilja för qvinnor af alla åldrar. Han *kunde* ej älska henne. Sådant händer ej ofta, men det händer dock, och är den största olycka,

som kan drabba en man. Han mindes intet annat af henne, än att hon varit en tanklös fjolla i alla sina dagar, tänkande endast på sig sjelf, sina nöjen och toaletter, och hjelpande till att förstöra den ansenliga förmögenhet hans far samlat på uppköp af skogsegendomar, dem han lyckats återförsälja, blottade på all skog, som de då voro. Intet annat minne hade han heller af sitt hem, än bullret af fester, som aflöste hvarandra, främmande som kommo och foro, vinångor, kortspel, dans och stoj.

Med honom, stackars trumpna, obehagliga barn, hade man ej tid. Han sändes tidigt till skolan, fick ständigt de högsta betyg och ansågs ämnad till något stort. Kanske hade han blifvit det, om han i en moders ögon kunnat läsa ett gillande eller en uppmuntran. Namn af att vara ovanligt lärd hade han emellertid förskaffat sig. Ju äldre han blef, dess mindre trifdes han i hemmet, och redan vid unga år vaknade hos honom en trotsig längtan att ej hafva föräldrarnes pengar att tacka för något. »Må de ej för min skull försaka ett enda af sina nöjen,» tänkte han med bitterhet, och gick så sin egen väg, som ofta varit knagglig nog.

Först här i den täcka småstaden hade han kommit till ro. Förut hade han försökt sig både här och der — i bokhandel, som tidningsman, litteratör och informator. De funnos, som påstodo sig hafva sett honom en tid i en hökarbod, men derom talade han aldrig och hade en gång för

alla afvisat hvarje fråga angående sitt förflutna lif. Ett var säkert, lycklig hade han aldrig varit, och gammal hade han blifvit i förtid. Han var dock endast trettio år, men hvar och en som såg honom tänkte — om någon för öfrigt alls tänkte på honom — att han var en gammal maläten ungkarl, som lefde både sig sjelf och andra till föga glädje.

* * *

Det var en söndag på våren, just då äppelträden blommade. Magistern hade öppnat sitt fönster — han kunde ej annat. Det var så lugnt och stilla omkring och uppöfver honom. Kunde gossarne väl fröjda sig åt en hvilodag så som han gjorde? Det var den fråga, som nu sysselsatte honom.

Framför honom, långsamt sluttande ner åt ån, låg »skolträdgården» med sin rikedom af olika trädslag och blomstergrupper. Syrénbusken utanför hans fönster stod, böjd af egna blommors tyngd, och sträckte några klasar ända in till honom — o, så det doftade! Hvart han såg, på träd och buskar, fans det blommor, bara blommor; men så var det också vår, denna korta, ljufliga tid, då hela naturen står skrudad i löften. Mjuka spelande skuggor kastades från trädkronorna, i hvilka en sakta vind lekte, ned på den soliga gräsmattan. Kastanjernas tyngre bladverk rörde sig med förnäm långsamhet, under det asparne

vid planket liknade pladdrande tungor, som röra sig vid minsta anledning. En fjäril eller en liten fogel tumlade stundom om bland blomstren, och bien höllo riktiga brumkörer under brådskande, beställsam hushållsifver i denna öfverflödets tid.

Den fina, jemna gräsmattan var som öfversållad med hvita, rödstrimmiga blad, och ändock liknade träden jettestora, ljusröda bollar. Vid hvarje vindfläkt, om än så lätt, kom ett nytt snöfall ned öfver den unga flickan, som stält sig just under det största äppelträdet, midt på gräsplanen. Det var roligt, det måtte hon tyckt, att stå så der barhufvad i solskenet och låta sig smekas af vårvind och blomblad; ty hon hade stått så en full qvart, magister Alm såg det på klockan, som hängde framför honom på skrifbordet.

Han ordnade sina papper och ville åter fortsätta jemförelserna mellan Kants och Fichtes systemer — hans söndagsnöje — ty tiden var honom för dyrbar att spillas bort på betraktandet af denna unga flicka, som han nu i åtta månader haft midt för sig vid middagsbordet — till sin stora förtret. Han hade nämligen sett hur hon vid flera tillfällen i smyg skrattat åt hans tafatthet och blyghet, och detta gick ej ur hans tankar. Han började afundas eremiterna och önska han varit i en öken, ty bära sig åt hur han ville, qvinnorna kunde han ej undvika.

I fyra år hade han ätit vid rektorns bord. Kanske visste han ej sjelf huru mycket han hade dem att tacka för, då de ryckt honom ur hans ensamhet och gifvit honom den första aningen om hvad ett hem bör vara. Att nu draga sig ifrån dem och börja äta på källaren, derför att en ung flicka på en tid vistades i huset, var ju en ren omöjlighet, det insåg han genast, när han vid hennes ankomst började fundera derpå.

Det var rektorns egen kusin, som inackorderats der på ett år för att sjunga för honom — hon hade en präktig altröst — och dessutom se något af verlden. Man kan tycka, att platsen härför var illa vald, men allt vinner eller förlorar på jemförelsen, och den rike qvarn- och sågverksegarens dotter, som aldrig förr varit utom skogsbygden, tyckte sig riktigt hafva kommit ut i *stora* verlden till och med. *En* stadsresa om året, besvärlig som den var på djupa, backiga landsvägar, var för familjens fruntimmer åtminstone det högsta de kunnat eftersträfva. Ada Engqvist var också ett äkta naturbarn, frisk och glad som forsen, vid hvars branta stränder hon så ofta sprungit sig trött och varm.

Hennes far, en rastlös arbetare, som sjelf såg efter sitt, lemnade med fullt förtroende barnens uppfostran i sin hustrus händer — hon ansågs väl i allmänhet såsom något enfaldig, men sitt hus skötte hon med aldrig tröttnande omsorg, och åt barn och make egnade hon hvarje sitt ödmjuka, älskande hjertas tanke.

Det hade varit höst, då Ada lemnade sitt hem, sorgsen öfver att skiljas från de sina, men glad, och ändå mera nyfiken, öfver hvad hon skulle få se och upplefva ute i verlden.

Den flydda vintern hade försvunnit som en dröm, hon hade sjungit, ja, spelat piano äfven, och lärt så mycket, att hon hjelpligt kunde ackompagnera sig sjelf, längre sträckte sig ej hennes önskningar i den vägen; dessutom hjelpte hon rektorskan i hushållet och fick ändock tid öfrig för sin söm och sina nöjen. Ett af dessa bestod uti att betrakta skolgossarnes lek ute på torget. Ack, hvad hon gerna deltagit deri, om det bara passat sig! Magister Alm, allvarlig som han var, var dock den som satte lif deri, när han så ville, och i sina tankar kallade hon honom ofta för »ett gammalt barn», ty så föreföll han henne.

Mager, blek och tyst, med intet tilldragande i sitt väsen, egde han dock ett ansigte, som man lade märke till; ty pannan var mäktig och ögonen lågo djupa, allvarliga och dock så goda derunder, och log han, syntes de hvita, jemna tänderna, och han såg då förunderligt ung ut — det var dock ej ofta detta leende visade sig.

Ada visste, att han ansågs vara qvinnohatare — detta gjorde honom intressant, och *så* lite' egenkär och kokett är väl ingen qvinna, att hon ej tror *sig* vara den som skulle kunna omvända en sådan, om hon ville, och att vilja är i detta fall bra frestande.

Hon gjorde också i början små oskyldiga försök, men ledsnade snart, emedan hon ej såg några tecken till framgång. Rektorskan, som kände honom bättre, gjorde dock helt andra iakttagelser. Lika tyst var han visserligen, men såvidt det ej var främmande, satt han gerna de långa höst- och vinterqvällarne tillsammans med familjen, hörde på då Ada sjöng, och läste högt för fruntimren fru Carléns romaner — då för tiden alla svenska qvinnors älsklingslektyr. De föregående åren hade han suttit i sin kammare ända till matdags, och ofta förklarat att pjollriga, kärleksspäckade fruntimmersromaner var det värsta han visste. Säkert är, att äfven för honom vintern gått så fort, att det nästan var en öfverraskning, då våren kom. Många och långa hade dock hans ensamma timmar varit, då baler och nöjen efter julen togo sin början, och Ada glad och lycklig rörde sig der som den mest firade af alla flickorna.

Ingen far eller mor kunde vara stoltare öfver sin älskling än rektorsparet, då de förde henne ut i »societeten». *Han* var outtröttlig i att presentera alla herrar, som kommo i hennes väg, och utbasuna hennes rikedom och många förtjenster, och *hon* i att speja efter, om det visade sig någon med »redliga afsigter».

Vacker var hon väl egentligen icke, men med något obeskrifligt täckt i sitt väsen. Naturlig och oskyldig likt ängsblomman, som ej vet af sin egen fägring, och glad som lärkan i skyn.

Hennes figur var liten, smärt och rörlig, och kinderna, oblekta af skoltvång och stadslif, visade sina gropar hvarje gång hon log — och det var mycket ofta.

Håret, hennes skönaste prydnad, låg krusigt och ostyrigt i långa, ljusa lockar nedåt ryggen, och modern, som så ofta smekt och sökt släta ut det med sina milda händer, kunde ej få det annorlunda.

Dessa lockar, som magister Alm betraktat otaliga gånger, både då hon suttit lutad öfver sömmen och lampan kastat sitt skimmer deröfver, då hon sjungit eller låtit vinden leka dermed, voro dock i hans ögon säkraste beviset på hennes fångenskap, som ju också visade sig i en ständigt omsorgsfull och prydlig drägt. Att dessa lockar och denna flickgestalt ständigt skulle liksom förfölja honom, blandande sig i hans studier, hans sömn och hans funderingar, var ett fenomen, som mer och mer grämde honom.

Många voro de, som lade ut sina krokar för att fånga den rika flickan, och en troddes redan hafva lyckats i sitt fiskafänge, åtminstone hade han sjelf låtit påskina att så var.

Herr Brusell var en vacker karl, alldeles lik hjeltarne i den tidens romaner och med dithörande talanger — så dansade han till exempel bättre än alla andra, och hans figur var så vacker, att skräddaren alltid sagt det vara ett nöje att sy åt honom — på den tiden nämligen, då han brukade betala.

Något som han gerna berättade var, att man ville engagera honom vid kungliga operan för hans vackra röst, men att han ännu ej bestämt sig, ty han funderade äfven på att resa till Italien för att utbilda sina anlag för målning.

Intet hade han ännu gjort mer än förstört »Pappas pengar», som han för öfrigt sjelf i smyg kallades bland sina bekanta. Då han blef myndig, öfvertog han med ens en stor förmögenhet, som han på ganska få år lyckades förskingra, men lefde det oaktadt lika högt och var lika glad som någonsin, fastän krediten blef mindre och mindre.

Angenämaste, kanske enda sättet att komma på grön qvist igen var att göra ett rikt parti, och derpå började han allvarligt fundera, nu sedan han rustat ut och kunde finna sig vid tanken att vara bunden för hela lifvet.

Ada hade gjort ganska djupt intryck på hans hjerta, hennes friska, oskuldsfulla väsen var så olikt allt annat han sett, men en rival egde hon dock i sin väninna Eva Kramer, en ståtlig, mörklagd flicka, som stod långt öfver henne i bildning och talanger.

Hennes far egde ett bruk strax utanför staden, och herr Brusell hade ej ännu kommit till klarhet öfver hvilket han föredrog, ett sågverk eller ett jernbruk.

Ada hade sett så få herrar, att det var naturligt hon framför andra skulle finna honom underhållande och älskvärd, helst han utmärkt henne

på hvarje bjudning hela vintern igenom och gjort sig till hennes riddare.

Alla sångare voro sjelfskrifna gäster i rektorshuset, och »sångens makt» var det väl han till en del hade att tacka för den plats som vän i familjen han innehade. Godmodig och glad var han dock välkommen i hvarje hus, och fruntimren isynnerhet tröttnade aldrig att höra honom berätta de äfventyr han upplefvat under sina resor och i hvilka han sjelf alltid varit hjelten. Något af hjelte tyckte också de unga flickorna sig finna i hela hans personlighet, och både rektorn och hans fru önskade af hjertat att deras lilla Ada skulle lyckas vinna en så belefvad och genomhygglig man. Visserligen hade rektorskan hört ett och annat om hans föregående lif, men så mycket vigtigare var det att han fick någon som tog reda på sig, och hennes erfarenhet var: att med en bra hustru vid sin sida kunde äfven den lefnadsgladaste ungkarl blifva stadgad och förståndig.

»För god är hon väl i alla fall att fastna i *det* nätet,» tänkte deremot magister Alm, när han såg henne stå under äppelträdet, med solstrålarne spelande i det lockiga håret.

Långt bort i trädgården, nere vid redskapsboden, skymtade rektorns hemtrefliga figur, der han, iklädd linnerocken, sysslade med sin sista plantering, spalierträden, som skulle bära så söta, goda frukter. På sandgången nedanför fönstret låg en fredlig tomtorm hoprullad i solskenet, och taxen Phyllis morrade både rädd och nyfiken på

något afstånd derifrån. Detta var hvad som först lockat magistern att se upp från sina böcker, så trodde han åtminstone; men kanske var det ändock suset af träden och den helsning våren utanför sände in uti hans glädjetomma kammare. Han slog igen böckerna och lade armarne derpå — det gick ej att läsa. Kyrkklockorna hördes just nu, gudstjensten var slut. Han var en kristen, eller trodde sig vara så, ty ödmjukt hade han sökt efterlefva Herrans bud och foga sig i hans vilja, äfven då det fallit sig som svårast, men just nu, midt i sabbatsfriden, kommo bittra, hädiska tankar i hans sinne.

Han hade aldrig varit ung, aldrig haft någon vår och ej sörjt deröfver förrän nu; men nu kom det öfver honom en sådan outsäglig längtan efter ungdom och lycka. Log ej hela lifvet der utanför, stod ej den unga flickan som en ljuflig ros midt i denna naturens fägring, och här satt han gammal i förtid, afstängd från hela härligheten. Hade han blott en enda gång känt vårfröjd i sitt hjerta, skulle han i sjelfva saknaden funnit sin tröst — men nu!

»Hvarför hade Gud nekat *honom* all fröjd, all kärlek? Hvad skulle Han gifva honom i ersättning? Hur kunde Han stå till svars för sin orättvisa? När skulle Han godtgöra den? Skulle Han i ett annat lif gifva honom försakelsens lön?» Se der de frågor han i ögonblickets bittra smärta trotsigt vågade framställa.

Den unga flickan hade tagit händerna fulla af nedfallna blomblad och roade sig med att åter utströ dem. Det såg ej ut som om hon snart skulle tröttna på sin lek. Han betraktade henne — hur vacker var hon ej, hur lefnadsglad! Då böjde han sitt hufvud inför den bittraste smärta han någonsin känt, hans ögon brände som eld, men tårarne kommo ej, hvartill skulle det också tjenat...?

När han åter blickade upp, stod hon ej längre på samma plats, utan närmare hans fönster, under ett träd som utgjorde rektorns stolthet och förtviflan. »Det ädlaste af alla,» hade han sagt flera gånger, »men färdigt att dö ut.» Han fruktade derför redan året förut, men nu var det omsedt på alla sätt, hvarje spår af mossa bortskrapadt från stam och grenar, och ny lucker jord lagd mellan rötterna. Några knoppar visade det dock ej, utan stod grått och fult bland de högtidsklädda syskonen.

Den unga flickan synade det noga, petade bort några bruna vissnade knoppar och bröt af en qvist för att se om det ännu var vid lif.

Plötsligt slog hon, öfversvallande af ungdomlig lefnadslust, sina armar om den knotiga stammen, och stod så en god stund med ögonen slutna mot solen, som förbländade henne.

Nu föll en tår från hans öga, han visste ej egentligen hvarför; men för första gången på flera år sände han en längtans och kärlekens tanke till sin mor, och från denna stund smög sig en

stilla glädje, en hoppfullhet, han ej kunde förklara, öfver hans trötta, nedslagna sinne.

Scenen framför honom förändrades ännu en gång, den unga flickan var ej längre ensam. Herr Brusell närmade sig, söndagsklädd och med en ros i knapphålet. Jernet hade fallit, säd och trävaror stigit, och han var i dag dubbelt älskvärd.

Magister Alm kunde ända in till sig höra de artigheter han sade henne öfver hennes friska hy, som ingen sol kunde förderfva och inga rosor mäta sig med. I dag, liksom så många gånger förut, försäkrade han henne att det just var hennes naiva okunnighet, som så tjusade honom. Hade hon pladdrat fransyska och engelska, slamrat på pianot och haft litteraturen på sina fem fingrar, skulle hon ej varit hälften så intagande som nu, då hon med sin medfödda finhet och elegans förenade landtflickans duglighet och friskhet.

»Han har rätt, rätt kanske för första gången i sitt lif,» suckade magistern.

Hädanefter lade han sig aldrig hungrig af fruktan att träffa fruntimmer; en blid, vänlig sinnesstämning hade kommit öfver honom, och mer än en märkte förändringen i hans väsen och började kalla honom »en hygglig karl».

Ada gjorde numera intet försök att omvända qvinnohataren, men mellan dessa båda hade, omärkligt, utan all öfverenskommelse, knutits ett vänskapsband, som gjorde dem båda glädje.

Hon fann ett stort nöje i att tala vid honom och fråga om allt på himmel och jord, viss att

han ständigt hade ett svar, vittnande om både lärdom, tankedjup och gudsfruktan.

Hvad honom angick, gjorde dessa hennes frågor honom mycket lycklig, och han förvånades öfver sig sjelf — han, som gömt inom sig allt hvad han tänkt och känt, lät det nu, dock endast inför henne och rektorskan, strömma ut med en vältalighet, som hänförde och eldade honom att tala ännu mer.

Ada såg med stilla undran på det bleka, egendomliga ansigtet, med de djupa, tankfulla ögonen — i sådana stunder var han nästan vacker. Den som såg ännu mer och med oerhörd förvåning, var rektorskan. Nog hade hon arbetat för att få honom gift, men var det möjligt att han kunde vara nog dåraktig att förälska sig *här*? Något sådant hade hon aldrig tänkt sig. »Deras lilla förtjusande Ada gift med den stackars magistern», det var lika orimligt som löjligt. Dock, när hon såg den förändring hela hans varelse undergått och hur han mer och mer uppgick i den känsla, som liksom förklarade honom, fyldes hennes hjerta af medlidande, ty en god qvinna var hon i grunden.

Aldrig hade han dock varit så litet beklagansvärd som nu; ty mera uppfriskande än dagg på marken, än sommarskuren för den förbrända jorden, är kärlekens lycka för ett hjerta som törstat derefter, och hvad är väl vårens svällande knoppar och ljufvaste blommor mot den härlighet den lockar fram i ett menniskobröst?

Nu var det i sanning en glädje att se honom anföra gossarnes lekar; han var ung, var kamrat med dem som aldrig förr. Ada betraktade dem också oftast från sitt fönster och tillropade dem stundom sitt bifall, hvilket mycket smickrade hela goss-skaran och eggade dem till att öfverträffa hvarandra.

Detta år ämnade herr Brusell sig ej till någon badort, liksom de fyra sista åren. Här i Z. funnos två rika flickor att välja på; att då fara, det vore som att gå öfver ån efter vatten.

Ännu hade han ej bestämt, hvilken han skulle välja, och sväfvade derför som en apollofjäril från blomma till blomma; men på senaste tiden hade en ny äktenskapskandidat uppträdt i den lilla staden, och han började frukta, att det var en farlig medtäflare, helst om Eva Kramers ynnest, hvarför han mer och mer vände sin uppmärksamhet mot Ada.

En elakartad, i hög grad smittosam feber hade med värmen utbrutit i staden och dess omnejd, och en extra läkare hade blifvit tillkallad. Denne, en allvarlig man med ett redbart, godt ansigte, stora kunskaper och ett menniskovänligt väsen, var ej i herr Brusells smak, men, som det tycktes, så mycket mer i Eva Kramers. Hon hade varit hans tärna på en kamrats bröllop för ett par år sedan, och de behandla hvarandra synbarligen som gamla vänner.

* * *

Andra klöfverskörden knoppades, svampfloran utbredde sig allt mer i skogarnes gömslen, och lingonen rodnade på de ljungklädda, violettfärgade höjderna. Värmen var tryckande och en skir slöja af rök tycktes liksom utbredd mellan himmel och jord.

I staden var det svårt att vistas, och gardiner och persienner voro nedfälda hela dagen. Då fönstren öppnades efter solnedgången, var luften ännu qvaf och tryckande. Den ena dagen efter den andra uppgick varm och klar, och säden inbergades kärnig, torr och fullvigtig.

»Det var ett välsignadt år,» ty regn kom emellanåt, »som hade han sjelf bestält det,» sade landtmannen.

Enda bekymret var att farsoten, fastän minskad genom läkarnes och sundhetsnämdens energiska bemödanden, dock ännu kräfde sina offer.

I början var förskräckelsen stor, och invånarne i det lilla Z. vågade knapt hvarken äta, dricka eller röra sig; men man vänjer sig vid allt, och småningom återkommo saker och ting i sitt gamla skick.

Från den uppglödgade staden, der gatstenarne brände och sanden liksom fönsterrutorna bildade brännspeglar för solen, under det träden stodo med dambetäckt halfförvissnadt löfverk, var det godt att komma ut i skogen under granarnes lummiga hvalf.

Utflykter gjordes också dagligen af den ena eller andra familjen till de omkringliggande vackra

punkterna. Man behöfde ej gå långt, ty skogen omgärdade staden på alla håll, undanträngd endast med svett och möda af odlarens flitiga hand.

Rektorns lyckligaste tid var då ferierna pågingo, och nu, som alltid, var han den förste när det gälde att uppgöra förslag till något nöje eller en utfärd. Hans hustru och Ada packade matkorgarne, och så bar det af, oftast tidigt på morgonen, innan värmen blef för stark.

Magistern, som på sina ensamma ströftåg bäst lärt känna trakten, tjenstgjorde som vägvisare, och herr Brusell, hvilken en tid lemnat Z. af fruktan för smitta, påstod malicen, men nu återkommit för att bevaka sina intressen — som uppvaktande kavaljer. Eva Kramer var ständigt med i sällskapet, och någon gång, då hans pligt det tillät, den unge läkaren.

En eftermiddag i början af augusti hade nämda sällskap, doktorn undantagen, lägrat sig vid ett skogstjärn på ungefär en half mils afstånd från staden. Man hade färdats dit i hövagn, och hästarne, som frånspänts, betade i närheten, då och då afbitande en löfqvist och uppgifvande ett flåsande läte eller en otålig gnäggning, då bromsarne blefvo alltför närgångna.

I granarnes toppar susade det hemlighetsfullt och högtidligt, men nere på marken rörde sig ej ett strå. Öfver tjärnet dansade trollsländorna, ifrigt ackompagnerande sig med de näpna glänsande vingarne; några hvita fjärilar aftecknade

sig skarpt mot strandens grönska och en otrolig mängd små brådskande flygfän uppfylde luften.

En fogel slog då och då sin drill, eller hoppade en ekorre fram mellan grenarne, eljest låg en djup tystnad öfver hela naturen, bjert kontrasterande med det lifliga samspråket från sällskapet, som lägrat sig på den mossiga marken, under det de förtärde åtskilliga delikatesser, rektorn medfört.

Sjelf var han sysselsatt med att skära itu en stor melon och omsorgsfullt hopsamla kärnorna.

»Det är en äkta cantaloupe, må herrskapet veta,» sade han, under det hans ansigte lyste af belåtenhet; »jag ville ej mista de här kärnorna för allt smör i Småland. Känn bara på aromen,» fortsatte han vänd till herr Brusell, som han visste var redo att beundra.

»Superb, oförliknelig,» svarade denne; »endast i södra Frankrike har jag ätit maken. Jag mins särskildt en gång i Marseille hos svenske konsuln. Jag hade sjungit några af våra folkvisor, och frun i huset tackade mig med tårfylda ögon. 'Det påminde om fäderneslandet', sade hon. Vi sutto sedan på en veranda med den härligaste utsigt — o, hvilken natur emot här i vårt fattiga land! — och en ung, skön qvinna räckte mig en skål frukt. Jag var sedan ofta tillsammans med henne, det var en förtjusande qvinna! Stackars liten, jag reste utan att säga henne farväl, men tårar i vackra qvinnoögon ha alltid gjort mig svag,» tillade han, vänd till Ada, som dock ej hört ett ord

af hela historien, emedan hon för tillfället lyssnade på magister Alm, som gaf henne en lektion i botanik, sanningen att säga, ej den första under sommarens lopp.

Han såg lycklig ut; ute i naturen var han det alltid. I mången smärtans stund hade den varit hans enda förtrogna och bästa tröst.

»Hvad ni är lycklig, som vet så mycket,» suckade hon, »jag har ej förrän nu förstått hur okunnig jag är.»

»Egentligen veta vi alla så litet om Guds underbara hushållning, och ett helt lif räcker knappast till för att inhemta de första grunderna deraf,» sade han och blickade bort mot tjärnet med dess bakgrund af björk och al.

Hon lyssnade uppmärksamt, och han fortsatte:

»Hvad jag aldrig tröttnar att studera och beundra är omvexlingen och lifvet som pulserar i allt — intet stillastående, ingen enformighet, och ur sjelfva förgängelsen en ny spirande tillvaro. Se er omkring, hör det sakta suset öfver oss, eller se på löfträden derborta, hur deras grenar nicka för vinden. Var viss att af dessa rörelser, som upprepas millioner gånger, ingen är den andra lik — på samma sätt är det med vattnet, som krusar sig framför oss, ja, det ena sandkornet är ej ens likt det andra. Hvarje menniskosjäl måste blifva stark och rik genom att lyssna till naturens lefvande saga. Sjelfva stenen klädes med mossa, hvari tusentals små varelser hafva sin bostad;

intet är ändamålslöst eller overksamt i denna stora kedja, hvaraf hvarje länk är nödvändig för det helas bestånd. Det ringaste kryp följer vissa bestämda naturlagar och kan lära oss menniskor ordning och lydnad, och ändock tycka vi oss vara så fullkomliga varelser,» slöt han och såg med en halft ironisk, halft godmodig blick på rektorn och herr Brusell, som täflade i att förtära augustipäron och klarbär.

Hon följde hans blick, kanske förstod hon den, ty hon sade: »När jag är tillsammans med er, visar sig mycket i en annan dager än det förut egt. Jag önskade jag vore en skolgosse och finge vara eder lärjunge under några terminer.»

Han smålog sorgset och bittra tankar rörde sig inom honom. »Hvad annat än en mentor kunde väl han, den gamle skolläraren, blifva för en ung, glad flicka?» Ett ögonblick afundades han herr Brusell, som nu hviskade sina artigheter i Eva Kramers öron. »Skulle då en man likna honom för att vinna en qvinnas hjerta?»

Han såg forskande på Ada — hvarpå tänkte hon, der hon satt lutad mot furustammen, med en varm stråle i de fuktiga ögonen . . .?

Plötsligen räckte hon honom sin hand och sade: »Tack för denna stund — jag önskar ni ej vore så ensam i verlden. Kan ni ej närma er till edra föräldrar,» sade hon blygt, och fortsatte modigare, då hon såg uttrycket i hans ögon, »mycket kan vara ändradt *nu* — ni blir aldrig lycklig, förrän ni återsett dem i kärlek.»

»Kanske,» sade han svårmodigt, »men ni vet ej huru lång tid och huru mycken värme det behöfs för att förjaga ett helt lifs bitterhet och utplåna minnet af en kärlekslös barndom.» Han reste sig upp och gick häftigt, liksom sig sjelf ej mäktig, inåt skogen.

Hennes ögon, fulla af medlidande, följde honom, och ett allvarligt, tankfullt uttryck låg ännu qvar öfver hennes ansigte, då hon gick bort till rektorskan och hjelpte henne med inpackningen. Denna hade hela tiden stickat på sin strumpa, och föreföll det som om hon endast deltog i utflykterna för att hinna rätt mycket derpå.

Medan Ada låg på knä framför korgarne, sade herr Brusell, vänd till Eva Kramer:

»Jag önskar att jag medtagit penslar och färger — jag glömmer det tyvärr alltid — det här vattnet och sällskapet bredvid — damerna först och främst — skulle vara värda att förevigas.»

»Jag har ingen lust att bli förevigad,» svarade hon skrattande; »men se på Ada, hur vacker hon är i den här belysningen, det skulle vara något för er pensel; när ni sedan kommer till Italien, kunde ni framvisa det som prof på er talang.»

»Mamsell Engqvist är mycket vacker,» svarade han, utan att fatta den ironi som låg i hennes ord, »skada bara, att hon är så landtlig — hon tål ej vissa jemförelser.»

»I mina ögon är hon *utan jemförelse* en af de bästa, sötaste flickor jag lärt känna,» sade Eva med värme, »och jag inbillade mig sannerligen, att ni tyckte detsamma.»

»Utan tvifvel, ingen kan uppskatta henne högre än jag; det är en friskhet, ett behag, ett oförklarligt något, som göra henne förtjusande; men ni som sjelf är så talangfull, så högt bildad, kan väl ej annat än beklaga hennes okunnighet, hon kan ju till exempel intet enda främmande språk. Tänk er en man som rest och sett mycket, och som sjelf vore begåfvad, hur lycklig skulle han ej känna sig tillsammans med en hustru, som stode på samma bildningsgrad som han, och hur smärtsamt vore det ej deremot om han hos den, som stod honom så nära, funne okunnighet och i följd deraf brist på sympati.»

»Ni har alldeles rätt, för en sådan man, som den *ni* tänker på, passar hon ej,» svarade den unga flickan, under det hon steg upp och hjelpte till att samla upp sjalar, dynor och medförda effekter, ty rektorskan manade allt ifrigare till uppbrott.

Solen skulle snart sänka sig bakom trädtopparne, och ehuru den ännu länge var synlig på slätten, skulle här blifva fuktigt, och »i denna sjukliga tid var intet så farligt som qvällsdimmorna».

Man var så van att lyda henne och befinna sig väl deraf, att ingen tänkte på motstånd. Efter många böner tillät hon dock de yngre medlem-

marne af sällskapet att färdas hemåt till fots. Magistern kände en genväg, och det bar utför hela tiden. Sjelf åkte hon, och rektorn med, som aldrig tyckt om fotvandringar, och dessutom var ifrig att komma hem och se till vattningen, hvilken nu som bäst pågick i trädgården.

»Hvad det är skönt ändå, här i naturens sköte», uppstämde herr Brusell med en onekligen vacker tenor, och rektorn sekunderade honom ögonblickligen med sin präktiga bas. »O, om du hjerta har, flyende sol dröj qvar, ty utan dig är allt ödsligt och mörkt och kallt,» slöto de just som solen, oberörd af deras bön, sänkte sig bakom granskogen, och det var ej utan att en viss högtidlig stämning utbredde sig öfver hela sällskapet.

Vandringen hemåt genom doftande ängar och skogsdungar var förtjusande. Magistern gick tyst förut, visande vägen, men vid hvarje stätta, som måste klifvas öfver, eller rännil, som skulle passeras, var det herr Brusell som hjelpte damerna, eller åtminstone *ville* det, ty de voro inga bortskämda stadsflickor och voro vanligen öfver, innan han hunnit fram. En gång körde han bort några kor, som stodo i vägen och sågo betänkliga ut, och derigenom utspann sig ett samtal afhandlande mod och feghet.

Herr Brusell, som påstod att mod var en af de nödvändigaste egenskaper hos en man, sökte bevisa detta genom åtskilliga exempel ur egen erfarenhet. Rädsla var något han endast kände till namnet, förklarade han, och just derigenom

hade det också lyckats honom att frälsa mer än ett menniskolif.

Stor, stark och skicklig i manliga idrotter, var det en känd sak, som stadens tidning ofta omtalat, att han stannat skenande hästar, räddat från drunkning och eldfara, och fått medalj härför.

Kanske låg häri rätta förklaringsgrunden för den ynnest fruntimmer i allmänhet visade honom.

»Jag beundrar ert mod,» sade Eva Kramer med flammande kinder; »men modigare är dock läkaren, som dagligen ser döden i ögat under dess hemskaste form, och ej får sky, utan just uppsöka sjukdomens och eländets nästen, der smittoämnen ligga i hvarje atom af luften han inper.»

Hon andades häftigt och slog med parasollskaftet omedvetet af blommorna vid vägkanten.

»Det är hans yrke, och hvarje man med hjerta i bröstet skulle inträda i ett sådant näste — om det vore till någon nytta nämligen,» återtog herr Brusell.

»Deri har ni rätt,» svarade hon och gick framåt, liksom för att vara ensam med sina tankar.

Solen, som emellanåt skimrat fram mellan trädstammarne, allt som skogen glesnade, lyste just i sin nedgång på ett stort moln, som höjde sig med blygrå bas, men guld- och purpurfärgade kanter. Det var ett storartadt skådespel, och de stannade alla för att se derpå. Då nådde

ljudet af häftiga, bittra snyftningar deras öron, och då de vände sig om för att höra hvarifrån det kom, sågo de en ungefär fjortonårig flicka komma störtande backen utföre.

Hon var färdig att springa förbi dem, men hejdade sig tvärt och stod der framför dem med utslaget tofvigt hår, bara fötter samt trasig och smutsig för resten, en bild af verkligt elände.

»Stackars barn, hvad felas dig?» sade herr Brusell vänligt och tog åt fickan, der hans börs låg.

Hon försökte tala, men kunde ej få fram ett ord, så häftigt arbetade hennes bröst.

Magistern, som på alla sina ströftåg medförde en liten tennbägare, fylde den med vatten ur en närbelägen källa, och förde den till hennes torra, skälfvande läppar.

Sedan hon druckit, drog hon ett djupt andetag och talade brådskande, som gälde det lifvet. »En doktor, en doktor, annars dör ho' också!»

»Hvem?» frågade Ada deltagande.

»Mor,» svarade hon och brast i hejdlös gråt. När hon lugnat sig, berättade hon att fadern dött vid middagstiden och att modern vårdat honom så länge hon kunnat, men nu också var sjuk — »så fasligt sjuk». En liten syster hade dött redan förra veckan, och grannarne tordes ej längre besöka dem för smittans skull. Faderns lik låg ännu inne i rummet, hon var ensam om allt, ensam att vårda den sjuka och två små bröder, som ej kunde sköta sig sjelfva. »Ja' sulle springa

efter doktorn,» slöt hon, och tårarne runno åter, »men ho' kan dö, innan ja' hinner fram, dö ensam;» och utom sig ville hon åter störta i väg.

»Gå hem till dig,» sade herr Brusell häftigt, men ej ovänligt; »jag skall skicka upp en läkare, så fort som möjligt — du får ej uppehålla fruntimren.»

»Hvar bor du då, det måste vi veta,» återtog magistern.

»Der i stöfva, bakom talldungen, strax ve stätta.»

»Kanske är du Anna, Kolar-Jans flicka?»

»Ja då — men far ä' dö,» snyftade hon.

»Har ni något att äta?» frågade Eva.

»Ja, potäter ur täppa', men di ä' så små så.»

»Stackars barn, jag vill in och se hur ni har det; visa mig vägen, är du snäll.»

»Men mamsell Eva då, är ni tokig!» sade herr Brusell ifrigt och fattade hennes arm. »Har ni glömt att sjukdomen är smittosam?»

»Nej,» svarade hon stolt; »men för en gång skulle jag också vilja våga hvad doktor Falk vågar många gånger hvarje dag.»

Han släpte hennes arm och vek åt sidan, men en annan hand hejdade henne.

»Ni får inte,» sade magistern allvarligt, nästan strängt, »och inte ni heller, Ada,» tillade han, då denna gjorde min af att följa sin väninna. »Jag är er vägvisare och ansvarar för er. Båda ha ni föräldrar, som älska er, det tycks ni ha glömt, och hvad tror ni rektorskan skulle säga, om ni

kom direkt till henne från det der hemmet? Låt oss gå genast, det är bäst,» tillade han otåligt; »det blir oväder.»

»Men kan då intet göras, det är ju grymt,» hviskade Ada och såg upp i hans ansigte, der hon varit van att se så många ädla rörelser återspeglade.

»Inte nu,» svarade han, »låt oss blott skynda på vår hemfärd.»

Herr Brusell tog fram en blank specie, lade den i flickans hand och sade: »Återvänd hem och lita på mig; läkare skall genast komma — jag skall följa fruntimren hem — sedan träffas vi.»

Ada såg på honom, på sista tiden hade han synts henne fadd och intetsägande, ytlig och skrytsam, jemförd med en annan, som hon lärt sig se upp till såsom något ädelt och stort. Hade hon misstagit sig? Den man som stod framför henne ståtlig och vacker, var han också modig, god och barmhertig — och hvad var då den andre, som hon lärt sig värdera, oaktadt hans fulhet och tafatthet? »Är *han* feg och hjertlös,» tänkte hon med bitterhet, »på hvem kan man då lita här i verlden?» I denna stund kändes det, tyckte hon, som om hon med ens förlorat något hon egt och trott på, och som gjort henne lycklig och god.

Resten af vägen tillryggalades nästan springande, oaktadt magisterns förmaningar att ej gå så fort.

Herr Brusell skyndade genast till doktor Falk, som dock tyvärr just nyss rest åt motsatt håll, inåt landet. Ordinarie läkaren var ej heller tillstädes, och i förtviflan återvände han till rektorshuset, der Ada med otålighet väntade. Rektorskan visste intet, ty de hade alla öfverenskommit att tiga för henne. Rädd var hon ej, det låg ej i hennes natur, och hade någon af hennes omgifning sjuknat, skulle hon varit den första att vårda dem; men lika outtröttlig, som hon då skulle visat sig, var hon nu att förebygga smitta. Ingen okänd eller af henne misstänkt person fick inträda i hennes hem, der hon dagligen bjöd på tjärvatten och beska dekokter, och rökade med en oändlighet olika medel, allt efter som hon tyckte sig komma under fund med deras förträfflighet.

Eva for hem i ett åkdon, som väntade henne, och magistern hade tagit god natt och gått in till sig. I Adas hjerta svälde bitterhet och sorg öfver att hon bedragit sig på den hon stält så högt.

Det var redan nästan mörkt och himlen betäckt med hotande moln, ur hvilka blixt på blixt ljungade. »Intet annat än kornblixtar», påstod rektorn; men hans hustru förklarade, att det nog var ett åskväder, som var i antågande.

Ada satt i ett litet kabinett innanför förmaket, nervöst bläddrande i ett album, och der uppsökte herr Brusell henne.

»Doktor Falk kommer säkerligen snart hem, jag skall invänta och föra honom med mig — var viss derom, mamsell Ada. I värsta fall far jag ensam, vore vädret än aldrig så svårt; men ni förstår nog huru litet jag med bästa vilja då kan uträtta,» sade han och fattade hennes hand.

»Er vilja är god och redlig, jag tackar er derför,» sade hon och brast i gråt.

»För att tjena och glädja *er*, eller höra ett enda berömmande ord från edra läppar, skulle jag vilja göra allt i verlden — men gråt ej,» fortsatte han ifrigt; »att se tårar i edra vackra ögon gör mig till en svag stackare. Jag ville vara stark, ville tiga, ty hvad har väl *jag* att bjuda *eder;* men ni vet det nog, har säkert sett att jag älskar er af hela min själ! Skulle ni kunna skänka mig denna lilla hand och göra mig till den lyckligaste menniska på jorden?»

Hon stod som hade blixten träffat *henne.* Det var också första gången någon talade med henne om kärlek. En djup rodnad betäckte hennes ansigte — hon var älskad! Det kändes så underligt, så otroligt — och det af en man med så många lysande egenskaper och som, bäst af allt, denna afton visat sig ega både mod och hjerta.

»*Kanske,*» sade hon blygt — »men gif mig tid; det är så ofattligt, ni var ju nyss en främling — och nu! Jag kan ej svara er i afton, jag är så upprörd, men,» fortsatte hon, och hennes ögon

glänste, »jag vet att hvarje qvinna kan vara stolt öfver en sådan make.»

Man skildes åt, men sofva kunde Ada ej; den kärleksförklaring hon hört ljöd åter och åter i hennes öron och fylde hennes själ med bäfvan och oro, och dock undanträngdes tanken derpå så småningom af ängslan för den olyckliga torparfamiljens öde.

Hvilken grymhet att lemna dem så, och att det just varit magistern, som var orsaken dertill! Hurudan skulle väl deras natt nu blifva?

Hon ångrade att hon ej trotsat hans förbud och gått in i stugan, då hade hon handlat som en kristen qvinna. Hennes enda hopp var nu herr Brusells löfte — han var så vacker och så manlig, då han gaf henne det. »Måtte *han* åtminstone vara att lita på!» tänkte hon och suckade.

* * *

Hade hon kunnat se ut i augusti-natten, skulle hon blifvit lugn, ty en man gick vägen framåt, samma väg som hon för några timmar sedan vandrat, och nalkades allt mer det ensamma torpet i skogen.

Mörker låg nu öfver stigen, och han hade stundom svårt att hitta den, kanske skulle det ej ens lyckats, om ej blixt på blixt emellanåt upplyst den.

Åskan mullrade då och då svagt, men närmade sig märkbart; enstaka tunga regndroppar föllo, det började blåsa, och snart skulle ovädret bryta löst.

Mången skulle ansett det för en hemsk vandring, men han oroade sig ej öfver något annat än att komma för sent.

När han inkom i stugan, höllo de honom för läkaren och han tog dem ej ur sin lyckliga tro.

Den som sett honom, skulle kanske trott att så var.

Det första som måste göras var att flytta den döde ur rummet i ett skjul bredvid. Flickan hjelpte honom dermed, och under djup tystnad, så mycket mera gripande genom det vilda utbrott som nu rådde i naturen, förrättades det svåra arbetet.

Orkanen böjde trädtopparne mot jorden, genom skogen drog liksom en kör af klagande, jämrande röster, och öfver allt annat skrälde åskan med täta, döfvande slag.

Då hagelskuren efter en stund susat förbi, lyfte mannen med svårighet det lilla smutstäckta fönstret från sina gångjern och lät en frisk luftström svepa in i den osunda bostaden.

Tåligt satt han sedan vid sjukbädden, användande den medicin han fått på apoteket, och de medel provisorn sagt honom brukade användas i dylika fall.

Anna hade gjort eld i spiseln, och midt i eländet lyste hennes och småsyskonens ögon

af glädje öfver kaffet och bullarne »doktorn» medfört.

Vid femtiden kom doktor Falk och stannade förvånad i dörren.

»Du här, Alm!» utropade han.

»Ja, hastig hjelp var af nöden, och bättre något än intet, tänkte jag.»

Läkaren undersökte den sjuka.

»Bättre, långt bättre än jag väntat; hvad har du användt?» frågade han.

»Hvad man gaf mig på apoteket, och kallt omslag om hufvud och midja, efter egen ordination.»

»Bravo! Jag önskade sannerligen du vore en konfrater!»

När allt var gjordt, som göras kunde, fick Anna noga besked om hur den sjuka modern skulle behandlas och doktor Falk gick, försäkrande henne, att hennes mor var räddad.

»Tror du verkligen, att hon kan tillfriskna?» frågade magistern, som följde sin vän till »rapphönan», hvilken väntade på en skogsväg i närheten.

»Det tror jag visst; på sista tiden har jag Gudi lof lyckats i flera rätt betänkliga fall — en sorglig praktik har varit min läromästare och hjelpt mig att bryta udden af sjukdomen. Du förstår ej sjelf hvad qvinnan derinne har dig att tacka för! Det hon nu bäst behöfde är frisk luft, sömn och föda, och hennes sunda natur skulle

göra resten — jag tittar i alla fall till henne i morgon.»

»Hedersbror,» sade magistern, »lofva mig att ej säga ett ord till någon om min nattliga expedition! Du förstår att rektorskan skulle göra sura miner och underkasta mig en grundlig räkningsprocess. Rädslan gör ju så mycket, har du sagt, derför är bäst de intet veta. Säg mig på din ära, om du tror jag kan medföra smitta, då vill jag hellre gifva mig af, hur långt som helst?»

»Det *tror* jag inte — *veta* kunna vi ju ej. *Mig* flyr ingen, och jag begriper ej hvarför du, som visat dig vara en så skicklig läkare, skulle vara farligare. Gå hem och byt om kläder, och skicka de der till desinfektionsanstalten.»

»Skulle jag sjukna,» återtog magistern allvarligt, »tager jag ditt löfte att genast sända mig till lasarettet. Gud bevare mig från att draga sjukdom in i en familj, som är mig kär!»

»Uppriktigt sagdt har du, menskligt att döma, räddat qvinnan; men låt nu bli att gå dit, det är ju onödigt och en skyldighet mot ditt värdfolk. Jag förstår, du intresserar dig för din patient; genom mig skall du få underrättelser, och de bli goda, det tror jag mig kunna lofva.»

De båda männen skildes med ett handslag.

Magistern gick åter in i stugan, men stannade blott en liten stund.

»Om någon af de unga damerna du såg i går skulle komma hit, får du ej släppa in dem, och

du får ej gå ut och tala vid dem,» sade han; »förstår du mig, Anna, det kunde vara farligt för dem.»

»Ja vars,» svarade flickan, »doktorn kan vara lugn, ja' ska' min själ stänga dörra.»

Fönstret stod öppet och med förmaningen att behålla det så och noga göra som den andre doktorn nyss sagt, beredde magistern sig att gå.

Den sjuka sof lugnt.

»Begrafningshjelp och lite' till mat, skall jag sända; gör nu bara allt du kan för din mor, och var lugn för framtiden.»

Flickan såg på honom, såg som tänkte hon att »*den* doktorn var det i alla fall hon skulle lyda och tacka». Några ord fann hon dock ej, utan tog blott hans hand och såg med tårfylda ögon upp i hans ansigte. Äfven öfver hans ögon lägrade sig för ett ögonblick liksom en dimma, och en tacksamhetens suck steg uppåt ur hans bröst.

Solen stod högt öfver skogen, då han gick hemåt. Himlen var hög och ren, luften sval och stärkande, men här och der seglade ännu några töckenlika skyar, sista lemningarna af nattens molnmassor. En doft af barr, björklöf och blommande ljung slog emot honom, dubbelt stark nu efter regnet. På träd, buskar och gräs hängde vattendroppar färdiga att falla, och då vinden ibland ruskade i trädkronorna, kom en hel skur ned öfver honom.

Fjärilar och andra småkräk foro om hvarandra och foglarne sjöngo i kapp, det var liksom ville de alla, hvar på sitt språk, berätta nattens tilldragelser. Spindeln höll redan på att reparera sitt skadade nät, och daggmaskarne mådde förträffligt i den våta jorden; i stora massor hade de under nattens lopp promenerat upp för att hemta frisk luft och njuta af regnvädret, och ett par hade obetänksamt nog glömt sig qvar och blefvo nu en makalös frukost för en kråka, som var ute på morgonpromenad.

Ur klippremnorna sipprade vattnet, mossan låg svälld och fuktig, källorna voro öfverfylda, och här och der rusade en liten rännil öfver den utskurna vägen.

Magister Alm gick hemåt, hans ögon strålade, han gick fort och lätt — stundom stannade han dock, såg sig omkring och andades djupt och länge, liksom ville han i fulla drag insupa den friskhet, som låg öfver hela naturen.

Aldrig hade han känt sig så lycklig, aldrig så frisk och stark till kropp och själ, så mäktig och villig att uträtta något godt och nyttigt. Han kände ett behof af att falla på knä och tacka, och på samma gång en jublande känsla af att stå sin skapare nära.

Enstaka, afbrutna ord af lof och pris gingo öfver hans läppar; det var honom omöjligt att ej instämma i glädjehymnen omkring honom. Öfver hans eget ansigte låg ett skimmer af sällhet, och han sade sig sjelf: att komma hvad som

komma ville, *den* morgonvandringen skulle han ej glömma, *den* skulle gifva honom kraft att bära det.

Inkommen i staden gick han direkt till badhuset vid ån, sände derifrån efter andra kläder och skickade bort de aflagda efter öfverenskommelse.

Han kom hem just lagom till frukosten, berättade att han badat, och förvånade alla genom sitt glädjestrålande ansigte och sin liflighet.

Ada deremot var blek och fåordig, hon hade ej sofvit för ovädret, sade hon.

Rektorn utbredde sig ock öfver haglet, som slagit sönder två af drifbänksfönstren och förstört en del af de senast satta melonerna. Blommor, ärter och annat smått hade ock lidit skada, och hans ansigte såg högst bekymradt ut.

»Tant,» sade Ada efter slutad måltid, i det hon djupt rodnade, »jag vill gerna göra en promenad i det vackra vädret; kanske går jag till bruket för att träffa Eva — kanske också åt annat håll.»

»Gå, kära barn,» svarade rektorskan, »jag får ändå vara i väfkammaren hela förmiddagen; Karin kommer ej ur fläcken med näsduksväfven — men tag för all del tjocka kängor och gå landsvägen, det är vått i gräset.»

Rektorn påtog med synbar belåtenhet linnerocken, i det han sade: »Väl att det är ferier; så länge det är sjukligt i staden, öppnar jag ej sko-

lan, mitt samvete förbjuder det.» Derefter skyndade han ut i trädgården.

Hans fru satte in socker och skorpor i ett särskildt litet skåp, liksom hon dagligen gjort hvarje morgon och afton i aderton år, läste, kände efter om det var väl gjordt, hängde nyckelknippan på förklädsbandet, och gick till sysslorna i kök och väfkammare.

Magistern, som ännu stod qvar vid fönstret, vände sig om och tycktes vilja bedja Ada om något; men innan han visste ordet af, ryckte hon till sig hatt och parasoll, gaf honom en kall, sorgsen blick, och var i nästa minut ute på torget.

Han stod qvar, betraktande henne tills hon vek af inåt en liten gata, hvarifrån man kom ut på landsvägen, som förde till bruket — då smålog han belåtet, gick in i sin kammare och lade sig på soffan med en bok i handen — snart föll den dock ned på golfvet, han sof.

När han legat ett par timmar, flög han förskräckt upp; rektorskan hade inkommit utan all ceremoni och smält igen dörren efter sig. Hon stod nu framför honom med ett uttryck i sina ögon, som han väl kände och sett många gånger, då pigorna på ett eller annat sätt förbrutit sig.

En känsla nästan af fruktan kom också öfver honom, helst han visste sig vara brottslig — men hur hade hon fått reda på saken?

»Magister Alm, ni som borde vara en föresyn för den uppväxande ungdomen,» började hon,

»skäms ni ej att bära er så illa åt! Gamla karlen vara ute och svira hela natten — och i stället för att ångra er, småler ni, ser jag,» tillade hon ännu mera förbittrad. »*Så* dålig trodde jag ej ni var. Stina har sagt mig att er säng varit orörd, och jag *vet* att ni sändt efter andra kläder. Har ni spelat bort eller pantsatt de andra kanske? Hvar äro de? Visa mig dem ni hade i går!»

»Det kan jag inte,» svarade han med ett godmodigt leende; »de äro verkligen borta.»

»Det vore likt er att ha *skänkt* bort dem; har ni kanske gjort det?» sade hon något mildrad.

»Nej, det har jag inte.»

»Vill ni berätta mig, hvar ni varit i natt?»

»Det kan jag inte,» svarade han och såg ned.

»Och jag som trodde er om så godt — som nästan var färdig att anse er god nog åt hvilken flicka som helst — det här var nog ej första gången — ni hycklare!»

»Måste man då nödvändigt göra något ondt för att vara borta en natt?» sade han med en blick, som gjorde henne eftertänksam.

»En ung man, som inte kan göra reda för sig och till på köpet förstört en omgång snygga gråa kläder, har naturligtvis varit ute i någon sorts klammeri. Jag kommer nu ihåg hur lifvad ni var vid frukostbordet.»

»Jag är inte ett barn, inte en gång en ung man, som ni kallar mig, och bör väl kunna

hålla reda på mig sjelf,» svarade han uppbrusande.

»Det kan ni inte, det kan ingen karl. När ni inte har någon hustru, och egentligen ingen mor heller, ansåg jag det som min skyldighet att taga hand om er.»

»Det har ni också gjort, och jag tackar er af hela mitt hjerta. Gud välsigne er — jag skall aldrig glömma det!»

Hon stod afväpnad, den djupa, varma blicken ur hans ögon och det ädla i ansigtets uttryck rörde henne. Kanske var hon ock smickrad af hans tacksägelse — det var första gången en sådan kommit öfver hans läppar.

»Och ändå lönar ni mig så illa,» sade hon sorgset.

»Hvad jag gjort var kanske orätt mot *er* — det är just hvad jag fruktade — men förlåt mig, det skall ej hända mer, det försäkrar jag!»

Blidkad, men ändock både fundersam och nedslagen, återvände rektorskan till väfkammaren.

* * *

När Ada gått en bit framåt gatan, till venster om torget, vek hon af till höger på en stig, som ledde bakom kyrkan, kom så in på en annan gata och gick den i ända tills hon uppnått motsatta delen af staden och var ute på landsvägen, som förde norrut.

Hon gick fort och såg sig ofta om, liksom fruktade hon att blifva sedd.

Snart var hon inne i skogen och gick långsamt framåt, noga aktgifvande på vägen, liksom fruktade hon att ej hitta rätt, men likgiltig för härligheten omkring sig.

Hennes hjerta var tungt, som aldrig förr. Det var sant att hon ej sofvit på natten — men det var ej åskbyn som hållit henne vaken, utan de många stormande tankarne.

När vädret rasade som värst, stod det så tydligt för hennes ögon, hur förfärligt det skulle vara deruppe i skogen i det öde tjället, med liket inne i samma rum, der den sjuka låg. Hon tänkte sig i Kolar-Annas ställe, förebrådde sig att ej hafva gjort något för henne och skulle i detta ögonblick varit färdig att trotsa allt, för att godtgöra hvad hon brutit. »Så ömkligt, så fegt att lemna dem i sin nöd! Hur kunde de — hur kunde *han* göra så?» I samma stund beslöt hon att besöka dem dagen derpå — i hemlighet förstås — hon *måste* veta hur der stod till — veta hvad herr Brusell gjort.

När morgonen grydde, slumrade hon en kort stund, men fick ej ro af bara längtan att få begifva sig i väg.

Magisterns glädtighet vid kaffebordet retade och smärtade henne; men när hon nu gick framåt skogsstigen, kom det för henne hvilket vackert uttryck hans ansigte haft — vackrare än någonsin förut.

Den gloria som aftonen förut omgifvit herr Brusell föll deremot bort liksom af sig sjelf, ehuru hon gjorde sig allt besvär att söka ikläda honom den. Skulle han kanske redan denna dag begära sitt svar — och hvad skulle hon svara?

Han var ju så hygglig, både rektorn och rektorskan tyckte det — och han älskade henne!

Hon tänkte på de romaner hon läst under vinterns lopp. Allt hvad hon visste om kärleken, hade hon hemtat derur, och ur de skaldeverk magistern på senare tiden föreläst. *Då* hade hon känt en längtan att någon skulle tala så till *henne*, känna så för *henne* — men nu! Det gladde henne alls inte och hon rodnade vid blotta tanken på att herr Brusell möjligen skulle blifva något för henne.

Men hade hon rättighet att säga nej — rättighet att såra en man, som älskade henne, då hon sjelf ej älskade någon annan och det kanske aldrig mer skulle komma någon som höll af henne nog för att göra samma fråga.

Denna reflexion gjorde henne ej gladare, men med ens kom det liksom en ljusstråle i hennes ögon. »Jag reser hem till mamma,» tänkte hon, »och *der* får han mitt svar, det skall jag säga honom — det blir det bästa.»

Lugnad gick hon framåt och var snart i sigte af kolartorpet. Röken steg ur skorstenen och aftecknade sig mjukt mot skogen bakom; en get betade utanför stugudörren, men ingen menniska syntes. Dröjande öppnade hon grinden och gick

backen uppåt; när hon så var ett litet stycke från byggnaden, stack Anna ut hufvudet genom fönstret och ropade:

»Mamsell får inte komma in!»

»Hvarför?» frågade Ada ej utan en liten darrning på rösten; till sin skam kände hon sig ej alldeles så modig, som hon velat vara.

»Doktorn sa' att ja' inte fick släppa in nå'n utå mamsellera.»

»Hur dags var han här?»

»Å, han kom ännа strax, just som åskväret begynte bli som farliast — och så kom den ara doktorn på måra, när sola länge se'n va' uppe.»

Detta fattade Ada ej, ty hon visste ju att herr Brusell förgäfves sökt båda läkarne. Han hade då gått sjelf — det var mer än hon trott eller *velat* tro, det kände hon nu.

»Den ena doktorn,» sade Ada ifrigt, »såg du kanske i går der nere vid källan.»

»Ja-a då, jag kände nock igen'en. Det är en farlia snäll herre. Att gå hit midt i natta, i tocke vär till — och inte schenera de homen att bära ut liket inte, och se'n doktorera han så omenskligt bra, så när den ara doktorn kom, sa' han — de' hörde ja' — 'du ha' rädda'na du'. Bullar å kaffe hade han ock me' sej, och mer sulle han sänna i da'.»

»Och din mor är bättre?» frågade Ada med skälfvande stämma.

»Möe bättre; hon drack en kaffesqvätt nyss — men var nu så snäll och gå, mamsell lilla;

om doktorn kom och fick se na', ble' ja' ännа olöckeli.»

Ada kom hem frampå förmiddagen upprörd och exalterad, med flammande kinder och strålande ögon.

Rektorskan var ännu i väfkammaren, och hon kände henne för väl för att våga berätta, hvar hon varit — men att tiga var också svårt. Hon gick in i förmaket, der de nedfälda rullgardinerna sakta fläktade för luftdraget och rosor, örtblommor och löfkojor doftade ur vaserna på konsolbordet. Pianot stod öppet, hennes arbete låg på sybordet och hon försökte taga itu dermed, men det gick ej — hon kastade det hastigt tillbaka i sykorgen och gick otåligt af och an på golfvet.

Då öppnades dörren helt sakta och herr Brusell kom in, något allvarligare än vanligt, och med ett frågande uttryck i sina ögon.

Hon sprang emot honom, tryckte hans händer och sade med blixtrande ögon:

»Tack för hvad ni gjort i natt; det var ädelt — det var stort.»

Han syntes häpen. »Ni öfverskattar det — hvar och en hade gjort så i mitt ställe.»

»Nej, *jag* vet bäst att inte hvar och en gjort detsamma.»

»En genomvakad natt är väl ej så farlig — helst när det sker för *er* skull,» sade han ömt.

»Säg ej att det var för *min* skull, det vill jag ej höra; det var menniskokärlek, det var gudsfruktan, som dref er dertill.»

Han blef förlägen och visste ej hvad han skulle svara; slutligen sade han: »Ja, en rolig natt var det inte, jag blef alldeles genomvåt; men det betyder ingenting — det har jag varit hvar gång jag räddat någon från att drunkna — hufvudsaken var att jag till slut fick reda på Falk, och nu kan jag lugna er med att gumman kryar till sig, jag träffade honom nyss. Men nu nog om detta — hvad har ni att svara mig — jag skulle i alla fall ej kunnat sofva i natt. Jag får ingen ro, förrän mitt öde är afgjordt.»

Hon stod tyst med nedslagna ögon.

Då fattade han hennes hand, förde den till sina läppar och hviskade: »Denna vackra lilla hand, skall den ej bli min?»

»Jo,» sade hon, »i *dag* kan jag svara er; nu vet jag hvilken man ni är.»

»Den lyckligaste man på jorden är jag,» sade han och kysste henne på pannan.

»Ni har mitt löfte,» återtog hon blygt; »men förrän ni talat vid mina föräldrar, vill jag ej att vår förlofning skall offentliggöras. Ni kan dock vara lugn för att de ej sätta sig deremot, då det gäller min lycka. För tant och farbror talar jag om det — eljest får det blifva mellan oss så länge — eller hur?» fortsatte hon och såg bedjande upp i hans ögon.

»Som du vill,» svarade han, »jag lofvar att tiga, det är lycka nog att veta, att du är min.»

Hon rodnade vid detta *du*, men såg ej olycklig ut.

Rektorskan blef hjertligen glad, när hon fick höra huru sakerna stodo, och det mildrade något hennes lynne, som denna dag var förfärligt.

Något ledsamt hade inträffat på morgonen, förklarade hon, mer fick Ada ej veta.

Herr Brusell kom och gick hädanefter, som hörde han huset till, och såg högst belåten ut, men hans umgängesvänner påstodo att han blifvit öfvermodig. Utan att direkt omtala saken, gjorde han så många antydningar, att det snart hviskades man och man emellan att han var förlofvad. Med hvem var ej svårt att gissa, då man såg de täta besöken i rektorshuset och det ej längre kunde talas om något parti mellan honom och Eva Kramer, då denna vid sin fästmans, doktor Falks arm redan gjort visit i de förnämsta husen i staden och sett så lycklig ut, att det, som alla sade, gjorde godt att se derpå.

Magister Alm hade fallit i onåd, det visade rektorskan fortfarande, och äfven Ada var kall och tillbakadragen i sitt sätt emot honom. Rektorn deremot var dubbelt vänlig. Hans hustru hade berättat om den der natten, då magistern varit ute på någon sorts vildt rummel, som hon antog, och ej kunnat redogöra för något, ej ens hvad det blifvit af hans kläder. Det var den roligaste historia rektorn på länge hört, och ehuru han höll med sin hustru, att det var »fasligt», var han i sitt hjerta innerligen glad. Han hade alltid haft liksom en viss respekt för den allvarlige, pligttrogne mannen, och att nu veta, det han ej var

bättre än andra, var en verklig fröjd. Också blef han från denna dag mera kamratlik emot honom och gjorde stundom små mystiska antydningar, som kanske skulle roat föremålet derför, om han ej varit så nedstämd, som han var.

Han var ej med i förtroendet, men hans af kärleken skärpta ögon kunde ej undgå att se att i herr Brusells sätt mot Ada låg en viss förtrolighet, som det, sanningen att säga, mer än någonsin gladde denne att visa, då magistern var i närheten. Ada blef deremot vid sådana tillfällen dubbelt blyg. Hon var i allmänhet mycket tyst nu, sjöng ej gerna, satt helst för sig sjelf, och sade vid alla frågor, att hon längtade efter sin mor. Mot herr Brusell var hon ojemn och nyckfull. När han ibland tillät sig en smekning, kunde hon brusa upp och säga: »Vi äro ej förlofvade ännu», för att nästa minut ångra sig och bedja om förlåtelse. Han var så tålig och öfverseende, att hennes hjerta ständigt tillhviskade henne att hon gjorde honom orätt, att hans tal, som så ofta sårade och smärtade henne genom sin ytlighet och det skryt hon tyckte sig finna deri — ej var en tolk för, utan en mask, hvarmed han dolde sitt hjertas rikedom.

Magistern drog sig mer och mer ifrån familjen och var ensammare nu än någonsin. Han skylde på privatundervisningen han börjat med sina gossar. Då skolan ej kunde öppnas, hvilket rektorn motarbetade, ehuru nu blott enstaka lindriga sjukdomsfall förekommo, ansåg han det som sin pligt

att läsa med de elever som ville, alldeles som hade skolan varit i gång. Leka med dem kunde han deremot ej, och hans kammare kunde burit vittnesbörd om mer än en genomvakad natt, långt svårare än den han tillbringade på skogstorpet.

Allvarlig, men mild och vänlig som förut, var det ingen mer än Ada, som märkte förändringen i hans väsen. Hon skulle resa på hösten, och detta, som han förut tänkt på med bäfvande hjerta, var nu målet för hans längtan — ty att gå här i hennes närhet och dock så fjerran ifrån henne, var värre än allt annat.

Rektorskan, som nu nästan spionerade på honom, hade ej fått någon ny anledning för sina misstankar eller sitt missnöje. Han lefde lika ordentligt som före sitt snedsprång — och det märkligaste af allt — en dag hängde de grå kläderna på sin plats, utan att hon dock lyckades få veta hur och genom hvem de återkommit. Hon synade dem otaliga gånger och trodde knapt sina egna ögon, men blef ej klokare än förut.

* * *

Sundhetsnämnden hade förklarat farsoten häfd, skolan var öppnad och rektorn satt med en högst olycklig min i sin kateder.

Ute i kökskammaren vid ett stort slagbord var Ada sysselsatt med att rensa lingon. Rektorskan skulle bort till postmästarinnan på elfvakaffe, och Ada, som ej ville vara med, hade sagt, att

hon tusen gånger hellre satt i köket hela dagen, än ett par timmar bland en mängd fruntimmer, som pratade i kapp med hvarandra.

»Karin kan gå till väfven,» sade hon, då rektorskan vikit om närmaste gathörn, »jag hinner det ändå.» Det var en lättnad, tyckte hon, att få vara ensam med sina tankar, under det fingrarne arbetade.

Kruka efter kruka fyldes med stora rena bär, och snart skulle arbetet vara undangjordt; hon var ifrig att sluta det, innan tanten hemkom, och få litet beröm för sin flit. Då stack köksan in hufvudet genom dörren och sade:

»Här är ett par qvinfolk, som frågar efter doktorn och ej vilja tro mig, då jag säger han ej bor här. Flickan säger hon känner mamsell också; vill mamsell kanske gå ut och tala vid dem.»

Ada gick. Vid dörren stod en gumma hon aldrig sett och Kolar-Jans Anna, som hon kände igen vid första ögonkastet. Båda buro synbarligen sina högtidsdrägter och sågo mäkta förlägna ut.

»Var så go'!» sade gumman och tog från köksbänken ett par korgar. »De' ä' lite' björnbär och ett par kullar ägg åt doktorn, och så ville ja' la tacka'n för han doktorera mej — Gud välsigna'n för resten.»

»Han bor inte här,» sade Ada vänligt.

»Jo men si de' gör han ändå, för ja' va' hos den ara doktorn, han som bor nere hos Brogrens, och han visa' oss sjelf hit och sa': 'De' ä' inte

ja', mor lilla, som kurera na', utan doktor Alm', sa' han, 'han som bor ve' skola der nere ve' torget'.»

»Doktor Alm,» sade Ada med flammande kinder.

»Ja, så kalla' han homen, ja' hågar'et så godt, för vi ha ett par trä ve' stöfva som heter lik'så.»

»Se der går han i allt fall,» sade flickan, pekande ut genom fönstret och görande min af att rusa efter honom. »De' va' nock två doktorer hos oss, men han der va' de' som kom först, å va' änna skickliast.»

»Ja,» sade modern, »och nu ä' de' så, att Lars der hemma, pojken min, har skälfva allt emellanåt, å nu tänkte ja' be homen bota den me', för han ä' nock den vassaste å allihopa doktorera.»

»Var det inte en annan herre, som varit hos er?» frågade Ada åter.

»Nä-e då!» sade flickan och såg förvånad ut.

»Än den vackra herrn som gaf dig silfverslanten nere vid källan, var det inte han som satt hos din mor hela natten?»

»Å-ne då, de' va' han la för fin te; homen ha' ja' inte sett se'n. Slanten köpte ja' kamenter för; men se'n ha' doktor Alm, som di kallar'n, skicka' oss både sofvel, kaffe och lite' te kläer.»

På Adas begäran påsattes kaffekitteln, och Anna och hennes mor trakterades rikligen, under det de väntade på »doktorn», som skulle komma först vid middagstiden, som det sades dem.

Ada sprang ifrån de orensade lingonen upp på sitt rum — der föll hon på knä och tackade Gud — tackade af fullaste hjerta för att hon var fri och räddad. Nu först kände hon hvilken börda hon burit. Det var den ädla handling hon trott att denne man begått hon älskat hos honom, ej mannen sjelf. I en stund af exaltation hade hon gifvit honom sitt löfte och sedan genast ångrat det, hur bittert visste hon först nu. Allt var hennes eget fel, och hon förebrådde sig det så djupt; det var hon, som i sin lättrogenhet, utan att forska närmare, iklädt honom dygdens mantel och misskänt en annan. Hon böjde sitt hufvud och blygdes, men var ändock så onämnbart lycklig.

Så fick då rektorskan veta allt, både hvar magistern varit den der natten, och historien om kläderna. Hon räckte honom sin hand och sade: »Det var bra gjordt, magister — men gör inte om det, vi kunde blifvit sjuka allesammans.»

Rektorn såg snopen ut, men lät aldrig rätt öfvertyga sig om, att ej magistern ändå varit ute på någon sorts surr och brydde honom ofta derför.

Ada kom emot honom, ödmjuk och med en mild stråle i de vackra ögonen — han såg att hon gråtit.

»Tack,» sade hon, »för att ni räddade qvinnan deruppe i torpet — och — för att ni räddat mig!»

På aftonen hade hon ett långt samtal med herr Brusell. Så skonsamt som möjligt sade hon

honom sanningen: att hon aldrig älskat honom, men låtit hänföra sig af det ädla mod hon trott honom ega. Hon visste väl att det var hon sjelf ensam som var klandervärd, *han* hade ju aldrig berömt sig af denna handling. Hon bad honom vidare af hjertat förlåta och lösa henne från det löfte hon gifvit, då hon kände de ej passade för hvarandra och han säkerligen lätt skulle få en annan, långt bättre hustru.

Det var en svår stund för dem båda. Å ena sidan sårad egenkärlek och en vaknande känsla af hvilken skatt denna flicka i dubbelt afseende var — och å den andra smärtan af att tillfoga en medmenniska sorg.

Ett par dagar derefter lemnade han staden.

* * *

Det led mot hösten, och mörka tvifvel hade med dimmorna smugit sig in i magister Alms själ. Han visste nu att han älskade Ada så som den, hvilken under ett helt lif gömt och sparat på denna heliga känsla, måste älska, då kärleken en gång slår ut i himmelshöga, men dock värmande lågor.

Under de sälla sommardagarne hade han nöjt sig med stundens fröjd och glömt, huru litet han hade att bjuda henne och huru föga egnad han var att väcka en qvinnas kärlek; och nu i en-samma timmar, då skilsmessan nalkades, återkom samma brännande smärta, som han erfarit den söndagen, då äppelträden blommade.

Att han egde hennes vänskap och aktning, det visste han, derpå gaf hon honom dagliga prof; men dermed kunde han ej nöja sig — det var kärlek, varm, trofast kärlek han behöfde. Han förstod, att, hurudant än förhållandet mellan henne och herr Brusell varit, det nu var slut, och i början tyckte han detta var glädje nog, men dag efter dag kände han allt mer att lifvet utan henne skulle sakna allt värde. Hon var alltid vänlig nu, sökte hans sällskap och talade med honom om allt, både stort och smått, och öfver hennes ansigte låg en stilla, ljuf glädje — men intet antydde att hon i honom såg annat än vännen. Ibland var han färdig att göra henne en fråga, men nästa minut åter tyckte han det var att göra sig löjlig och för alltid stöta bort hennes tillgifvenhet och förtroende.

Äppelträdens grenar voro stöttade — så mycket frukt som i år hade det ej varit i mannaminne, och rektorn var riktigt yr i hufvudet af bestyren dermed. Under en hel vecka hade det emellertid stormat och regnat, så att man knapt kunde komma utom dörren; men ändtligen kom en dag med lindrig blåst utan regn, och det beslöts, att om väderleken tillät, skulle skolgossarne dagen derpå inbjudas till fruktplockning. Oerhörda massor hade blåst ned, och det var hög tid att taga vara på resten.

Morgondagen ingick så strålande klar, så varm, som hade det ännu varit sommar.

»Lof hela dagen och fruktplockning i skolträdgården!» förkunnade magistern med hög röst, och svarades med ett jubel, som aldrig tycktes vilja sluta.

Veckan derpå skulle Ada resa, men på denna fest, hvaråt hon så gladt sig, måste hon först vara med.

Rektorn anförde i dag sjelf sina gossar; han var för rädd om äppelträden för att *nu* lemna dem i magisterns vård. De största, snällaste ynglingarne fingo plocka ned frukten, de andra sorterade och lade den i olika korgar — alla åto dock af hjertans lust. Nu stormades som bäst det stora äppelträdet, hvarunder Ada stått, då blombladen snöade ned öfver hennes hufvud.

Magister Alm såg dit bort och tänkte i detsamma på det stackars utdöda trädet, som han tyckte var en bild af honom sjelf. Många gånger denna sommar hade han beskådat det och inbillat sig att knopparna vuxit, men nästa dag insett sitt misstag.

Ada stod bredvid honom lika frisk och rosig men stillsammare än då han först lärde känna henne. Äfven hon var beredd till fruktplockning och bar ett stort hvitt köksförkläde och en korg på armen.

Han ville taga den, ty hon sträckte sig efter en nedhängande gren, och den hindrade henne.

»Ingen korg,» sade hon och ryckte den till sig, under det hon långsamt gick uppåt gräsplanen. Hennes ansigte var bortvändt, han kunde

ej se om hon skämtade, i hennes röst låg det allvar.

Ett fullmoget, rödkindadt äpple föll till jorden midt framför dem, han tog upp och räckte henne det.

Der nere vid det stora äppelträdet var det rop, skratt, lif och munterhet; men här, längre upp i trädgården var allt så stilla — båda gingo också tysta.

Kanske väntade hon på en fråga — kanske vågade han ej framställa den.

Då susade en lätt vind genom trädens kronor, och några hvita, rödstrimmiga blad föllo ned på hans hand. Han såg upp. Hela sommaren, han visste det bäst sjelf, hade han dagligen vallfärdat till detta träd och med vidskeplig ifver letat efter tecken till lif och knoppning.

Nu, hvilket under! I sjelfva hösten bar det några ljufva, doftande vårblommor. En sällhetsrysning genomfor honom och all fruktan var försvunnen. »Kunde det fula, knotiga trädet genom det lif, den kraft som bodde derinom, ikläda sig denna fägring — hade ej då också han en rikedom att bjuda i den kärlek han gaf, i hvad ädelt och varmt han tänkt och känt?»

Hon stod liksom väntande.

»Mins ni, när ni slog edra armar om den här skrofliga stammen?» frågade han lifligt.

Hon mindes det; äfven hon hade intresserat sig för det stackars trädet.

»Er omfamning har räddat det — skulle ni kunna göra detsamma för mig?»

Detta var hela hans frieri, men han såg på henne, som berodde lif och död af hennes svar.

Hon släpte korgen och slog sina armar om hans hals, varmt och trofast liksom hade hon här funnit ett stöd, som aldrig skulle svika.

Han tryckte en lång kyss på hennes läppar, sedan vandrade de arm i arm bland fruktträden, förtroende hvarandra huru deras kärlek knoppats, vuxit och mognat. »Alldeles som frukten omkring oss,» hviskade han och smekte blygt de krusiga lockarne, som så förargat honom.

»Älskade, nu följer du med till mina föräldrar, jag längtar efter dem,» sade han, under det de närmade sig rektorskan, som ropade, att smörgåsutdelningen skulle börja.

»Ack ja, så gerna — jag följer dig hela lifvet igenom,» svarade hon och tryckte ömt hans hand.

Så gjorde hon också. Mången undrade hur hon kunde finna behag i den fule, obetydlige mannen, men hon visste bäst, att han egde den fägring som aldrig förgår.

Han blef ärelysten för hennes skull, och när de året derpå gifte sig, var han rektor i en större stad och skulle ej stanna der länge — en professorsstol vinkade i fjerran, påstods det.

Rektor Strömgrens voro också öfvermåttan stolta öfver honom, och *hon* räknade det till en af sina största triumfer och ädlaste gerningar, att

det varit i hennes hus och genom hennes försorg han fått sig en hustru, och en *sådan* hustru till på köpet.

Herr Brusell for år efter år till alla Sveriges badorter på fiskafänge — påstods det — och till slut lyckades han också fånga en rik enka. Om han blef lycklig, är en annan sak. »Det var *hennes* pengar», det fick han ofta höra, och hon tog vara på både dem och honom sjelf, och »folket sade: han har ej glada dagar».

Magistern — eller numera blifvande professorn — tog deremot igen sin förlorade ungdom med ränta, och bland sina egna barn blef han den gladaste af de glada.

Den ungdomsglädje, som blifvit nedtryckt af kärlekslöshet, vanvård och tvifvel, den kan åter spira upp under lyckligare förhållanden; men den som blifvit uttagen i förskott eller förspild i lumpenhet och synd, kan ej ens återköpas af ångrens tårar.

OTILLRÄCKLIGT.

Professor Svahn brukade med en viss stolthet säga om sin dotter Helena, att hon gjort skönhetskulten till sin religion. Fritänkare, rik och med ett namn, som han gjort europeiskt ryktbart, var hans enda sorg att ingen son skulle ärfva det, och inom honom rufvade en dof, bitter ovilja mot hans sjukliga, ömtåliga hustru, som ej skänkt honom mer än denna enda dotter — hans afbild.

Huru många tusen gånger hade han ej vredgats öfver naturens sällsamma nyck att dana en stark manlig själ, ett skarpt logiskt förstånd inom detta fina qvinliga omhölje. Helena var i allt sin faders barn och egde intet af moderns fromma, ödmjuka sinne — huru stolt hade han ej kunnat vara öfver en sådan son!

Under det att sjuklighet och svikna illusioner gjort professorskan Svahn gammal i förtid, tycktes hennes make först på äldre dagar hafva blifvit den man, till hvilken hela verlden beundrande blickade upp. I sin tidigare ungdom hade han

fört ett vildt, utsväfvande lif, och det hviskades till och med om rätt fula saker, hvartill han skulle gjort sig skyldig, men ingen hade närmare reda derpå, och nu var det i alla fall glömdt.

Ett rikt giftermål hade bringat honom på fötter. Sedan den tiden hade han blifvit puritanskt sträng i sin vandel, och den uppväxande ungdomen visste mer än väl, att *han* var den siste att förlåta ett begånget felsteg.

Hans föreläsningar i moralfilosofi voro till trängsel besökta — mest af fruntimmer — ja, det var rent af en modesak att gå dit.

På främsta bänken satt hans dotter; men det var ej endast *hennes* hjerta som klappade, när de efterlängtade stegen hördes — han lät vänta på sig en qvart, men det gjorde ingenting, man talade om honom under tiden.

När han ändtligen trädde in, damerna till ära iklädd svarta kläder och hvit halsduk — ett par ordensstjernor i knapphålet — vändes hundratals beundrande ögon emot honom. Med en på samma gång ödmjuk och segerviss bugning trädde han upp i katedern och snart höjde sig den klangfulla, böjliga stämman, sänkte sig för att åter höjas, vibrerade, bortdog och höjdes åter — ryckande med sig omdömesförmåga, tankar och sinnen.

Flertalet af åhörarne förstod ej ens hälften af hvad han sade, ty han egde ej förmåga eller vilja att göra sitt ämne populärt; men den glänsande, glittrande, brusande strömmen af formfulländade fraser verkade nästan bedöfvande, och

ju mindre man förstod, dess mera orsak fans det också till att beundra.

Hans hår och skägg var beundransvärdt svart och glänsande — endast tidigt om morgnarne skiftade det starkt i grått, men det visste ingen mer än hans hustru.

Att vara *hans* hustru eller dotter! Huru många qvinnor funno ej denna lott afundsvärdare än hvarje annan. Helena visste det och förstod mer än väl, att mycket af den hyllning, som kom henne sjelf till del, egentligen borde skrifvas på faderns konto. Hon fann det ej förödmjukande, ingen var stoltare öfver honom än just hon, ingen uppskattade bättre hans gestalts symmetriska byggnad, de smala, hvita händerna eller det klassiskt formade ansigtet med de skarpa, grå ögonen.

Han egde verldsmannens fina, lediga sätt att röra sig och var afgjordt damernas gunstling. Synbarligen sökte han deras sällskap hellre än männens, och i sitt sätt emot dem inlade han en chevaleresk vördnad, som tjusade och kom dem att på samma gång de förgudande sågo upp till honom erfara en stolt känsla af att vara betraktade som högre väsen. Han utmärkte ingen särskildt; men hvar och en trodde sig vara den framför alla andra hyllade.

Han var gifven festtalare, och talade gerna. Det hade blifvit honom en njutning att höra sin egen stämma, och när han skrifvit sitt tal samt med hög röst inlärde det framför spegeln i sitt

innersta rum, var det en verklig konstnjutning han unnade sig.

Ingenting väckte i så hög grad damernas ovilja, som då någon »afundsjuk» herre betviflade att han improviserade. *De* visste bäst att så var, ty mer än en hade frågat honom, och hans öfverlägsna leende hade varit svar nog. Dessutom var det ju så tydligt — när han ombads att tala, nekade han oftast, och när han slutligen samtyckte, stod han en stund försänkt i tankar eller gick några ögonblick in uti ett närgränsande rum, och derefter — då ingifvelsen kommit — talade han på sitt oförlikneliga sätt, med glänsande bilder, långa i hvarandra inväfda meningar samt afrundade, sinnrika öfvergångar.

Hans hustru deltog ej i sällskapslifvet och bevistade aldrig hans föreläsningar. Först väckte det undran och tadel, sedan nöjde man sig med att beklaga, att en *sådan* man fått en så andefattig, materialistisk hustru. Hon skulle hafva blifvit alldeles glömd, om ej de förträffliga frukostarne, de lukulliska middagarne och splendida supéerna i professorshuset, dit alla äflades att blifva inbjudna, gjort henne ihågkommen. Som värdinna var hon tyst och tafatt samt lemnade mannen helt och hållet äran af de lyckade arrangemangerna. När Helena växte upp, stod *hon* troget vid hans sida, under det modern mer och mer drog sig tillbaka. *Före* gästernas ankomst spelade hon sin roll, och *då* var det ingen, som tänkte på att alternera med henne, — sedan de

anländt, var hon endast ett onödigt staffage på den lysande taflan.

Aldrig att hennes man försummade henne — tvärt om — han var sjelfva artigheten och hon fick alltid sin skål.

Det var också ett af de många älskvärda dragen hos denne man, att han aldrig glömde sin obetydliga hustru, och när han talade om äktenskap, hemlif, lycka, eller om den ädla qvinnans verksamhet och inflytande, tårades allas ögon — blott hon, som det gälde, stod kall och känslolös.

Hur hade han kunnat gifta sig med henne?

Detta var den stående frågan.

Visserligen hade hon haft penningar, men han, som kunnat få hvem han velat, hade ju kunnat betinga sig äfven andra förmåner.

Det talades om att hon varit så betagen och visat det så öppet, att han rent af gift sig med henne af barmhertighet; men ingen visste det, ty på den tiden bodde han i en småstad nedåt landet, och hans namn gälde ej mer än hvarje annan småborgares derstädes.

Ja, hon hade älskat honom gränslöst, förfallen och utfattig som han var, och när han talade om den kärlek hennes blyga, qvinliga väsen ingaf honom, trodde hon honom mer än gerna. Han visade sig alldeles okunnig om hennes ekonomiska ställning — hon var på orten endast under ett kort besök — och det var henne en onämnbar sällhet att, på samma gång hon gaf sitt hjerta, kunna i hans händer öfverlemna den stora för-

mögenhet, hon som enda barnet ärft efter sina nyligen aflidna föräldrar.

För honom, som hade liksom medfödda anlag att föra rikemannens njutningsfulla, behagliga lif, var det förfärligt att ansättas af pockande kreditorer, ligga i händerna på de ruskigaste procentare, gå med luggslitna kläder eller leta ut de billigaste rätterna på en matsedel.

Han spelade med passion, både kort och tärning, det var också ett sätt att fresta lyckan, och med vidskeplig ifver väntade han hvarje dag att hon skulle blifva honom bevågen — han hade vunnit i början, då han ännu var lugn och sansad — men allt som passionen växte, blefvo ock förlusterna större.

Professorskan Svahn hade aldrig varit vacker — ej ens i sin första ungdom — hon såg god ut, det var allt.

Liten, blek och mager, med ovanligt små händer och fötter samt ett tjockt, mjukt hår, som räckte nedom medjan och vållade henne stora bekymmer, då dess tyngd gjorde att det ständigt ville falla ned, fans det ej mycket hos henne, som kunde väcka en mans kärlek; men liksom hvarje älskande qvinna lät hon besticka sig af sitt eget hjerta och trodde hans eldiga försäkringar att detta hår, dessa små händer, som ingen mer än han någonsin kysst, dessa milda, oskyldiga ögon varit nog att vinna hans tycke.

Genast efter bröllopet flyttade de till en universitetsstad och der gjorde han »en glänsande carrière».

Aldrig mer än under den korta förlofningstiden hörde hon några loftal öfver hår, händer eller ögon, och inga kärleksförsäkringar heller. Stora fordringar ställdes på henne, och det dröjde länge innan hon kunde lära sig inrätta allt i det stora huset så som mannen ville hafva det. Många tårar fäldes dessförinnan i tysthet — han fick ej se dem, ty han afskydde tårar mer än allt annat — det var oskönt att gråta, och det sköna hade nu helt och hållet blifvit hans lifs rättesnöre och mål.

Så småningom vande hon sig vid allt. Hon var mycket tyst, gick hela dagarne omkring i köket eller i de många rummen för att se efter att allt stod i den symmetriska ordning han ville ha, och att de dyrbara silfverpjeser och konstföremål, som beundrande lärjungar, qvinliga vänners hyllning eller då och då kunglig nåd förskaffat honom, voro blankpolerade och damfria för att när som helst kunna förevisas. På rymliga hyllor långs väggarna stodo de klassiska författarne och hela skaran af filosofer, hvilkas namn hon knappast kände — här och der en byst i gips, parian eller marmor — och försigtigt, nästan vördnadsfullt, sopade hon bort dammet och ställde till rätta hvad som blifvit oordnadt. Ingen tjenarinna fick inträda i bibliotekets helgedom. Hon hade blifvit ännu blekare och magrare än förr, och efter Helenas födelse, då hon varit mycket sjuk, fick hon ondt i ena höften och haltade en smula, hvaraf han led förfärligt. Allt hvad läkarekonsten förmådde gjordes för att afhjelpa detta lyte; men

alla försök, alla smärtsamma kurer, hon underkastade sig, förvärrade endast det onda. Från den tiden drog hon sig helt och hållet tillbaka från umgängeslifvet och han uppmanade henne aldrig att följa med.

När Helena föddes, gladde hon sig öfver sitt barn och hoppades på en framtid, då hon aldrig skulle känna sig ensam eller till öfverlopps.

Den lilla var ett ovanligt kinkigt, besvärligt barn, och mången gång gick hon med sin värkande höft nätterna igenom med barnet på sina armar. Allt från dess födelse hade professorn flyttat öfver till andra ändan af våningen — barnskrik var honom ännu mera motbjudande än tårar, och det var strängt tillsagdt, att den lilla skulle vara i sitt bästa lynne, då hon förevisades för sin pappa.

Häftig, lättretlig och envis som hon var, hade modern mången strid att utkämpa med sin älskling, och mången strid med döden också, som var nära att taga hennes späda lif under ett par svåra anfall af strypsjuka och skarlakansfeber.

Af modern lärde hon läsa rent, sedan sattes hon i skola, och från denna tid började fadern mer och mer taga sig an hennes uppfostran. Hon var ovanligt vacker, ett riktigt idealbarn, med stora, djupblå ögon, rikt lockigt hår, förtjusande mun och mjuka spänstiga lemmar. Han började mer och mer tycka om att ha henne i sin närhet, både ute och i hemmet, och öfver allt hördes

beundrande uttryck öfver barnets ovanliga skönhet och likhet med sin far.

Från denna tid var det också som Helena mer och mer slöt sig till fadern. Hon kunde sitta långa stunder och under stum beundran stirra upp i hans ansigte, och när då deras ögon möttes, smålogo båda, som åt en gemensam tanke. Det roade honom att tala för henne, redan när hon ej förstod mer än stämmans metalliska klang, och han tyckte om att ha henne hos sig i biblioteket, dit eljest ingen vågade sätta sin fot, medan han arbetade.

Snart gick hon med honom på föreläsningarna samt blef bortskämd och förgudad som hans dotter.

Hos och med honom hade hon alltid roligt, modern var ständigt upptagen af husliga bestyr och var oftast under hvilostunderna för trött att göra annat än halfligga i sitt soffhörn. Så kom det sig att Helena allt mindre sökte hennes sällskap — men inträffade något ledsamt eller mötte svårigheter i en eller annan form, då var det en gifven sak att det var hos henne hon sökte tröst och hjelp.

Hon visste, att fadern afskydde allt fult och obehagligt, och hellre än att plåga honom skulle hon lidit hvad som helst. Dessutom hade modern en så ovanlig förmåga att hitta på råd och hjelp. Var den eleganta drägten — fadern var ytterligt noga i afseende på Helenas toaletter — aldrig så sönderrifven, kunde hon laga den så, att refvan

ej syntes; hade hon gjort sig illa, förband hon såret så nätt och sade några kärleksfulla ord, som gjorde smärtan mindre känbar; var hon surmulen och kinkig, som ofta hände, egde modern ett outtömligt tålamod, och var lexan för svår, upprepade och förklarade hon den tills den för alltid satt qvar i minnet.

Snart kom dock den tid, då lexor gåfvos i ämnen som hon ej kände mer än till namnet, och nu var det till fadern hon vände sig, äfven i detta afseende. Det roade honom att utveckla dotterns skarpa förstånd, och då han ej hade lyckan ega en son, framstälde han henne såsom ett lefvande exempel på qvinnans förmåga att inhemta kunskaper i lika hög grad som mannen. Hon tog »studenten», skref afhandlingar, studerade filosofer och klassiska författare till sammans med fadern, och lefde mera ett skönhetslif än ett trivialt hvardagslif, som de flesta andra dödliga.

Det var hennes stolthet, att hennes utseende sades påminna om Greklands eller Romas qvinnogestalter, och när hon ej kunde kläda sig i toga, som hon helst velat, inlade hon i sin drägt så mycket hon kunde af en förnäm enkel elegans, som mer än allt annat passade för hennes egendomliga caméelika skönhet.

Modern kunde nu ej gå annat än på kryckor och det var från en länstol i hvardagsrummet, hon likt en fältherre utdelade sina befallningar och tvang det stora hushållsmaskineriet att gå sin stilla, orubbliga gång, liksom förut. Der satt hon

dagen i ända, blid och vänlig, lagande husets linne, mannens stärkskjortor samt dotterns spetsar.

Någon gång åkte hon ut, men det var så svårt att komma ur och i vagnen, hon var som alltid rädd att besvära någon för sin skull, och hon visste att ljudet af hennes kryckor mot stengolfvet i förstugan var en plåga för både man och dotter.

I hennes rum låg solen in en stor del af dagen, der var högt och luftigt, med hvita gardiner, som tillåto dagsljuset att fritt strömma in. Mycket enkelt möbleradt, men i fönstren stodo blommande rosor, nästan året om. Ju äldre hon blifvit, dess mer hade hennes kärlek för blommor vuxit, och dess bättre tycktes de trifvas under hennes händer. Bredvid henne, på sybordet, låg alltid en stor, nött bibel — oftast uppslagen. Den hade varit hennes mors, och allt som åren gingo hade hon sjelf allt trägnare sugit tröst och visdom derutur. Man och barn gingo allt mera sina egna vägar, långt ifrån henne, och den gamla bibelns blad hade kunnat berätta om många tårar och utkämpade strider, men också om en frid, som dagligen ökad svingat sig högt öfver jordlifvets sorger och glädjeämnen.

Man började mer och mer undra öfver hvem som skulle blifva nog lycklig att vinna professor Svahns vackra, rika dotter. Hennes lärdom afskräckte flere friare, det var sant, men tillräckligt många hade dock anmält sig och fått korgen.

Ingen liknade fadern, och ingen liknade det skönhetsideal hon skapat sig. Att gå ogift kunde dock ej komma i fråga. Ett gammalt ogift fruntimmer var i faderns ögon något både obehagligt och abnormt, och derför valde hon till slut en man, hvilken hon älskade lika litet som någon annan, men som tycktes innehafva flertalet af de egenskaper hon fordrade — ett ståtligt utseende, begåfning, vacker organ, ett klingande namn och en ansedd samhällsställning.

Hennes äktenskap blef hvad hon hade väntat sig, hvarken mer eller mindre. Hon förde ett behagligt lif, var som förut mest tillsammans med fadern, läste Horatius och Kant, studerade konsthistoria, började måla i olja samt gjorde i allt hvad hon ville, och lät mannen göra detsamma.

Hennes hem var ordnadt med den mest raffinerade smak. Först småningom upptäckte den nyfikne gästen huru ur en enkelhet, som frapperade, de dyrbaraste konstföremål, de mjukaste färgsammansättningar, den skönaste ornamentik och den rikaste dekorering trädde fram — allt så harmoniskt, så sammansmältande att ögat behöfde vänja sig dervid för att kunna urskilja de särskilda föremålen.

Det kom en tid af illamående och obehag, hvaruti hon hade svårt att finna sig och då hon ständigt vände sig till modern med sin klagan och sin otålighet. Lycklig och stolt öfver förtroendet, outtröttlig i att trösta och uppmuntra, intalade denna henne mod, och när den svåra stunden in-

träffade och hon födde sin son, var det modern som satt vid hennes bädd, glömmande sina egna plågor och sin egen svaghet, samt stark i kärlek och förtröstan. I denna smärtfulla stund var det som om en brygga slagits mellan moderns och dotterns själar, men den brast så snart, ty troligen — så antogs det åtminstone — hade professorskan Svahn öfveransträngt sig vid dotterns sjukbädd. Hon lemnade sedan aldrig mera sin egen.

Hon lefde ännu några veckor. Leende och lycklig låg hon i sitt ljusa, soliga rum, der rosorna doftade, och blott högst sällan aftvingade plågorna henne en sakta klagan, som dock oftast upplöstes i en tacksamhetssuck. Hennes man slapp att se hennes dödskamp — för hvilket han länge bäfvat — ty hon hade ingen. En morgon fann man henne död, med den uppslagna bibeln framför sig, och ett saligt leende öfver det tärda ansigtet, som *nu* var vackert — om det aldrig förr varit det.

Den gamla bibeln, tillika med några andra af den dödas enskilda tillhörigheter, hamnade hos dottern och der fick den sin plats i en vrå på en undangömd hylla i biblioteket.

Det blef så underligt tomt efter den bortgångna, och professorn hade ingen ro hvarken ute eller inne. Ibland, när han satt vid sitt arbete — ja stundom om natten — tyckte han sig höra hennes kryckor, och en känsla af obestämd fruktan öfverföll honom. Ibland åter längtade han efter de bekanta ljuden, som sårat hans skönhetssinne, och ofta drefs han liksom af en oemot-

ståndlig magt att slå sig ned i hennes tomma länstol — en främmande, ljuflig känsla af frid kunde då smyga sig öfver hans oroliga sinne. Det hände också, att han ej kunde värja sig för en dof känsla af vrede öfver att hon gått bort, då hon ännu så väl behöfdes för hans trefnad; ty det hade blifvit en förfärlig skilnad i hemmet, sedan hon ej längre var den ordnande själen deruti — han kunde ej fatta att *en* person, och en så obetydlig person, kunde utöfva så stort inflytande.

Så länge hon fans, tänkte han aldrig på henne, men nu trängde hon sig oemotståndligt in i hans tankar, och det föreföll som om i och med hennes död hans lyckas hjul vändt sig.

Glömda skuggor och minnen från hans förflutna lif trädde fram och gjorde sig påminta, han tyckte sig läsa i menniskors ögon att de kände till hvad han så omsorgsfullt dolt, och i det han inbillade sig hafva sjunkit i det allmänna omdömet, förlorade han den säkerhet, som gjort honom så oemotståndlig, och tog dermed sjelf ett steg tillbaka.

Med ängsliga blickar räknade han på föreläsningarna sina åhörare, för att se om antalet minskats, och då han såg att så var, tänkte han mera derpå än på hvad han hade att säga och kom af sig.

Allt mera orolig blef han, att detta skulle upprepas, och af ren fruktan derför hände det allt oftare.

Med förfäran experimenterade han med sig sjelf och iakttog huru minnet svek honom och tankarne allt mera förvirrades. Helena märkte det också och förmådde honom att taga sig ett års tjenstledighet. Detta år tillbringade han tillsammans med henne på resor uti Italien och Orienten. Han trodde sig kunna lefva upp igen, omgifven af konstens ovanskliga skatter, omstrålad af söderns sol och naturens yppiga skönhet — men när han återkom, vaknade den söfda oron till nytt lif. Han ville vara hvad han varit men kunde det ej, och då syntes honom lifvet ej värdt att lefva.

Timme efter timme gick han dyster, grubblande och nervös genom den långa sträckan af rum, in i biblioteket och ut igen, tills slutligen böcker, marmorstatyer och målningar tycktes stirra på honom, så att han blef rädd och gömde sig i sin hustrus länstol, den enda plats der frid ännu var att finna.

De berömdaste läkare rådfrågades, men ingen hjelp stod att finna. Helena lemnade nu, liksom under den tid hon varit på resor, man och barn samt flyttade hem till honom.

Det första hon gjorde var att taga ned de gamla vännerna från bokhyllan — filosoferna, hvilkas läror hon tagit till rättesnöre för sin lefnad, och hvilkas ord gjort hennes lif ljust, skönt och trösterikt.

Fadern hade så ofta sagt henne att deras verk innefattade all verldens visdom, och att något

mera ej behöfdes för att lefva lifvet och möta döden med lugn värdighet. Hon läste och läste, sökte upp allt det skönaste de tillsammans beundrat, men han suckade endast och bad henne sluta.

Hon såg att döden, hvarom han enskildt och offentligt talat så skönt — kallande honom en befriare för den trötte och en vän, hvilken efter en lång, ärofull lefnad hemtar menniskorna till Elyseiska fält, i saliga ängder — allt som han närmade sig, fylde hans själ med onämnbar fasa.

När hon såg honom, som hon afgudade och beundrade, ligga på sitt dödsläger, jemrande sig som ett förskrämdt barn, i ofrid med sig sjelf och verlden, utan tro och hopp, vred hon förtviflad sina händer, hon kunde ej trösta och tyckte sig sjelf hafva förlorat allt fotfäste. Hans vackra hår, hvaröfver hon varit så stolt, låg hoptofvadt kring hufvudet, ej svart längre och ej heller bärande ålderdomens hedersmärke, de hvita håren, utan skiftande i grönbrunt, matt och glanslöst.

Det upprörde henne mer än allt annat, att *han* gjort sig skyldig till en så lumpen fåfänga, en fåfänga som kanske — det var förfärligt att tänka — kostat honom tankens klarhet och minnets skärpa.

Huru pinade henne ej hans ständiga fråga »om hon verkligen trodde, att han skulle dö — han var icke färdig ännu, hade aldrig trott, att döden skulle komma så snart, och ville ej ingå i det mörker hvarifrån ingen återvänder.»

Hans kamp ända in uti det sista, för att få behålla lifvet och undfly döden, var förfärlig att skåda, och hon visste aldrig hur hon genomlefde den tid, som följde närmast på hans bortgång.

På begrafningsdagen blef han lika populär, som han någonsin varit, och hela samhället täflade om att visa honom sin hyllning; men hans dotter sökte förgäfves samla tillhopa de bleknade strålarne af den gloria, hvarmed hon omspunnit hans hufvud.

Hennes man fick kort derpå en hög förtroendepost, som upptog hela hans tid och alla hans intressen. Han skötte den utmärkt, och hon var stolt öfver honom, men förhållandet makarne emellan blef allt kallare.

Deras äktenskapliga samlif var i verldens ögon mönstergilt, hon uppfylde samvetsgrant äfven den minsta pligt, som tillhörde hennes ställning, och skulle ansett simpelt, om ett ovänligt ord vexlats dem emellan; men det hade sårat honom, att fadern fått den största parten af hennes tillgifvenhet, och nu, när hon i sin sorg längtade efter någon att sluta sig till, var det för sent — han märkte ej ens hennes försök att komma honom närmare, och hon var för stolt att truga sig till hvad han ej gaf frivilligt.

Hela lifvet syntes henne tomt, mörkt och ändamålslöst — men ett återstod henne ännu — gossen.

Den gränslösa kärlek hon egnat fadern, öfverflyttade hon nu på honom.

Djupt i sitt hjerta dolde hon dock den afgudadyrkan hon egnade honom. Intet oförstånd, intet klemande fick blanda sig uti hennes kärlek — hade så varit, visste hon, att hennes make skulle förordnat en annan uppfostringsmetod — men när han såg henne klok, allvarlig och öm, lät han henne hållas, och hon fick behålla sitt barn för sig.

De tvifvel och frågor, som faderns död väckt i hennes själ, nedtystades af den lilles joller. Här fans dock en varelse att tro på, en varelse som hon sjelf skulle fostra ända från början, skydda för allt ondt samt omgifva med en sköldborg af skönhet och idealiskt ädla tankar, stark nog att hindra honom från att oskäras eller sölas i dårskap och synd.

Hon började med att berätta underbara sagor, fyllande hans själ med de härligaste bilder, och gladdes då han ständigt ville höra mera — alltid mera.

Hon trodde, att denna vetgirighet var något ovanligt för ett barn vid hans ålder, och drömde redan ljufva drömmar om en framtid, då han skulle intaga en framstående plats bland de andar, som reformerat eller förädlat verlden.

Hans kroppsliga skönhet smekte icke så mycket hennes ögon, som den värmde hennes hjerta, och hon tänkte stundom att hon aldrig skulle *kunnat* älska ett barn, som egt något fysiskt eller moraliskt lyte.

Allt som han växte upp, visade det sig, att han egde morfaderns rika begåfning, men dertill en fantasirikedom och en skapande förmåga, som denne ej egt.

Nu först uppskattade hon fullt värdet af sina kunskaper. Hon kunde följa honom i alla ämnen och blifva hans egentliga lärare. Tillsammans läste de de odödliga verk, med hvilka fadern gjort henne förtrogen, och när hon såg honom hänföras af Senecas, Sokrates', Platons eller Marcus Aurelius' sede- och vishetsläror, tjusas af Tasso och Homer, jublade hon och tänkte, att den, som kunde känna det sköna *så*, skulle aldrig sänka sig till det fula eller lumpna.

Hon hade sjelf erfarit de stora andarnes förädlande inflytande öfver lif och sinne — ensamt dem hade hon att tacka för att ännu ingen orättrådig handling, inga smutsiga tankar sudlat hennes själ.

Redan tidigt började han skrifva vers med en lätthet och formfulländning, som fylde hennes själ med stolthet. Men ännu mera gladde henne innehållet — han läste upp för henne hvarje rad han skref, och gemensamt talade de om hans framtid och kommande skalderykte. Natur och konst voro de ämnen, han helst afhandlade. Hvarje rad glödde af hänförelse och andades en oskuld, en kysk okunnighet och renhet, som kom hennes hjerta att svälla af glädje.

Han hade tagit studenten med »laudatur» i de flesta ämnen. Ännu läste mor och son filosofer

och klassiker tillsammans, men hon hade en obestämd ängslande känsla af, att han liksom gled ifrån henne.

Hon tyckte sig vara så säker på hans karakter och lifsåskådning, men ändock kände hon ingen ro, när han, som nu ofta hände, var borta till långt frampå nätterna.

Hennes man sade henne väl, att så måste det vara, och hon sade sig sjelf detsamma, men det hjelpte ej — förståndets röst nedtystades ständigt af hjertats oroliga, bäfvande slag. Hon ville ej, att sonen skulle se hennes oro — hon trodde ju så fast på honom — hon trodde och skulle alltid tro — och han hade ingen aning om, att hon timme efter timme kunde sitta väntande i hans rum ända tills nyckelns omvridande nere i porten kom henne att spritta till och ila in till sig. Om — om något sådant skulle *kunna* hända, som att han druckit litet — aldrig så litet för mycket — ville hon ej se det — hon *kunde* ej se det. En afton gick hon in uti hans rum, han hade varit på en studentkonsert, der hans vackra stämma blandat sig med de andras. Efteråt skulle blifva gemensam sexa, och hon visste, att han skulle komma hem mycket sent. Hans rum hade hon sjelf smyckat med konstföremål, taflor, böcker och statyer af verkligt värde. Allt från hans barndom hade hon gjort sig till en regel, att intet medelmåttigt skulle, så vidt möjligt var, komma inför hans ögon.

Åt hans skrifbord hade hon egnat särskild omsorg, hon trodde att de föremål, som närmast omgåfvo honom, skulle hafva inflytande på hans diktning. Denna afton låg allt huller om buller, och hon smålog, då hon såg ett fullskrifvet papersark — ingifvelsen hade kommit, här var åter ett poem — hon tog det och satte sig ned med lampan framför sig. Hans tankar voro också hennes tankar!

Hon började, men förstod ej, — läste om igen — läste medan hjertat klappade, som ville det sprängas, och tinningarna bultade. Hon såg på stilen — det kunde ej vara hans — men det var så.

Hon lade ned papperet men tog upp det igen. Hon ville ej läsa till slut, men hon kunde ej låta bli, det var som om en osynlig magt tvingat henne.

Det var en sång — en visa — som skulle sjungas på sexan, det förstod hon, och detta var kladden han i brådskan glömt framme. Var det *så* landets yppersta ungdom roade sig?

Något så smutsigt hade hon aldrig läst — hon trodde ej ens att det fans.

I början kunde hon ej tänka redigt. Det var ofattligt — ofattligt — omöjligt — han som hon mättat med skönhet, han hvars alla tankar hon trott sig känna, skulle kunna skrifva något sådant.

Slaget var så oväntadt, så förfärligt, att det föreföll som om hela verlden fallit i ruiner rundt omkring henne. Hon flydde ur hans rum, som

hade det varit besmittadt — hur skulle hon kunna återse honom — hon *ville* ej återse honom.

Med ens stod faderns bild framför henne, men den gaf ingen tröst — tvärt om. Först nu stod fadern framför henne i sin rätta gestalt, först nu såg hon huru ihåligt hans lif varit, och huru hopplös hans död.

Hon gick in uti biblioteket. Sin man ville hon ej heller träffa, hon skämdes för sin sons skull, skämdes att någon i verlden skulle få veta hans skam — ty den som skrifvit så — den var ej ren, kunde ej vara ren.

Hon gick fram och tillbaka på golfvet, de mjuka mattorna förtogo ljudet af hennes steg, ingen kunde höra henne. Plötsligt stannade hon och såg sig omkring. På hyllorna stodo böckerna, band vid band, som alltid — böckerna hvilka hon ärft efter sin far — som hon älskat, trott på och lefvat efter. En häftig vrede bemägtigade sig hennes själ, hon skulle velat bränna dem alla. De hade bedragit henne — allt hade bedragit henne. Först fadern — detta ideal som hon stält så högt — och sedan, värre, mycket värre än allt annat — sonen.

Hvad fans då att tro på, att lefva efter?

Hon fattades af en gränslös förtviflan, en hopplös känsla af tomhet och tillintetgörelse. Då slog det henne liksom en ingifvelse att hon förr — då modern lefde — hos henne funnit sin enda hjelp. O, om hon nu funnits! Till henne skulle hon

kunnat gå och kanske funnit tröst — om tröst kunde finnas i en sådan sorg?

Hennes lif hade säkert också varit sorgligt nog. Ju mera hon tänkte, ju klarare blef henne hvad hennes mor lidit, förbisedd af man och barn. Som skarpa svärd stack henne den förebrående tanken, att hon varit kall och kärlekslös emot henne, och att det nu var för sent att godtgöra det. Det var som om hon nu först sett hvad hon varit — mild, tålig och glad — glad under sjukdomen, ända in i döden.

Hvad var det som gifvit henne kraft att bära allt? Var det, kunde det vara boken, som ständigt legat framför henne, med hvilken hon förgäfves sökt göra sin dotter förtrogen, och om hvars skatter hon så gerna talat?

Var det otillräckligt att lefva och dö på, allt det sköna och stora, hon sjelf älskat och litat sig till? Var det en sanning, att det fans något bättre och högre än detta?

Hon sprang fram till bokhyllan. Hvar fans boken? Hon mindes ej hvar hon stält den, men efter en stunds ifrigt letande fick hon fram den, gömd, glömd och dammig bakom några vackert bundna böcker. Hon tände försigtigt ett par ljus. Hur nött den var — hur gammal och flitigt begagnad. Hennes händer vidrörde den med vördnad, som hade äfven den legat i en graf. På hvarje sida voro anteckningar gjorda, öfver allt de mest lästa ställena understrukna. Till en början bläddrade hon uti den, stående vid bordet,

samt läste endast en rad här och der, der moderns hand satt sitt märke — men utan att hon visste af det sjönk hon ned på stolen och började läsa girigt, liksom slukande hvarje ord, sökande, tviflande, men ständigt vidare och vidare, tills tårar skymde hennes ögon och hon föll på knä med hufvudet lutadt öfver moderns bok — böckernas bok — som från denna stund skulle blifva också hennes.

Hon hade trott sig känna allt det skönaste, visaste, som menniskosinne förmått att fatta, och huru litet föreföll det henne ej nu, jemfördt med dessa enkla sanningar, som det är gifvet den enfaldige ensamt att begripa. »Ack, att jag gifvit min son del af denna skrift!» suckade hon — allt annat är otillräckligt i lifvet och ännu mera i döden.

Innehåll.

Fången och fri . . . . . 3.

Äppelblomman . . . . . 173.

Otillräckligt . . . . . 237.

Universitetsbiblioteket
LUND

Nya originalarbeten,

utkomna på Albert Bonniers förlag.

Pastor Hallin.

Roman

af

Gustaf af Geijerstam.

3: 50.

Smink.

Berättelse

af

Ernst Lundquist.

(Utkommer inom kort.)

Lifsuppgifter.

Två berättelser:

Framgång. — Sten

af

Georg Nordensvan.

3 kronor.

Underliga Vägar.

Berättelse

af

Anna Wahlenberg.

3 kronor.

ANMÄLAN.

FÅNGEN OCH FRI.

ÄPPELBLOMMAN. — OTILLRÄCKLIGT.

Trenne berättelser

AF

Fru VILMA LINDHÉ.

Denna författarinna, som för ett par år sedan debuterade med några novellsamlingar, har under den sistförflutna tiden börjat tillvinna sig en alltjemt stigande uppmärksamhet. Sålunda mottogs hennes skådespel "*Mödrar*", som i början af 1887 uppfördes på Stora teatern i Göteborg med ovanligt stort bifall, hvilket äfvenledes kommit hennes under sommaren 1887 i Aftonbladet offentliggjorda berättelse "*Dämpad glöd*" till del.

På samma gång vi utsända denna nya novellsamling af *fru Vilma Lindhé* i bokhandeln tillåta vi oss anföra några af pressens omdömen om hennes föregående arbeten "*Små taflor ur minnet*" och "*Vid gassken och dagsljus*":

»De 'små taflornas' författarinna har verkligen i sina nio noveller åstadkommit *helgjutna bilder*, klart tecknade, öfvergjutna af en kärlekens och lifserfarenhetens färg, som, oaktadt deras enkelhet, gör dem till *afrundade, tilltalande små konstverk*. Hon har sett och pröfvat menniskornas umgänge och färdande, hon har djupt känt, att kärlek, hopp och tro äro de goda, de verkligt bestående makterna i all denna äflan, och hon vill hos sina läsare inprägla samma öfvertygelse, som skänkt henne sjelf lugn och klarhet öfver de dunkla frågorna. — I denna anda, denna *milda, rena stämning* äro taflorna ock hållna, utan att de derför lida brist på omvexling.»

(Aftonbladet.)

»'Vid gassken och dagsljus' utmärker sig för samma goda egenskaper som förf:s förut utgifna novellsamlingar: *flärdlöshet, naturssanning* och en *djup, varm känsla.*» (N. Dagl. Alleh.)

»Förf. har i 'Vid gassken och dagsljus' velat teckna en idealistiskt skön qvinna mot bakgrunden af teaterlifvets intrigverld, och *hon har lyckats väl.*» (Aftonbladet.)

LUNDS UNIVERSITETSBIBLIOTEK
15000 600241514